

Llywodraeth Cymru
Dogfen Ymgynghori

Drafft Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru

Dyddiad cyhoeddi: 24 Mehefin 2019
Camau i'w cymryd: Ymatebion erbyn 16 Medi 2019

Trosolwg Dyma ail Strategaeth Genedlaethol Cymru ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol, sy'n cymryd lle Strategaeth 2011 ac sydd wedi'i pharatoi o dan delerau Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010.

Hoffem dderbyn eich sylwadau ynghylch sut rydym yn bwriadu rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol ar draws Cymru. Mae'r strategaeth yn pennu amcanion a mesurau y bydd gofyn i bob partner weithio tuag atynt gydol oes y ddogfen hon, sef 8 mlynedd oni bai y bydd angen gwneud diweddariadau polisi sylweddol cyn hynny.

Sut i ymateb Gofynnwn i chi gyflwyno eich sylwadau erbyn hanner nos ar **16 Medi 2019**, drwy un o'r dulliau canlynol:

Ffurflen ar-lein: [Ymateb ar-lein](#)

Lawrlwythwch y [ffurflen ymateb](#)

Llenwch y ffurflen a'i dychwelyd i:

RisgLlifogyddArfordirol@llyw.cymru

Postio: Lawrlwythwch y ffurflen ymateb:

https://llyw.cymru/ymgyngoriadau?_ga=2.65812775.885768747.1561026919-1766201983.1548263143

Llenwch y ffurflen a'i dychwelyd i:

Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays - 2
Parc Cathays
Caerdydd
Cymru
CF10 3NQ

Rhagor o wybodaeth a dogfennau cysylltiedig Gellir gwneud cais am fersiynau o'r ddogfen hon mewn print bras, mewn Braille neu mewn ieithoedd eraill.

Manylion I gael rhagor o wybodaeth:
n
Cysylltu E-bost: RisgLlifogyddArfordirol@llyw.cymru

Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol

Llywodraeth Cymru fydd y rheolydd data ar gyfer unrhyw ddata personol a ddarperir gennych wrth ichi ymateb i'r ymgynghoriad. Mae gan Weinidogion Cymru bwerau statudol y byddant yn dibynnu arnynt i brosesu'r data personol hyn a fydd yn eu galluogi i wneud penderfyniadau cytbwys ynghylch sut y maent yn cyflawni eu swyddogaethau cyhoeddus. Bydd unrhyw ymateb a anfonwch atom yn cael ei weld yn llawn gan staff Llywodraeth Cymru sy'n gweithio ar y materion y mae'r ymgynghoriad hwn yn ymwneud â nhw neu sy'n cynllunio ymgynghoriadau ar gyfer y dyfodol. Pan fo Llywodraeth Cymru yn cynnal dadansoddiad pellach o'r ymatebion i ymgynghoriad, yna gall trydydd parti achrededig (e.e. sefydliad ymchwil neu gwmni ymgynghori) gael ei gomisiynu i wneud y gwaith hwn. Ymgylmerir â gwaith o'r fath dim ond o dan gcontract. Mae telerau ac amodau safonol Llywodraeth Cymru ar gyfer contractau o'r fath yn nodi gofynion caeth ar gyfer prosesu a cadw data personol yn ddiogel.

Er mwyn dangos bod yr ymgynghoriad wedi'i gynnal yn briodol, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi crynodeb o'r ymatebion i'r ddogfen hon. Mae'n bosibl hefyd y byddwn yn cyhoeddi'r ymatebion yn llawn. Fel arfer, bydd enw a chyfeiriad (neu ran o gyfeiriad) yr unigolyn neu'r sefydliad a anfonodd yr ymateb yn cael eu cyhoeddi gyda'r ymateb. Os nad ydych yn dymuno i'ch enw a'ch cyfeiriad gael eu cyhoeddi, rhoch wybod inni yn ysgrifenedig wrth anfon eich ymateb. Byddwn wedyn yn cuddio'ch manylion cyn cyhoeddi'ch ymateb.

Dylech hefyd fod yn ymwybodol o'n cyfrifoldebau o dan ddeddfwriaeth Rhyddid Gwybodaeth

Os caiff eich manylion chi eu cyhoeddi fel rhan o'r ymateb i'r ymgynghoriad, caiff yr adroddiadau hyn eu cadw am gyfnod amhenodol. Ni fydd gweddill eich data a gedwir fel arall gan Lywodraeth Cymru yn cael eu cadw am fwy na thair blynedd.

Eich hawliau

O dan y ddeddfwriaeth diogelu data, mae gennych yr hawl:

- i wybod am y data personol a gedwir amdanoch chi a'u gweld
- i'w gwneud yn ofynnol inni gywiro gwallau yn y data hynny
- (o dan rai amgylchiadau) i wrthwynebu neu gyfyngu ar brosesu'r data
- (o dan rai amgylchiadau) i'ch data gael eu 'dileu'
- (o dan rai amgylchiadau) i gludadwyedd data
- i gyflwyno cwyn i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (SCG), ein rheoleiddiwr annibynnol ar gyfer diogelu data.

I gael rhagor o fanylion am yr wybodaeth y mae Llywodraeth Cymru yn ei chadw ac am y defnydd a wneir ohoni, neu os ydych am arfer eich hawliau o dan y Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol, gweler y manylion cyswllt isod:

Y Swyddog Diogelu Data:
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
CAERDYDD,
CF10 3NQ

e-bost:

Data.ProtectionOfficer@llyw.cymru

Dyma fanylion cyswllt Swyddfa'r
Comisiynydd Gwybodaeth:
Wycliffe House
Water Lane
Wilmslow
Cheshire
SK9 5AF
Ffôn: 01625 545 745 neu
0303 123 1113
Gwefan: <https://ico.org.uk/>

Tabl Cynnwys

<u>1 Cyflwyniad</u>	2
<u>Diben y Strategaeth Genedlaethol</u>	4
<u>Cyd-destun strategol a Deddfwriaethol</u>	6
<u>Cynnydd ers cyhoeddi'r Strategaeth Genedlaethol gyntaf</u>	9
<u>Edrych i'r dyfodol – y camau nesaf ar gyfer rheoli perygl llifogydd yng Nghymru</u>	12
<u>2 Amcanion a Mesurau'r Strategaeth Genedlaethol</u>	15
<u>3. Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol</u>	16
<u>Mathau o lifogydd ac erydu arfordirol</u>	16
<u>Perygl a Thebygolrwydd</u>	18
<u>Newid Hinsawdd</u>	18
<u>Effeithiau</u>	19
<u>4 Rolau a Chyfrifoldebau</u>	22
<u>Awdurdodau Rheoli Risg Cymru</u>	22
<u>Sefydliadau</u>	23
<u>Grwpiau a Phwyllgorau</u>	27
<u>5 Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol</u>	31
<u>Amcan A: Gwella ein dealltwriaeth o berygl a sut rydym yn ei gyfleu</u>	31
<u>Gwybodaeth a mapio yn ymwneud â pherygl llifogydd ac erydu arfordirol</u>	31
<u>Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd</u>	35
<u>Cynlluniau Rheoli Traethlin</u>	36
<u>Monitro arfordirol</u>	38
<u>Amcan B: Paratoi a Datblygu Cadernid</u>	39
<u>Gwydnwch ac ymddygiad cymunedol</u>	39
<u>Codi Ymwybyddiaeth</u>	41
<u>Amcan C: Blaenoriaethu buddsoddiad ar gyfer y cymunedau sy'n wynebu'r perygl mwyaf</u>	43
<u>Rheoli Llifogydd yn Naturiol</u>	44
<u>Seilwaith Gwyrdd-Llwyd</u>	50
<u>Amcan D: Atal mwy o bobl rhag dod yn agored i risg</u>	52
<u>Rheoli risg datblygu</u>	52
<u>Ymaddasu arfordirol</u>	54
<u>Cynnal a chadw asedau</u>	58
<u>Amcan E: Darparu ymateb effeithiol a pharhaus</u>	59
<u>Ymateb Brys</u>	59
<u>Adolygu achosion llifogydd</u>	59
<u>6 Ariannu'r Gwaith o Reoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol</u>	62
<u>Cyllid a chyllidebau ar gyfer FCERM</u>	62
<u>Blaenoriaethu</u>	65
<u>Manteision ehangach a chyfraniadau cyllid partneriaeth</u>	66
<u>Monitro ac Adrodd ar y Strategaeth Genedlaethol hon</u>	67

1 Cyflwyniad

1. Ledled Cymru, mae dros 245,000 o adeiladau yn wynebu perygl o lifogydd gan afonydd, y môr a dŵr wyneb¹ ac mae bron i 400 o adeiladau mewn perygl o erydu arfordirol² hefyd. Oherwydd y newid yn yr hinsawdd, gallwn ddisgwyl i'r peryglon hyn gynyddu yn sgil llifogydd mwy difrifol a mwy rheolaidd, lefelau'r môr yn codi, a'r arfordir yn cael ei erydu'n gyflymach. Mae hyn yn debygol o olygu y bydd mwy o gymunedau'n cael eu heffeithio gan lifogydd ac erydu arfordirol, gan gynnwys rhai nad ydynt yn cael eu hystyried o fod mewn perygl ar hyn o bryd.
2. Mae rheoli'r perygl o lifogydd ac erydu arfordirol yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru. Mae'r Rhaglen Lywodraethu: Symud Cymru Ymlaen yn ymrwymo i barhau i fuddsoddi mewn gwaith amddiffyn rhag llifogydd.
3. Fodd bynnag, mae Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol (FCERM) yng Nghymru yn ymwneud â mwy na dim ond adeiladu amddiffynfeydd. Mae ein dull o reoli risg yn annog gwydnwch ehangach, gwaith atal ac ymwybyddiaeth o risg fel bod modd gwneud penderfyniadau gwell, gan y cyhoedd a'r rhai sy'n dylanwadu ar sut y rheolir tir a dŵr.
4. Mae Cymru'n annog gwell darpariaeth o wybodaeth, cynlluniau rheoli llifogydd mwy naturiol a rhagor o gydweithio er mwyn lleihau risg ymhellach a chreu cynlluniau gwell, mwy cynaliadwy sy'n darparu manteision llesiant ehangach.
5. Rydym hefyd yn hyrwyddo dulliau gweithredu dalgylch ehangach er mwyn rheoli risg, gweithio ar draws ffiniau ac asiantaethau, a rhannu syniadau. Er mwyn helpu i wneud hyn, rydym yn darparu eglurder o ran rolau, cyfrifoldebau ac ariannu cymhwysedd. Yn ogystal â helpu ein Hawdurdodau Rheoli Risg, mae hyn yn cynorthwyo'r cyhoedd i ddeall pwy sy'n gwneud beth, a rôl y cyhoedd ei hun wrth aros yn ddiogel a meithrin cadernid. Wrth reswm, nid oes modd dileu pob risg; fodd bynnag, gallwn gytuno ar ffyrdd i reoli risgiau a helpu i leihau eu heffaith.
6. Bydd angen gwneud penderfyniadau anodd ynglŷn â buddsoddiad. Mae ein cyllid yn ymwneud â'r gwaith o lunio cynlluniau newydd a chanfod dulliau gwell o reoli dŵr ar draws dalgylchoedd, gweithio gyda chymunedau a chynnal ein seilwaith presennol fel ei fod yn parhau i fod yn wydn. Bydd y newid yn yr hinsawdd yn arwain at gynnydd yn lefelau'r môr a stormydd dwysach. Mae'n dod â heriau sylweddol o ran sut i amddiffyn ardaloedd arfordirol isel a gorlifdiroedd afonol, yn enwedig ar hyd aberoedd.
7. Mae angen i ni sicrhau nad yw penderfyniadau datblygu gwael yn cael eu gwneud nawr sy'n rhoi mwy o bobl mewn perygl yn y dyfodol. Mae'r Strategaeth hon yn cryfhau ein safbwynt ar atal, ac mae'n gysylltiedig â deddfwriaeth newydd i Gymru a meysydd polisi eraill sy'n sicrhau na fyddwn yn creu problemau ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Mae'r dull gweithredu newydd ar gyfer draenio cynaliadwy a pholisi cynllunio diwygiedig yn helpu i ategu'r Strategaeth hon a sicrhau dull cenedlaethol cyson o reoli tir a dŵr. O ganlyniad, mae'r Strategaeth wedi'i pharatoi ochr yn ochr â data newydd ynglŷn â pherygl llifogydd a'r polisi cynllunio

¹ Asesiad Perygl Llifogydd Cymru, CNC (2019).

² Map Perygl Erydu Arfordirol Cenedlaethol (2012); senario mwyaf tebygol o dan bolisiâu Cynllun Rheoli Traethlin dros y 100 mlynedd nesaf.

wedi'i ddiweddarau yn Nodyn Cyngor Technegol (TAN) 15. Bydd hyn yn sicrhau bod ein polisïau llifogydd, arfordirol a chynllunio yn gyson, gan ystyried gwybodaeth well i osgoi datblygiad amhriodol a darparu cyngor clir ar un map llifogydd cyfun.

8. Mae'r Llywodraeth hon wedi rhoi hwb i fuddsoddiad ar gyfer rheoli perygl llifogydd a risgiau arfordirol drwy gyflwyno'r Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol ochr yn ochr â'r ffrydiau ariannu presennol. Fodd bynnag, yn sgil y pwysau cynyddol ar ein cyllidebau, mae angen i ni wireddu manteision ein buddsoddiad, sicrhau gwerth am arian a sicrhau bod pobl eraill yn derbyn cyfrifoldeb ac yn chwarae eu rhan wrth helpu i leihau risg.
9. Ers y Strategaeth Genedlaethol ddiwethaf yn 2011, mae dros £320 miliwn³ wedi'i fuddsoddi ledled Cymru, gan leihau risg i gymunedau. Yn ystod y cyfnod hwn, rydym hefyd wedi gweld llifogydd mawr gan gynnwys llifogydd arfordirol eang yn 2013/14. Gwyddom drwy adroddiadau ar ymchwiliadau fod yr asedau sydd ar waith wedi diogelu llawer mwy o gartrefi rhag llifogydd ym mhob un o'r digwyddiadau hyn, gan ddangos pwysigrwydd parhau i fuddsoddi. Amcangyfrifodd Adolygiad Arfordirol Cymru (2014) fod ein rhwydwaith o asedau ac amddiffynfeydd wedi atal gwerth £3 biliwn o iawndal yn ystod stormydd arfordirol mis Rhagfyr 2013 a mis Ionawr 2014⁴.
10. Mae'r Strategaeth Genedlaethol hon yn ategu deddfwriaeth a pholisïau newydd er mwyn lleihau'r risg bresennol ac atal problemau ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol drwy wneud penderfyniadau hyddysg sy'n seiliedig ar le. Mae gwelliannau diweddar i ddata asedau, mapio a chanllawiau ar reoli llifogydd naturiol yn helpu i wireddu hyn, gan sicrhau dealltwriaeth ehangach ymysg y cyhoedd a'r rhai sy'n gyfrifol am weithredu.

³ Buddsoddiad Cyfalaf a Refeniw Llywodraeth Cymru, gan gynnwys ERDF, ar gyfer y cyfnod rhwng mis Ebrill 2012 a mis Mawrth 2018

⁴ Adroddiad Cam 1 Adolygiad Llifogydd Arfordirol Cymru-
<https://cdn.naturalresources.wales/media/1970/adroddiad-cam-1-adolygu-llifogydd-arfordirol-cymru.pdf?mode=pad&rnd=130739943350000000>

Diben y Strategaeth Genedlaethol

11. Dyma'r ail Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol i Gymru, sy'n disodli strategaeth 2011. Mae'n cael ei pharatoi o dan delerau Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010.
12. Mae'r strategaeth hon yn nodi sut rydym yn bwriadu rheoli'r risgiau sy'n gysylltiedig â llifogydd ac erydu arfordirol ledled Cymru. Mae'n pennu amcanion a mesurau i'r holl bartneriaid weithio tuag atynt yn ystod oes y ddogfen hon, sef 8 mlynedd oni bai bod angen diweddaru'r polisi yn sylweddol cyn y cyfnod hwnnw.
13. Er bod mesurau wedi'u cynllunio i fod yn glir a chyraeddadwy dros y degawd nesaf, drafftwyd y Strategaeth â golwg strategol, fwy hirdymor, gan gydnabod natur perygl llifogydd ac erydu arfordirol mewn perthynas â heriau'r newid yn yr hinsawdd. Yn y modd hwn, bydd yn gweithio ochr yn ochr â chynlluniau strategol eraill ar gyfer rheoli traethlin, seilwaith a chynllunio i nodi'r cyfeiriad yr ydym am ei ddilyn.
14. Ers cyhoeddi'r Strategaeth Genedlaethol gyntaf, mae deddfwriaeth wedi'i phasio sy'n effeithio ar y ffordd rydym yn gweithio. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 yn hyrwyddo gweithio mewn partneriaeth, cydweithio a gweithredu yn yr hirdymor. Cyflwynodd Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016⁵ dull rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy a dyletswyddau i wella bioamrywiaeth a lleihau allyriadau carbon. Hefyd, cyflwynodd bwerau i sefydlu Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol newydd, a sefydlwyd yn 2019.
15. Yn ogystal â'r materion statudol hyn, rydym wedi ystyried argymhellion adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru (WAO) ar Reoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru 2016⁶, adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru 2017⁷, ac Adolygiad Llifogydd Arfordirol Cymru 2014⁸. Cyflwynodd yr adroddiadau hyn argymhellion cadarnhaol ar gyfer datblygu'r gwaith o reoli perygl arfordirol yng Nghymru.
16. Mae newidiadau allweddol i'r Strategaeth Genedlaethol hon yn cynnwys egluro rolau a chyfrifoldebau sy'n ymwneud â llifogydd ac erydu arfordirol, hyrwyddo mesurau naturiol a dulliau dalgylchoedd, amcanion newydd ar gyfer gwella ein dealltwriaeth ac atal cysylltiad â pherygl, gan amlygu pwysigrwydd gwybodaeth dda a chynllunio effeithiol, a chyfeiriad ar sut y caiff ein buddsoddiad ei flaenoriaethu, wedi'i ategu gan Ganllawiau Achos Busnes FCERM newydd.
17. Datblygwyd y Strategaeth ar sail Polisi Adnoddau Naturiol⁹ Llywodraeth Cymru ac mae'n rhoi cymorth i Reoli Llifogydd yn Naturiol (NFM) lle y bo'n briodol. Cyfeirir at NFM weithiau fel atebion sy'n seiliedig ar natur, yn enwedig yn y Polisi Adnoddau Naturiol; fodd bynnag, caiff y term NFM ei ddefnyddio'n ehangach ym maes rheoli perygl llifogydd.

⁵ <http://www.legislation.gov.uk/cy/anaw/2016/3/contents/enacted>

⁶ <http://www.audit.wales/cy/cyhoeddi/rheoli-perygl-llifogydd-ac-erydu-arfordirol-yng-nghymru>

⁷ <http://www.assembly.wales/laid%20documents/cr-ld11073/cr-ld11073-w.pdf>

⁸ <https://naturalresources.wales/evidence-and-data/research-and-reports/reports-evidence-and-data-on-flooding/wales-coastal-flooding-review-delivery-plan-phase-2-recommendations/?lang=cy>

⁹ <https://gweddiill.gov.wales/docs/desh/publications/170821-natural-resources-policy-cy.PDF>

18. Mae Strategaethau Rheoli Perygl Llifogydd Lleol yn un o ofynion y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr,¹⁰ ac mae'n rhaid iddynt fod yn gyson â'r Strategaeth Genedlaethol hon. O ganlyniad, rydym yn awgrymu y dylid adolygu Strategaethau Rheoli Perygl Llifogydd Lleol yng Nghymru ar ôl ei chyhoeddi er mwyn cyd-fynd ag amcanion, mesurau a pholisïau a deddfwriaeth gysylltiedig y Strategaeth.

¹⁰ Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010, Adran 10, Strategaethau rheoli perygl llifogydd lleol: Cymru

Cyd-destun strategol a Deddfwriaethol

19. Mae Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn nodi sut y mae'n rhaid i Weinidogion Cymru ddatblygu, cynnal a chymhwyso Strategaeth FCERM Genedlaethol. Yn ogystal, mae Cyfarwydddeb Llifogydd yr UE (2007) a'r Rheoliadau Perygl Llifogydd (2009) yn nodi sut y mae'n rhaid i Aelod-wladwriaethau adrodd ar rai agweddau ar y gwaith o reoli'r perygl llifogydd, gan nodi ardaloedd â risg uchel yn benodol a mynd i'r afael â nhw.
20. Mae **'Symud Cymru Ymlaen'** yn amlinellu'r rhaglen Lywodraethu h.y. beth fydd Llywodraeth Cymru yn ei gyflawni yn ystod tymor y Llywodraeth hon¹¹. Mae'r ddogfen hon yn cynnwys ymrwymiad i 'barhau i fuddsoddi mewn gwaith amddiffyn rhag llifogydd'.
21. Mae **'Ffyniant i Bawb: y strategaeth genedlaethol'** yn nodi sut y bydd Llywodraeth Cymru yn cyflawni dros Gymru, gan osod ymrwymadau hirdymor ar sail pedair thema: Ffyniannus a Diogel, Iach ac Egnïol, Uchelgeisiol ac yn Dysgu, ac Unedig a Chysylltiedig. Mae'n canolbwyntio'n gryf ar feithrin cadernid economaidd a rhoi camau ar waith i fynd i'r afael ag effeithiau'r newid yn yr hinsawdd. Mae'r strategaeth yn datgan y bydd Llywodraeth Cymru yn rheoli'r risgiau y mae newid yn yr hinsawdd yn eu peri i iechyd, llesiant a chymunedau.
22. **Mae Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol** (FCERM) yn helpu i gyflawni yn erbyn themâu blaenoriaeth y strategaeth genedlaethol a'r meysydd blaenoriaeth sylfaenol fel a ganlyn:

Ffyniannus a Diogel	Mae FCERM yn cefnogi'r economi drwy wella gwydnwch pobl, busnesau a thrafnidiaeth drwy leihau'r tebygolrwydd o lifogydd ac erydu arfordirol a'u canlyniadau.
Iach ac Egnïol	Gall lleihau perygl llifogydd drwy gynlluniau lliniaru hyrwyddo cymunedau mwy iach ac egnïol. Gall codi ymwybyddiaeth ac ymgysylltu â'r gymuned wella iechyd meddwl y rhai sydd mewn perygl a cheisio osgoi colledion bywyd yn y pen draw. Hefyd, gall datblygu cynllun rheoli perygl llifogydd ddarparu manteision ehangach fel llwybrau troed a lonydd beicio.
Unedig a Chysylltiedig	Nod cynlluniau FCERM yw lleihau'r canlyniadau o lifogydd ac erydu arfordirol gan arwain at gymunedau mwy cydnerth a chysylltiedig.

Ffigur 1: Cysylltiadau FCERM â themâu blaenoriaeth yn 'Ffyniant i bawb: y strategaeth genedlaethol'

¹¹ Tymor presennol y Llywodraeth yw 2016-21

Tai	Cydnabyddir bod tai fforddiadwy o ansawdd da yn sylfaen i fyw'n dda; mae gweithgarwch FCERM yn cefnogi hyn drwy flaenoriaethu cyllid ar gyfer cymunedau sy'n wynebu'r risg fwyaf. Hefyd, mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio gyda'r diwydiant yswiriant ar yswiriant fforddiadwy ar gyfer cartrefi risg uchel ac mae'n cyfrannu at brosiect i wella safonau ar gyfer diogelu lefel eiddo, gan wneud cartrefi'n fwy cryf i wrthsefyll llifogydd. Dylai cartrefi newydd gael eu cynllunio yn unol â Pholisi Cynllunio Cymru a TAN 15, gan ddefnyddio'r wybodaeth ddiweddaraf am lifogydd a'r arfordir i osgoi datblygiad amhriodol neu gynyddu'r perygl o lifogydd mewn mannau eraill.
Iechyd Meddwl	Mae'r cysylltiad rhwng perygl llifogydd ac iechyd meddwl wedi'i hen sefydlu. Mae darparu gwasanaethau sy'n codi ymwybyddiaeth o berygl llifogydd, darparu rhybuddion llifogydd, a gwybodaeth am beth i'w wneud cyn, yn ystod ac ar ôl llifogydd yn allweddol i gyflawni amcan FCERM o fod yn barod a datblygu cadernid, ac mae'n helpu i leihau pryder sy'n gysylltiedig â llifogydd.

Ffigur 2: Cysylltiadau â meysydd blaenoriaeth yn 'Ffyniant i bawb: y strategaeth genedlaethol'

23. Mae FCERM mewn sefyllfa dda i reoli'r seilwaith a'r tir yn effeithiol, gan ddod â manteision llesiant ehangach i gymunedau a chreu amgylchedd mwy diogel a gwydn. Hefyd, rydym yn buddsoddi mewn cynlluniau addasu arfordirol mwy hirdymor a dalgylchoedd ehangach i leihau effaith y newid yn yr hinsawdd ar gymunedau.
24. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol yn diffinio'r nodau llesiant, sy'n gosod gweledigaeth gyffredin i gyrff cyhoeddus yng Nghymru weithio tuag ati. Drwy weithio gyda phrosesau naturiol a nodi cyfleoedd ar gyfer rheoli llifogydd yn naturiol er mwyn lleihau perygl llifogydd, mae gyrff cyhoeddus yn cyfrannu at y nodau llesiant drwy Reoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy,¹² cynnal a gwella bioamrywiaeth¹³, a chyflawni blaenoriaethau ein Polisi Adnoddau Naturiol.¹⁴
25. Rydym yn annog Awdurdodau Rheoli Perygl i gynnwys y 5 ffordd o weithio wrth reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol sy'n ystyried yr amcangyfrifon **hirdymor** ar gyfer y newid yn yr hinsawdd er mwyn **atal** risg rhag gwaethygu, gan **gydweithredu** mewn ffordd sy'n **cynnwys** eraill wrth gyflwyno ymyriadau yn llwyddiannus. O ystyried yr angen i fanteisio'n llawn ar adnoddau, rydym yn

¹² Rhan 1 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru)

¹³ Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru)

¹⁴ Mae'r Polisi Adnoddau Naturiol yn gosod tair blaenoriaeth genedlaethol ar gyfer rheoli ein hadnoddau naturiol:

- Darparu atebion sy'n seiliedig ar natur;
- Cynyddu ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd adnoddau; a
- Defnyddio dull sy'n seiliedig ar le.

cydnabod pwysigrwydd **integreiddio** a gweithio rhanbarthol sy'n gallu helpu i gyflawni swyddogaethau craidd, ac annog mwy o ddulliau dalgylch. Mae Ffigur 3 yn darparu rhagor o enghreifftiau o sut mae FCERM yn cyfrannu at Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015).

Cymru Lewyrchus	Datblygu cadernid a lleihau risg i bobl a lleoedd, helpu'r economi a chynnal cyflogaeth hirdymor. Mae'r gwaith o adeiladu cynlluniau llifogydd yn creu swyddi a lleoedd mwy diogel i weithio a buddsoddi ynddynt.
Cymru Gydnerth	Un o amcanion allweddol y Strategaeth hon yw datblygu cadernid yn ein cymunedau a sicrhau lleoedd cynaliadwy, mwy diogel. Hefyd, mae'r cynlluniau yn darparu cyfle ar gyfer manteision ehangach fel gwella bioamrywiaeth a chadernid ecosystemau.
Cymru Iachach	Mae rhannu gwybodaeth am risg a beth i'w wneud cyn, yn ystod ac ar ôl llifogydd, ynghyd â'r gostyngiad gwirioneddol mewn risg i gartrefi, yn helpu i wella llesiant meddyliol. Gall cynlluniau helpu i greu cymunedau mwy deniadol a diogel i fyw a gweithio ynddynt a darparu manteision iechyd ehangach, fel gwella cyfleusterau hamdden ac amwynderau.
Cymru sy'n fwy Cyfartal	Caiff cyllid ei flaenoriaethu yn unol â lefel y risg ar sail Cymru gyfan, gan ddileu anghydraddoldeb rhanbarthol. Hefyd, rydym yn cefnogi mentrau i sicrhau bod y rhai sy'n wynebu'r perygl mwyaf o lifogydd yn gallu cael yswiriant fforddiadwy.
Cymru o Gymunedau cydlynus	Mae lleihau'r perygl o lifogydd ac erydu arfordirol yn helpu i greu cymunedau diogel a deniadol i fyw a gweithio ynddynt a theithio trwyddynt. Hefyd, mae gweithio'n agosach gyda chymunedau i drafod risg a chydweithio ar gynlluniau lliniaru yn helpu i ddod â phobl at ei gilydd a derbyn mwy o gyfrifoldeb ar y cyd.
Cymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Byd-eang	Cefnogi dulliau cynaliadwy fel cynlluniau Rheoli Llifogydd yn Naturiol a chynlluniau hybrid er mwyn helpu i leihau'r perygl o lifogydd ac erydu arfordirol.

Ffigur 3: Cysylltiadau FCERM â Nodau Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Cynnydd ers cyhoeddi'r Strategaeth Genedlaethol gyntaf

26. Bu esblygiad o ran Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol dros yr 8 mlynedd diwethaf, ers cyhoeddi'r Strategaeth Genedlaethol gyntaf. Rydym eisiau datblygu'r gwelliannau hynny, ond hefyd sicrhau bod y newidiadau a wnaed ers y Strategaeth gyntaf yn cael cyfle i sefydlogi ac i'w heffeithiau gael eu monitro.
27. Darparodd Llywodraeth Cymru gyllid gwerth dros £320 miliwn yn ystod oes y Strategaeth ddiwethaf. Yn y cyfnod 2010-15, lleihawyd y perygl i 12,000 o gartrefi a busnesau diolch i fuddsoddiad £240 miliwn gan Lywodraeth Cymru.
28. Er mwyn cefnogi'r FCERM a Rhaglenni Rheoli Risgiau Arfordirol, mae bwrdd cynghori wedi'i sefydlu i gynorthwyo'r broses o wneud penderfyniadau a rhannu arferion gorau.
29. Rydym wedi datblygu Rhaglen Fuddsoddi Genedlaethol ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol. Mae hyn yn darparu dull cyson o flaenoriaethu cynlluniau llifogydd ar gyfer cymunedau sy'n wynebu'r perygl mwyaf, gan sicrhau ein bod yn targedu'r lleoedd cywir. Mae hyn yn cyflawni un o amcanion yr hen Strategaeth ac yn cyd-fynd ag argymhellion Adolygiad o Llifogydd Arfordirol Cymru.¹⁵ Roedd y gwaith hwn yn cynnwys gwella'r Gofrestr o Gymunedau mewn Perygl i gynnwys perygl o lifogydd dŵr wyneb (glaw) er mwyn ystyried pob ffynhonnell.

Cynllun Amddiffyn Arfordirol Gorllewin y Rhyl

Lleolir Gorllewin y Rhyl mewn ardal isel o'r dref sydd mewn perygl o lifogydd o'r môr ac aber afon gerllaw.

Rhwng mis Awst 2011 a mis Gorffennaf 2015, cwblhaodd Cyngor Sir Ddinbych Gynllun Amddiffyn Arfordirol Gorllewin y Rhyl er mwyn lleihau'r perygl o lifogydd i dros 2,700 o adeiladau. Cost y cynllun oedd £15.7 miliwn, a daeth £4.7 miliwn o Gronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop a £520,000 o Gyngor Sir Ddinbych.

¹⁵ <https://naturalresources.wales/evidence-and-data/research-and-reports/reports-evidence-and-data-on-flooding/wales-coastal-flooding-review-delivery-plan-phase-2-recommendations/?lang=cy>

30. Mae Cronfa Ddata Asedau Cenedlaethol wedi'i sefydlu, ac am y tro cyntaf bydd yn darparu trosolwg cyflawn o berchnogaeth a chyflwr asedau ledled Cymru.
31. Mae rhagor o welliannau mapio yn cael eu cyflwyno yn 2019 trwy **Asesiad o Berygl Llifogydd Cymru (FRAW)** newydd. Mae hyn yn helpu i wella ein dealltwriaeth o risg ac, ynghyd â'r data gwell ar asedau, mae'n darparu amcangyfrif llawer mwy realistig o berygl llifogydd gwirioneddol o bob ffynhonnell.
32. Ers y Strategaeth Genedlaethol gyntaf, mae llawer o waith wedi'i wneud ar ein dealltwriaeth o risg arfordirol. Gofynnwyd i'r Grwpiau Arfordirol baratoi'r ail fersiwn o'r **Cynlluniau Rheoli Traethlin (CRhTau)** y cytunwyd arnynt yn 2014. Mae Awdurdodau Rheoli Perygl yn gweithio ar y camau gweithredu sy'n deillio o hyn ac mae eu polisïau wedi bod yn llywio penderfyniadau datblygu, cynlluniau a strategaethau eraill.
33. Bydd ein CRhTau yn cael eu hategu gan ganllawiau ar addasiad arfordirol. Un her wrth symud ymlaen yw ystyried erydu arfordirol fel rhan o broses ehangach o newid arfordirol, ar y cyd â'r cynnydd yn lefelau'r môr a stormydd yn digwydd yn amlach.
34. Er mwyn helpu Awdurdodau Lleol Arfordirol i gyflwyno cynlluniau yn unol â'r CRhTau, mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol werth £150 miliwn, gan gefnogi cynlluniau addasu arfordirol mwy hirdymor, a bydd y gwaith adeiladu yn dechrau yn 2019.
35. Arweiniodd stormydd 2013/14 at yr Adolygiad o Lifogydd Arfordirol Cymru, a gyflwynodd 47 o argymhellion. Er bod CNC wedi cyhoeddi Adroddiad Terfynu yn 2017, rydym yn disgwyl i bob Awdurdod Rheoli Risg barhau â'i waith cydweithredol trwy weithredu argymhellion a chryfhau ein gwybodaeth a'n gwydnwch o ran perygl llifogydd ac erydu arfordirol.
36. Yn 2018, cefnogodd Llywodraeth Cymru'r syniad o ailsefydlu Canolfan Monitro Arfordirol Cymru (WCMC). Mae Cyngorau Conwy, Gwynedd a Bro Morgannwg, gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) yn arwain ar y cyd, gan gynorthwyo pob Awdurdod Rheoli Risg Arfordirol trwy reoli a rhannu data perthnasol ar brosesau arfordirol.
37. Cyhoeddwyd diweddariad i'r Fframwaith Ymateb i Lifogydd yng Nghymru¹⁶ gan Lywodraeth Cymru a Grŵp Llifogydd Cymru yn 2016. Mae hyn yn cynorthwyo'r rhai sy'n cymryd rhan yn yr ymateb i lifogydd a'r cymunedau sy'n cael eu heffeithio ganddynt.
38. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid a chymorth brys ledled Cymru, gan gynnwys dros £7 miliwn ar ôl stormydd 2013/14, i ail-adeiladu ein cadernid arfordirol.
39. Mewn ymateb i alwadau gan Awdurdodau Lleol am gymorth ychwanegol ar gyfer gwaith cynnal a chadw a lliniaru risg cost isel, cyflwynwyd Grant Gwaith ar Raddfa Fach newydd yn 2016/17. Nododd adolygiad o'r gronfa hon ei bod yn

16

<https://gweddill.gov.wales/topics/environmentcountryside/epq/flooding/flooding2/responseframework/?skip=1&lang=cy>

cynnig manteision ardderchog a gwerth am arian. Mae rhai o'r cynlluniau hyn eisoes wedi llwyddo i atal llifogydd neu rybuddio swyddogion bod angen cymryd camau rhagataliol.

Ystâd Rockfield, Sir Fynwy- Grant Gwaith ar Raddfa Fach

Cafodd Cyngor Sir Fynwy gyllid trwy'r Grant Gwaith ar Raddfa Fach 2018/29 i ymdrin â phroblem yn ymwneud â llifogydd dŵr wyneb ar ystâd Rockfield yn Nhrefynwy. Roedd llifogydd wedi digwydd o ganlyniad i rwystrau i'r brif sgrin frigau dros gwlfwr.

Roedd y gwaith yn cynnwys gosod dwy sgrin sbwriel newydd i gasglu malurion bach cyn iddynt gyrraedd y sgrin frigau fwy o faint i lawr yr afon. Mae'r cynllun hwn wedi lleihau'r tebygolrwydd y bydd o leiaf 5 eiddo yn dioddef llifogydd.

40. Daeth cyllid Ewropeaidd ar gyfer cynlluniau rheoli perygl llifogydd i ben ym mis Mehefin 2015. Dangosodd yr adroddiad ar y rhaglen waith hon ei bod wedi rhagori ar ei tharged o gynorthwyo 2,700 o adeiladau trwy leihau'r risg i 8,800 o gartrefi a busnesau ledled Cymru.

***Edrych i'r dyfodol – y camau nesaf ar gyfer rheoli perygl
llifogydd yng Nghymru***

41. Yn unol â'r Polisi ar Adnoddau Naturiol, rydym yn cydnabod rôl atebion sy'n seiliedig ar natur wrth ddarparu ymyriadau cost effeithiol ac effeithlon i heriau fel llifogydd a'r peryglon sy'n deillio o'r newid yn yr hinsawdd.
42. Bydd cydweithio agos rhwng Awdurdodau Rheoli Perygl yn parhau i fod yn hanfodol. Byddwn yn annog cydweithio yn hytrach na bod Awdurdodau unigol yn canolbwyntio ar waith sy'n ymwneud ag amddiffyn yn bennaf. Yn benodol, rydym am weld mwy o ddulliau dalgylch o reoli dŵr, a chyflwyno cynlluniau rheoli llifogydd yn naturiol a chynlluniau hybrid lle bo hynny'n briodol.
43. Mae CLILC yn datblygu opsiynau ar gyfer gweithio rhanbarthol yn dilyn ei hadroddiad a gwblhawyd ym mis Gorffennaf 2018,¹⁷ ac rydym yn edrych ymlaen at ddeall y manteision posibl ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol.
44. Bydd cyfraniadau cyllid partneriaeth yn dod yn fwyfwy pwysig wrth i ni geisio integreiddio cynlluniau llifogydd gyda phrosiectau seilwaith ac amgylcheddol eraill er mwyn sicrhau manteision lluosog a chwilio am ymyriadau cynaliadwy, sy'n cynnig mwy o werth.
45. Wrth leihau risg, bydd amddiffynfeydd caled yn parhau i gael eu defnyddio. Fodd bynnag, ategir hyn gan fesurau naturiol, **cynlluniau hybrid** a **seilwaith gwyrdd**, sydd wedi gweithio'n dda mewn lleoedd fel Abertawe, Bae Colwyn, Pontarddulais a'r Borth.

¹⁷ <https://www.wlga.wales/SharedFiles/Download.aspx?pageid=62&mid=665&fileid=2042>

Cynllun Lliniaru Llifogydd Pontarddulais

Mae tref Pontarddulais wedi gweld llifogydd ar sawl achlysur o Afon Dulais, yn fwyaf diweddar yn 2003, 2005 a 2008. Arweiniodd CNC gynllun £6.1m i adeiladu ardal storio llifogydd i fyny'r afon er mwyn dal dŵr yn ôl ac amddiffyn y dref rhag llifogydd. Cwblhawyd y cynllun yn 2019, ac mae'n lleihau'r perygl llifogydd i 224 o gartrefi a 22 o fusnesau. Yn ogystal â bod yn fanteisiol i eiddo, cynlluniwyd y cynllun hwn i ddarparu manteision ecolegol gan gynnwys creu gwlyptir a phlannu dros 3,000 o goed a llwyni.

Mae'r cynllun yn enghraifft dda o liniaru perygl llifogydd i fyny'r afon a darparu manteision ychwanegol heb effeithio ar gymeriad tref.

46. Yng nghyd-destun ymadawiad y DU o'r UE, rydym yn awyddus i gynnal safonau a pharhau i rannu arferion gorau ac arloesol gydag Ewrop. Gallai Brexit ddarparu cyfleoedd i lunio deddfwriaeth yn unol ag anghenion Cymru er mwyn rheoli perygl llifogydd yn well yn y dyfodol.
47. Bydd parhau i wella drwy fapio risg a deall effaith ein hasedau rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yn helpu i gyfeirio cyllid i'r rhai sydd ei angen fwyaf.
48. Mae'r newid yn yr hinsawdd yn cynyddu'r perygl (amlder a chanlyniad) o lifogydd o bob ffynhonnell, a byddwn yn archwilio sut y gall Awdurdodau Rheoli Perygl helpu cymunedau i addasu i'r risg hon a datblygu'r gallu i wrthsefyll llifogydd.
49. Mae rhaglenni llifogydd ac arfordirol Llywodraeth Cymru mewn sefyllfa dda i sicrhau manteision llesiant ehangach drwy enillion economaidd yn ogystal â gwelliannau cymdeithasol ac amgylcheddol. Mae **Canllawiau Achos Busnes FCERM**¹⁸ newydd yn annog cynnwys y **manteision ehangach** mewn achosion busnes ar gyfer cynlluniau. Gall chwilio am, a chynnwys, manteision o'r fath ynghyd â lleihau risg ddangos gwerth gwirioneddol ein rhaglenni llifogydd ac arfordirol.
50. Ym mis Mawrth 2017, cyhoeddwyd cyllideb gyfalaf 4 blynedd ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru rhwng blwyddyn ariannol

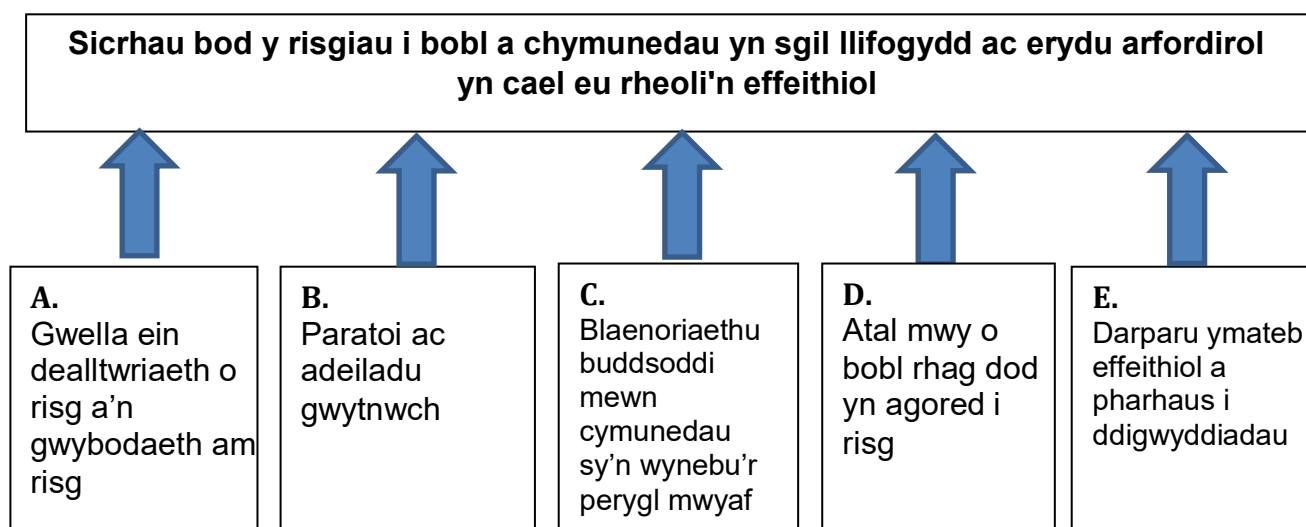
¹⁸ Bydd Canllawiau Achos Busnes newydd ar gyfer prosiectau FCERM yn cael eu cyhoeddi gyda'r Strategaeth hon ar dudalennau llifogydd Llywodraeth Cymru.

2017/18 a blwyddyn ariannol 2020/21. Mae'r cyhoeddiad hwn yn ein galluogi i gynllunio ymlaen llaw gyda mwy o sicrwydd a llunio nifer o gynlluniau ar gyfer buddsoddi.

51. Dros dymor presennol y Llywodraeth (rhwng 2016 a 2021) byddwn yn buddsoddi cyllid cyfalaf a referniw gwerth dros £350 miliwn mewn cynlluniau llifogydd ac arfordirol a gwaith cynnal a chadw hanfodol. O 2018/19 ymlaen bydd y rhaglen FCERM yn defnyddio'r Gofrestr o Gymunedau mewn Perygl a thystiolaeth o ddigwyddiadau llifogydd yn y gorffennol, ynghyd â ffactorau eraill, er mwyn blaenoriaethu buddsoddiad i'r cymunedau sy'n wynebu'r risg fwyaf.
52. Bydd y Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol newydd yn darparu cyngor ar strategaeth, yn amlygu arferion gorau ac yn darparu cymorth i'r Llywodraeth a'r Awdurdodau Rheoli Perygl.
53. Bydd Canolfan Monitro Arfordirol Cymru yn sefydlu ei hun ac yn darparu data cyson a dibynadwy ar gyfer ein hawdurdodau arfordirol.
54. Byddwn yn gweithio'n agosach gyda'n cymunedau, gan gynnwys ymgysylltu â phobl ifanc ac ysgolion, eu cynnwys mewn penderfyniadau sy'n cael eu gwneud am reoli risg a darparu gwybodaeth well am beth i'w wneud cyn llifogydd (paratoi), yn ystod llifogydd (ymateb) ac ar ôl llifogydd (camau adfer).
55. Byddwn yn gweithio gyda chydweithwyr i ddatblygu Cynllun Twf Amgylcheddol Cymru er mwyn cael yr effaith fwyaf posibl ar liniaru llifogydd a mynd i'r afael ag erydu arfordirol.

2 Amcanion a Mesurau'r Strategaeth Genedlaethol

56. Mae'r Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr yn ei gwneud yn ofynnol i'r Strategaeth Genedlaethol hon nodi'r amcanion ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol a'r mesurau arfaethedig i'w cyflawni.
57. Rydym yn cyflwyno un nod a 5 amcan yn y Strategaeth hon. Maent yn ategu ei gilydd ac yn gorgyffwrdd ond, gyda'i gilydd, fe'u bwriedir i leihau risg i fywyd.
58. **Nod y Strategaeth Genedlaethol hon yw sicrhau bod y risgiau i bobl a chymunedau yn sgil llifogydd ac erydu arfordirol yn cael eu rheoli'n effeithiol.**
59. Byddwn yn gwneud hyn drwy weithgareddau cydgysylltiedig wedi'u blaenoriaethu sy'n cyd-fynd â'r gwaith o reoli ein hamgylchedd yn gynaliadwy a gwella ein dealltwriaeth o risg. Cyflawnir y gwaith drwy **5 amcan**, gan ganolbwyntio gweithgareddau Awdurdodau Rheoli Perygl ar y canlynol:

Ffigur 4: Nod ac Amcanion y Strategaeth Genedlaethol

60. Mae'r Strategaeth yn cynnwys amcanion newydd yn ymwneud â'r canlynol:
- **Gwella ein dealltwriaeth o risg:** pwysleisio pwysigrwydd gwybodaeth gywir er mwyn helpu i wneud penderfyniadau a hysbysu'r cyhoedd. Mae hyn yn amlygu pwysigrwydd gwaith ymchwil, monitro ac ymchwilio, modelu a mapio, a rhannu'r wybodaeth hon yn effeithiol fel bod eraill yn gallu gwneud penderfyniadau gwybodus hefyd.
 - **Atal cysylltiad â risg:** cydnabod pwysigrwydd defnyddio data llifogydd a'i gysoni â pholisi cynllunio er mwyn llywio penderfyniadau datblygu a seilwaith gwell, peidio â lleoli pobl mewn ardaloedd risg uchel ac osgoi dwysáu problemau yn y dyfodol a fydd yn gofyn am atebion anodd a drud i'w datrys.
61. Bydd **y mesurau** a ddisgrifir yn y Strategaeth Genedlaethol hon yn helpu i gyflawni'r amcanion a lleihau perygl llifogydd ac erydu arfordirol yn awr ac yn y dyfodol i bobl, cartrefi a busnesau.
62. Mae'r mesurau ar gyfer y Strategaeth hon i'w gweld yn y testun yn y penodau canlynol, a gyda'i gilydd ym Mhennod 6 ar ddiwedd y ddogfen hon er hwylustod.

3 Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol

Mathau o lifogydd ac erydu arfordirol

63. Mae'r term 'peryl llifogydd ac erydu arfordirol' yn cwmpasu pob math o lifogydd o afonydd, y môr, cronfeydd dŵr, **cyrsgau dŵr cyffredin, dŵr daear**, yn ogystal ag **erydu arfordirol**.
64. Diffinnir llifogydd yn **Neddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010** fel "any case where land not normally covered by water becomes covered by water", ond nid yw'n cynnwys llifogydd o garthion a'r prif gyflenwad dŵr wedi torri.
65. Mae **llifogydd dŵr wyneb (glaw)** yn digwydd pan fydd glawiad yn llifo i'r ddaear ac na all systemau draenio a gormodedd o ddŵr ddraenio i fwrdd. Er ei bod yn fwy cyffredin mewn ardaloedd trefol, mae'n effeithio ar gymunedau gwledig hefyd, gan daro trafndiaeth, amaethyddiaeth a'r economi leol. Gall ddigwydd ar unrhyw adeg o'r flwyddyn: tra bod mwy o law yn dod o systemau tywydd yr lloer yn y gaeaf, mae misoedd yr haf yn creu mwy o berygl o fflachlifoedd.

Garth, Maesteg – llifogydd dŵr wyneb

Ar 20 Tachwedd 2016, dioddefodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr law trwm, gan arwain at lifogydd ledled y sir. O ganlyniad i'r glawiad eithafol, ceuffosydd wedi'u blocio, systemau gorlawn a dŵr ffo o dir cyfagos, dioddefodd 44 o adeiladau lifogydd mewnol.

Golchwyd malurion, megis eitemau tipio anghyfreithlon, cerrig, graean, a llystyfiant i lawr yr afon yn y llifddwr, gan fynd yn sownd yng ngridiau'r geuffos, a blocio'r geuffos. Ar ôl y llifogydd hyn, mae'r Awdurdod Lleol wedi gweithio gyda thirfeddianwyr i leihau malurion yn y cyrsiau dŵr ac o'u hamgylch er mwyn atal ceuffosydd rhag cael eu blocio mewn glawiad eithafol yn y dyfodol. Hefyd, mae synwryddion llifogydd wedi'u cyflwyno i roi rhybuddion cynnar am rwystrau posibl.

66. Mae llifogydd arfordirol neu lifogydd môr yn digwydd fel arfer pan fydd llanw uchel yn cyfuno â thywydd garw gan arwain at lifogydd mewn cymunedau arfordirol neu aberoedd. Gall cyfuniad o lanw uchel iawn, gwyntoedd cryf ar y tir a gwasgedd atmosfferig isel arwain at gynnydd yn lefel y llanw a elwir yn ymchwydd storm.
67. Mae llifogydd afon (**afonol**) yn tueddu i ddilyn glawiad parhaus sy'n codi lefelau afonydd ac yn torri glannau afonydd, neu'n trechu amddiffynfeydd.
68. Pan fydd rhai o'r rhain yn digwydd gyda'i gilydd, rydym yn galw hyn yn ddigwyddiad llifogydd cyfunol.

Afon Elwy, Llanelwy, Sir Ddinbych

Dioddefodd dros 300 o eiddo yn Llanelwy lifogydd ym mis Tachwedd 2012 pan orlifodd afon Elwy ar ôl cyfnod hir o law ar draws y Gogledd, a achosodd lifogydd eang ar draws y rhanbarth.

Yn dilyn adolygiad o'r amddiffynfeydd rhag llifogydd a oedd yn bodoli yn Llanelwy ar y pryd, penderfynwyd mynd ati i uwchraddio'r amddiffynfeydd a disodli pont ag adeiledd uwch, ehangach.

69. Mae cronfeydd dŵr yn achosi perygl llifogydd i gymunedau; fodd bynnag, rheolir y perygl hwn yn dda yn unol â gofynion y Ddeddf Cronfeydd Dŵr, sy'n golygu bod y tebygolrwydd o lifogydd o gronfa ddŵr yng Nghymru yn isel iawn.
70. Nid yw'r strategaeth hon yn ymdrin yn uniongyrchol â llifogydd o garthffosydd gan mai'r cwmnïau dŵr a charthffosiaeth sy'n gyfrifol am hyn. Fodd bynnag, rydym yn cydnabod yr effeithiau a'r canlyniadau sy'n deillio o lifogydd o garthffosydd.
71. Y diffiniad o erydu arfordirol yw treulio'r tir trwy weithred tonnau, cerrynt llanw, cerrynt tonnau, draenio, hindreulio neu wyntoedd cryf. Tra bod rhai rhannau o'r arfordir yn cael eu herydu, mae rhannau eraill yn **ail-gronni**, ac mae angen i ni ddeall y rhyngweithiadau hyn yn well er mwyn sicrhau bod ein hymyriadau yn briodol.
72. Oherwydd daeareg arfordirol Cymru, mae'r gyfradd o erydu arfordirol yn isel yn gyffredinol o'i gymharu â rhai rhannau o Loegr. Fodd bynnag, mae tystiolaeth o'r Cynlluniau Rheoli Traethlin yn awgrymu y gallai mwy o gymunedau arfordirol fod mewn perygl oherwydd lefelau môr uwch ac erydiad dros y 100 mlynedd nesaf.
73. Mae cynefinoedd naturiol fel twyni tywod, ardaloedd rhynglanwol fel traethau neu forfeydd heli, a chlogwyni yn rhwystr naturiol i erydu ger yr arfordir. Gall erydu arfordirol newid lled, uchder, safle neu lethr y cynefinoedd naturiol hyn, neu danseilio amddiffynfeydd arfordirol sy'n bodoli eisoes, gan arwain at lifogydd arfordirol o bosibl.

Perygl a Thebygolrwydd

74. Wrth ystyried y perygl sy'n gysylltiedig â llifogydd ac erydu arfordirol, mae'r term 'perygl' yn cwmpasu dau beth:
 - Tebygolrwydd digwyddiad
 - Yr effaith a fydd yn deillio o lifogydd neu erydu arfordirol.
75. Nid oes modd atal llifogydd neu erydu arfordirol o bob math; mae'r rhain yn brosesau naturiol, ac mewn rhai lleoedd gallai fod yn fwy cynaliadwy gadael i natur ddilyn ei hynt. Fodd bynnag, pan fydd pobl, cymunedau a busnesau o dan fygythiad, gallwn reoli'r perygl trwy leihau'r **tebygolrwydd** o ddigwyddiad, a'r **effeithiau** a'r canlyniadau cysylltiedig.
76. Rhagwelir y bydd tebygolrwydd ac effaith llifogydd ac erydu arfordirol yn cynyddu dros amser oherwydd ffactorau fel newid yn yr hinsawdd a phoblogaeth gynyddol, sy'n rhoi pwysau ar Awdurdodau Lleol i ddatblygu tai.
77. Mae'r tebygolrwydd o lifogydd yn dibynnu ar nifer o ffactorau, gan gynnwys patrymau tywydd, daeareg, topograffi a defnydd tir. Er enghraifft, mae cyfnod hir o law trwm yn debygol o gynyddu lefelau afonydd, creu mwy o ddŵr ffo a/neu ddirlawnder pridd, gan gynyddu'r tebygolrwydd o lifogydd.
78. Mae'r tebygolrwydd o erydu arfordirol, a pha mor gyflym y bydd yn digwydd, yn dibynnu ar nifer o ffactorau. Mae'r rhain yn cynnwys amodau'r môr, amledd a difrifoldeb stormydd arfordirol, presenoldeb amddiffynfeydd, a daeareg, topograffi ac amgylchedd yr arfordir.
79. Mae ein dealltwriaeth o beryglon llifogydd ac erydu arfordirol yn gwella wrth i fwy o waith ymchwil gael ei wneud. Bydd prosiectau fel ymchwilio i'r tebygolrwydd ar y cyd o donnau a lefelau'r môr,¹⁹ yn ogystal â data a gasglwyd gan WCMC yn gwella ein dealltwriaeth o'r peryglon i'n cymunedau arfordirol.
80. Mae gwybodaeth am berygl llifogydd o bob ffynhonnell ar gael ar wefan CNC drwy ddata a mapiau Asesu Perygl Llifogydd Cymru (FRAW).

Newid Hinsawdd

81. Mae hinsawdd Cymru yn newid. Dros y blynyddoedd nesaf, mae Cymru yn debygol o brofi hafau poethach a sychach a gaeafau cynhesach a gwlypach. Hefyd, mae amcanestyniadau o'r newid yn yr hinsawdd yn awgrymu y bydd lefelau'r môr yn codi yng Nghymru, ac y byddwn yn gweld tywydd mwy stormus, mwy o lawiad dwys a llifogydd amlach. Yn ôl gwaith ymchwil²⁰ gan y Swyddfa Dywydd yn 2017, mae'n bosibl y bydd rhannau o Gymru a Lloegr yn cael mwy o law yn y gaeaf nag erioed o'r blaen.
82. Nododd Asesiad Risg Newid Hinsawdd y DU²¹ a gyhoeddwyd yn 2017 fod cynnydd mewn achosion o lifogydd arfordirol a mewndirol, gan effeithio ar bobl,

¹⁹ Prosiect Rhaglen Ymchwil Ar y Cyd - Tebygolrwydd ar y cyd o donnau a lefelau'r môr

²⁰ Thompson, V et al, High risk of unprecedented UK rainfall in the current climate, 2017 Nature Communications 8

²¹ <https://www.theccc.org.uk/wp-content/uploads/2016/07/UK-CCRA-2017-Wales-National-Summary.pdf>

eiddo a seilwaith, yn beryg i Gymru. Mae amcanestyniadau hinsawdd yn 2018 yn dangos cynnydd yn lefel y môr rhwng 28cm a 62cm ar gyfer Caerdydd o dan senario allyriadau canolig erbyn 2080.²² Bydd Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi Cynllun Ymaddasu Cymru ar gyfer Newid yn yr Hinsawdd²³ yn 2019, gan nodi sut y byddwn yn gwella gwydnwch ein heconomi, ein cymunedau a'n hamgylchedd i beryglon, gan gynnwys y rhai a achosir gan lifogydd a chynnydd yn lefel y môr.

83. Bydd y newid yn yr hinsawdd yn cael ei ystyried yn yr holl waith mapio a modelu drwy ddefnyddio ffigurau Amcanestyniadau Hinsawdd y DU (UKCP). Cyhoeddir canllawiau ar gyfer Awdurdodau Rheoli Perygl gan Lywodraeth Cymru a CNC er mwyn rhoi cyngor i Awdurdodau eraill ar ddefnyddio'r ffigurau hyn. Mae'n bwysig deall natur y peryglon sy'n deillio o'r newid yn yr hinsawdd ac adolygu ein rhagamcanion o bryd i'w gilydd. Mae hyn yn bwysig iawn lle mae polisïau hirdymor ar waith, fel Cynlluniau Rheoli Traethlin sy'n pennu'r polisi ar gyfer rheoli'r arfordir dros y 100 mlynedd nesaf.

Effeithiau

84. Gall llifogydd ac erydu arfordirol gael canlyniadau ac effeithiau gwahanol, nid yn unig ar lesiant, ond ar ffactorau economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol ehangach. Mae llifogydd o bob math yn peryglu bywyd, naill ai bywydau'r rhai sy'n cael eu heffeithio'n uniongyrchol, neu fywydau pobl eraill sy'n ceisio eu helpu.
85. Gall niwed ac anafiadau corfforol fod yn uniongyrchol neu o ganlyniad i effeithiau, er enghraifft, oherwydd adeilad neu adeiledd wedi'i wanhau. Hefyd, gall llifogydd ac erydu arwain at ardaloedd yn colli cyflenwadau trydan, dŵr a chysylltiadau thrafnidiaeth, a chynyddu'r perygl o gysylltiad â chemegau neu garthion, gan arwain at bryderon iechyd ehangach.
86. Gall iechyd meddwl pobl gael ei effeithio yn ystod ac ar ôl llifogydd, a gall straen barhau ymhell ar ôl i'r llifddwr gilio. Gall llifogydd achosi pryder i bobl wrth iddynt gael eu dadleoli neu eu hailgartrefu tra bod eu cartrefi'n cael eu hatgyweirio. Gallant ddioddef symptomau eraill hefyd, fel anhunedd ac iselder. Nododd astudiaeth ddiweddar gan Public Health England²⁴ fod yna gysylltiad arwyddocaol rhwng dadleoli oherwydd llifogydd a symptomau iselder, pryder a straen wedi trawma.
87. Yn ôl adroddiad²⁵ 2017 ar gyfer Sefydliad Joseph Rowntree, mae cymunedau sy'n agored i niwed cymdeithasol yn cael eu gorgynrychioli mewn ardaloedd sy'n agored i lifogydd, ond yn fwyaf arwyddocaol mewn ardaloedd sy'n dueddol o ddioddef llifogydd arfordirol a llanwol.
88. Mae rhannau penodol o gymdeithas yn llai abl i ymdopi ag effeithiau llifogydd; y bobl fwyaf agored i niwed yw plant ifanc iawn, yr henoed a'r anabl, neu bobl sydd eisoes mewn iechyd gwael, a allai fod angen cymorth ychwanegol yn ystod

²² Adroddiad Trosolwg Gwyddoniaeth UKCP18

²³ I'w gyhoeddi gan Lywodraeth Cymru yn 2019

²⁴ Munro, A et al, Effect of evacuation and displacement on the association between flooding and mental health outcomes, 2017 Lancet Planet Health

²⁵ Present and future flood vulnerability, risk and disadvantage: A UK assessment, Sayers, P., Penning-Rowell, E., Horritt, M. (2017).

llyfogydd. Mae llychyd Cyhoeddus Cymru yn darparu cyngor iechyd y cyhoedd ar llyfogydd ar ei dudalen we.²⁶

89. Gall effeithiau economaidd llyfogydd fod yn eang iawn, gan achosi difrod i gerbydau, adeiladau ac adeileddau, gan gynnwys pontydd ac asedau llyfogydd eu hunain. Gall fod yn amhosibl teithio ar ffyrdd, a gellir colli tir amaethyddol a da byw. Roedd y llyfogydd yng Ngwlad yr Haf yn 2014 yn dangos sut y gall llyfogydd cyson mewn ardal wledig gael effaith sylweddol ar drigolion a'r economi.

Llyfogydd Arfordirol Cymru 2013/14

Effeithiodd y llyfogydd arfordirol yng Nghymru yn ystod gaeaf 2013/14 ar gartrefi, busnesau, rhwydweithiau ffyrdd a rheilffyrdd a chyfleustodau, yn ogystal ag achosi difrod i asedau FCERM o gwmpas yr arfordir.

Effeithiodd y llyfogydd ar dros 150 o adeiladau, a bu'n rhaid gwagio 1400 o adeiladau eraill. Hefyd, effeithiodd y llyfogydd ar ddarn ffordd 15 km o hyd, a rwystrwyd gan ddeunydd traeth neu a gafodd ei gau dros dro am resymau diogelwch.

Fodd bynnag, yn ôl amcangyfrif yr adolygiad cenedlaethol yn dilyn y digwyddiad hwn, roedd 99% o'r eiddo a'r tir mewn perygl wedi'u diogelu diolch i fuddsoddiad parhaus yn ein rhwydwaith amddiffyn yr arfordir, gan osgoi iawndal gwerth £3 biliwn.

*Difrod yn Niwngwl, Sir Benfro
yn rhwystro ffordd yr arfordir*

90. I'r unigolyn, gall yr effaith economaidd fod yn sylweddol hefyd os nad oes gan eiddo yswiriant. Dros y blynyddoedd diwethaf, mae gwelliannau wedi galluogi perchnogion tai sy'n byw mewn ardaloedd â risg uchel o llyfogydd i gael yswiriant fforddiadwy trwy fenter a gefnogir gan y Llywodraeth o'r enw Flood Re.²⁷
91. Mae effeithiau erydu arfordirol yr un mor ddinistriol, a gallant fod yn drychinebus ar gyfer ardaloedd sy'n cael eu heffeithio. Nid yw yswiriant cartref yn cynnwys erydu arfordirol, sy'n gallu arwain at galedi ariannol ar gyfer preswylwyr eiddo sydd mewn perygl. Cyn digwyddiad erydu, mae eiddo mewn perygl yn debygol o gael eu difetha a cholli gwerth sylweddol.
92. Lleolir llawer o safleoedd sy'n arwyddocaol yn ddiwylliannol mewn ardaloedd sydd mewn perygl o ddioddef llyfogydd neu erydu, fel ein llwybrau arfordirol, gwarchodfeydd natur, henebion a thraethau.

²⁶ <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/tudalen/94753>

²⁷ <https://www.floodre.co.uk/>

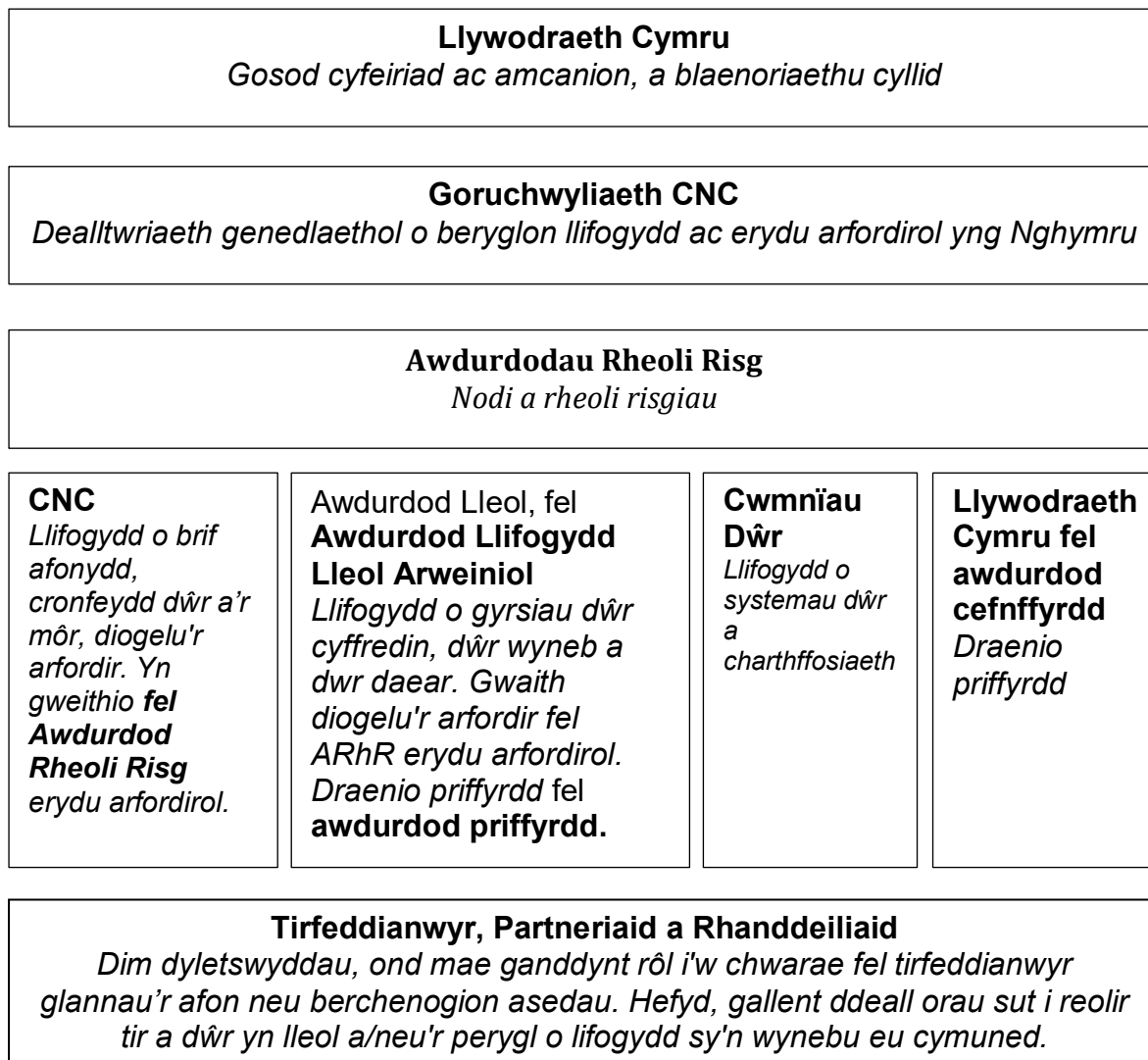
93. Mae llifogydd ac erydu arfordirol yn effeithio ar y dirwedd naturiol. Gall colli pridd oherwydd llifogydd fod yn arwyddocaol oherwydd ei fod yn cynnal amaethyddiaeth a bioamrywiaeth, ac mae'n gallu effeithio ar ansawdd dŵr. Mae Llywodraeth Cymru yn hyrwyddo arferion rheoli tir priodol er mwyn lleihau dŵr ffo ac erydiad pridd.
94. Er bod rhai cynefinoedd naturiol fel morfeydd heli yn cyflawni swyddogaeth atal llifogydd hefyd, gall cynefinoedd sensitif eraill gael eu difrodi neu gymryd blynyddoedd i wella ar ôl llifogydd. Yn dilyn llifogydd arfordirol 2013/14, cofnododd CNC sensitifrwydd arfordir Cymru i dywydd garw ac effeithiau posibl ar fioamrywiaeth.²⁸ Dangosodd yr adroddiad ei bod yn bwysig rheoli ecosystemau arfordirol i sicrhau eu bod yn wydn ac yn gallu addasu i'r pwysau sy'n deillio o'r newid yn yr hinsawdd.
95. Mae'r Llywodraeth yn deall bod angen cydbwysedd gofalus rhwng diogelu ein cymunedau arfordirol sydd mewn perygl a chydabod eu gwerth amgylcheddol, diwylliannol ac economaidd pwysig.
96. Gall amddiffynfeydd o gwmpas ein harfordir ynghyd â chynnydd yn lefel y môr arwain at golli cynefinoedd rhynglanwol; cyfeirir at hyn fel gwasgfa arfordirol. Pan fydd hyn yn effeithio ar ein safleoedd dynodedig Ewropeaidd, mae'r Rheoliadau Cynefinoedd yn ei gwneud yn ofynnol i ni wneud iawn am y colledion hyn. Rydym wedi sefydlu Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd er mwyn cwmpasu a darparu ar gyfer unrhyw gamau unioni angenrheidiol yn sgil colli cynefinoedd o ganlyniad i'n hymyriadau llifogydd ac arfordirol.

²⁸ Stormydd Arfordirol Cymru 2013/2014 – Asesiad o Newid Amgylcheddol, CNC, 2014

4 Rolau a Chyfrifoldebau

Awdurdodau Rheoli Risg Cymru

97. Mae rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru yn cynnwys nifer o sefydliadau, gan gynnwys 28 Awdurdod Rheoli Risg (ARhR). Nodir cyfrifoldebau sylfaenol rhanddeiliaid allweddol yng Nghymru isod:

Ffigur 5: Trosolwg o Rolau a Chyfrifoldebau

98. Bydd pob un o'r partïon uchod yn gwneud cyfraniad, gan gydweithio er mwyn cyflawni amcanion y Strategaeth hon.
99. Mae gan ARhR bwerau a chyfrifoldebau o ran y risgiau y maent yn eu rheoli, ond mae mannau hefyd lle y mae'r rhain yn rhyngweithio neu'n cael eu rhannu. Un enghraifft yw rôl gyfunol Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol a CNC fel **awdurdod rheoli risg erydu arfordirol**²⁹. Dylai pob corff ymgynghori â'i gilydd ynglŷn ag unrhyw waith diogelu arfordir o'r fath a chwilio am gyfleoedd llesiant ehangach lle y bo'n briodol.

²⁹ O dan Ddeddf Amddiffyn y Glannau 1949 <https://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/Geo6/12-13-14/74/contents> wedi'i diwygio o dan Atodlen 2 i Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010.

100. Mae'r strategaeth hon yn pwysleisio pwysigrwydd ystyriaethau dalgylch a llesiant ehangach. Felly, rydym yn annog cydweithredu wrth rannu syniadau, cysylltu â chymunedau a mynd i'r afael â pherygl llifogydd ac erydu arfordirol.
101. Mae'r bennod hon yn ymdrin yn benodol â rolau'r sefydliadau sy'n cael eu categorïddio fel ARhRau. Mae rôl ehangach ymatebwyr brys yn cael ei chwmpasu gan y Fframwaith Ymateb i Llifogydd yng Nghymru³⁰.

Sefydliadau

102. Mae rolau a chyfrifoldebau penodol sefydliadau wedi'u hegluro isod.

Llywodraeth Cymru

103. Mae Gweinidogion Cymru yn gosod cyfeiriad strategol ac mae ganddynt gyfrifoldeb cyffredinol am bolisi llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru. Fel rhan o'r rôl hon, mae Llywodraeth Cymru yn llunio ac yn cyhoeddi'r Strategaeth Genedlaethol, gan sicrhau cydymffurfiaeth ac yn gweithredu mesurau i gyflawni ei hamcanion. Mae'n gyfrifol am ddeddfwriaeth FCERM drwy bwerau o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru.
104. Mae Llywodraeth Cymru yn rheoli'r Rhaglenni Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol, gan gynnwys dyrannu cyllideb i ARhRau, arfarnu cynlluniau Awdurdodau Lleol, a datblygu rhaglen fuddsoddi.

Awdurdodau Rheoli Risg (ARhRau)

105. Mae Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn diffinio cyrff â chyfrifoldebau penodol am reoli risg fel 'Awdurdodau Rheoli Risg' (ARhRau).
106. Mae 28 Awdurdod Rheoli Risg yng Nghymru:
- Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC).
 - Y 22 Awdurdod Lleol fel **Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol** ac awdurdodau priffyrdd.
 - Cwmnïau dŵr sy'n gweithredu yng Nghymru, ac mae 4 ohonynt ar hyn o bryd³¹.
 - Llywodraeth Cymru, fel awdurdod priffyrdd ar gyfer cefnffyrdd.
107. Oni bai y cytunir yn wahanol ymlaen llaw, bydd Awdurdodau Rheoli Risg sy'n comisiynu gwaith i lunio cynlluniau rheoli perygl llifogydd a/neu erydu arfordirol newydd, neu gynlluniau gwell, yn cael eu hystyried yn berchenogion yr asedau llifogydd hyn a byddant yn gyfrifol am waith cynnal a chadw yn y dyfodol.

³⁰

<https://gweddiill.gov.wales/topics/environmentcountryside/epq/flooding/flooding2/responseframework/?skip=1&lang=cy>

³¹ Y cwmnïau dŵr sy'n gweithredu yng Nghymru ar hyn o bryd yw Dŵr Cymru, Hafren Dyfrdwy, Albion Water ac SSE Water

Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)

108. Gellir rhannu rôl CNC yn 3 maes gwahanol
 - i. Goruchwyliaeth strategol.
 - ii. Gweithgareddau a gyflawnir ar ran ARhRau, neu gyda nhw.
 - iii. Gweithgareddau y maent yn eu cyflawni yn eu cyfrifoldeb gweithredol wrth reoli llifogydd o'r **prif afonydd** a'r môr ac wrth reoli erydu arfordirol.
109. O dan Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010, mae CNC yn gyfrifol am reoli perygl llifogydd o brif afonydd, cronfeydd dŵr a'r môr. Hefyd, cydnabyddir CNC fel awdurdod rheoli perygl erydu arfordirol o dan Ddeddf Diogelu'r Arfordir 1949.
110. Mae rôl trosolwg strategol CNC yn ymwneud â sicrhau dealltwriaeth ledled Cymru o bob ffynhonnell llifogydd, erydu arfordirol a'r risgiau sy'n gysylltiedig â nhw, ac mae'n gwneud hynny yn gyson ar draws Cymru er mwyn helpu i hysbysu'r Awdurdodau Rheoli Risg a'r cyhoedd.
111. Mae hyn yn bwysig er mwyn gwneud y defnydd gorau o gynllunio a buddsoddi er mwyn rheoli perygl llifogydd yn effeithiol, mewn ffordd sy'n seiliedig ar risg, yn dryloyw ac yn gyson. Hefyd, mae'n fanteisiol i'r cyhoedd wrth i CNC gael ei sefydlu fel sefydliad ar gyfer gwybodaeth genedlaethol am berygl llifogydd ac erydu arfordirol, gan gynnwys rhybuddion am lifogydd, mapio risg a gwybodaeth am wydnwch ac ymateb.
112. Mae'r oruchwyliaeth yn cynnwys tasgau a gyflawnir gan CNC ar ran holl ARhRau Cymru:
 - Darparu cyngor a chymorth technegol ar gyfer Llywodraeth Cymru ac ARhRau;
 - Monitro ac adrodd ar gynnydd wrth weithredu'r Strategaeth Genedlaethol trwy adroddiadau Adran 18;
 - Rhagweld, rhybuddio a hysbysu am lifogydd posibl a gwirioneddol o bob ffynhonnell mewn cydweithrediad â phartneriaid y Swyddfa Dywydd;
 - Rhaglenni cenedlaethol i godi ymwybyddiaeth o lifogydd a chyngor cenedlaethol ar gymorth i atal llifogydd, gan gynnwys Ymwybyddiaeth Llifogydd Cymru, gan roi cyngor cyson i'r cyhoedd, ARhRau ac ymatebwyr;
 - Rheoli'r Gronfa Ddata Asedau Cenedlaethol mewn partneriaeth â'r holl ARhRau;
 - Mapio perygl llifogydd ac erydu arfordirol cenedlaethol ar gyfer pob ffynhonnell, gan gynnwys Asesu Perygl Llifogydd Cymru (FAW), Map Llifogydd Cymru a'r Map Perygl Erydu Arfordirol Cenedlaethol (NCERM);
 - Cefnogi gofynion ymchwil yng Nghymru, trwy ymchwil annibynnol a'r rhaglen ymchwil ar y cyd ag Asiantaeth yr Amgylchedd, Llywodraeth Cymru a Defra, gyda mewnbwn gan CLILC ac ARhRau;
 - Monitro colli cynefinoedd a rheoli'r Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd;
 - Cydgysylltu proses ddiweddarau Cynlluniau Rheoli Traethlin;
 - Ymgynigoreion statudol ar faterion perthnasol megis cynllunio;
 - Cydgysylltu'r gwaith o baratoi Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd (FRMPs);
 - Cyflwyno Trwyddedau Gweithgaredd Perygl Llifogydd.
113. Hefyd, mae CNC yn gweithredu fel **Bwrdd Draenio Mewnol** sy'n rheoli Ardaloedd Draenio Mewnol, ac mae 14 o'r rhain ar hyn o bryd.

Awdurdodau Lleol fel Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol, Cyrff Cymeradwyo Systemau Draenio Cynaliadwy, Awdurdodau Priffyrdd ac Ymatebwyr Categori 1

114. Mae **Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol** yn gyfrifol am reoli perygl llifogydd o ddŵr wyneb a dŵr daear, neu o gwrs dŵr cyffredin.
115. Mae gan Awdurdodau Arweiniol Llifogydd Lleol ddyletswyddau o dan y ddeddfwriaeth ganlynol i wneud y canlynol:

Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010:

- Paratoi a chynnal Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd Lleol ar gyfer eu hardaloedd, gan gydlyn safbwyntiau a gweithgarwch gyda chyrff a chymunedau lleol eraill trwy ymgynghoriad a chraffu cyhoeddus, a chynllunio darpariaeth. Mae'n rhaid iddynt ymgynghori ag ARhRau a'r cyhoedd ynglŷn â'u strategaeth;
- Ymchwilio i achosion o lifogydd lleol arwyddocaol a chyhoeddi canlyniadau ymchwiliadau o'r fath;
- Cadw cofrestr o adeileddau a nodweddion sy'n debygol o effeithio ar berygl llifogydd;
- Ymgymryd â rôl ymgynghoreion statudol gan ddarparu cyngor technegol ar ddraenio dŵr wyneb ar gyfer datblygiadau mawr gan awdurdodau cynllunio lleol;
- Cydweithio ag ARhRau eraill.

Rheoliadau Perygl Llifogydd 2009:

- cyfrannu at lunio Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd.

116. Mae gan Awdurdodau Arweiniol Llifogydd Lleol bwerau sy'n caniatáu iddynt wneud y canlynol os ydynt yn dewis gwneud:
- O dan Ddeddf Draenio Tir 1991 - rheoleiddio cyrsiau dŵr cyffredin (y tu allan i ardaloedd draenio mewnol) i gynnal llif priodol trwy:
 - roi caniatâd i addasu, dileu neu newid adeileddau neu nodweddion penodol ar gyrsiau dŵr cyffredin; a
 - gorfodi rhwymedigaethau er mwyn cynnal llif mewn cwrs dŵr ac atgyweirio cyrsiau dŵr, pontydd ac adeileddau eraill mewn cwrs dŵr.
 - dynodi asedau neu nodweddion sy'n eiddo i drydydd parti ac sy'n darparu mantais FCERM er mwyn eu hatal rhag cael eu haddasu, eu dileu neu eu newid heb gydsyniad.
 - Gwneud gwaith i reoli peryglon llifogydd lleol yn eu hardaloedd.
117. Hefyd, mae Awdurdodau Lleol Arfordirol wedi'u dynodi'n awdurdod rheoli perygl erydu arfordirol o dan Ddeddf Diogelu'r Arfordir 1949, sy'n rhoi pwerau iddynt ddiogelu'r tir rhag erydiad neu ymlediad y môr. O dan y Ddeddf, gall cynghorau wneud gwaith i ddiogelu rhag erydu arfordirol ac amddiffyn yn erbyn llifogydd o'r môr lle maent yn y sefyllfa orau i wneud hynny a chyda chymeradwyaeth CNC. Pŵer yw hwn ond nid yw'n ddyletswydd.
118. Mae Awdurdodau Lleol yn gyfrifol am ddraenio priffyrdd lleol o dan y Ddeddf Priffyrdd, a100.
119. O dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004, mae Awdurdodau Lleol yn ymatebwyr Categori 1 hefyd, sy'n rhoi dyletswyddau iddynt:

- gynnal trefniadau i rybuddio'r cyhoedd, a darparu gwybodaeth a chyngor i'r cyhoedd, os oes argyfwng yn debygol o ddigwydd neu ei fod wedi digwydd
- chwarae rhan arweiniol mewn cynllunio ac **adfer** mewn argyfwng ar ôl llifogydd, bod â chynlluniau i ymateb i argyfyngau, a rheoli neu leihau effaith argyfwng.

Cwmnïau dŵr a charthffosiaeth

120. Mae gan gwmnïau dŵr a charthffosiaeth gyfrifoldeb gweithredol dros ddraenio trwy garthffosydd cyhoeddus (dŵr budr, dŵr wyneb a/neu gyda'i gilydd).
121. Mae Deddf Rheoli Dŵr a Llifogydd 2010 yn gosod nifer o ddyletswyddau statudol ar gwmnïau dŵr a charthffosiaeth gan gynnwys:
 - Dyletswydd i weithredu'n unol â'r Strategaeth Genedlaethol;
 - Dyletswydd i ystyried y Strategaethau Rheoli Perygl Llifogydd Lleol; a
 - Dyletswydd i gydweithredu ag ARhRau eraill, gan gynnwys rhannu data.

Llywodraeth Cymru fel yr Awdurdod Priffyrdd

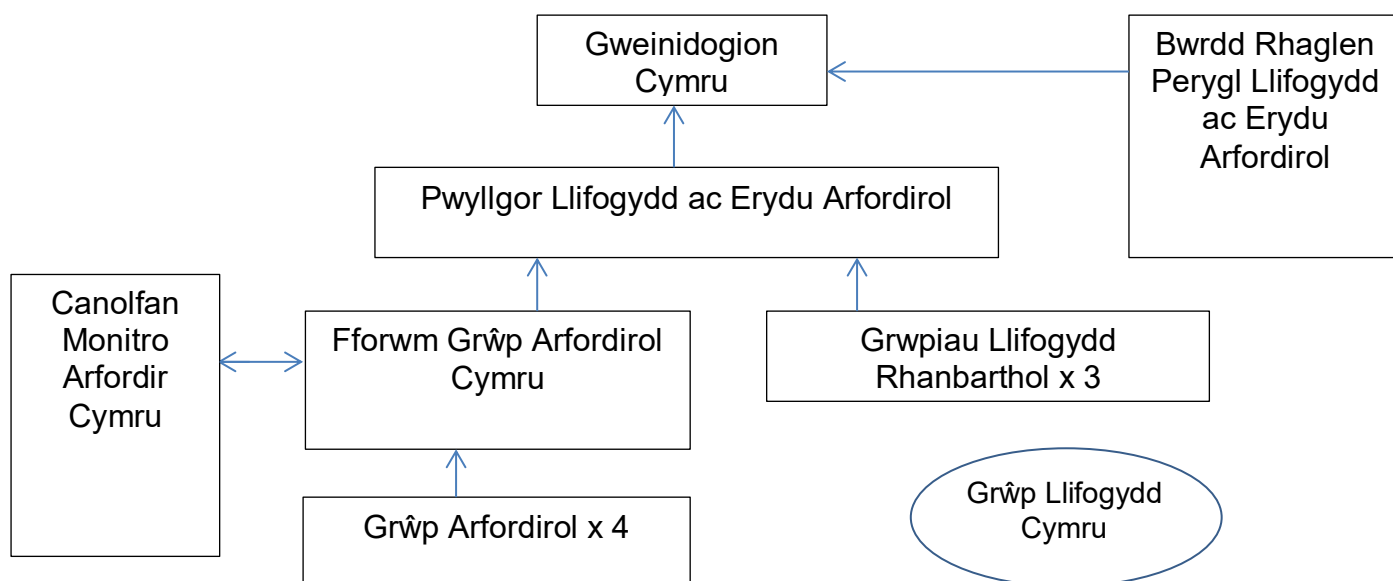
122. Mae Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am ddraenio cefnffyrdd o dan y Ddeddf Priffyrdd, a100.

Network Rail

123. Er nad yw deddfwriaeth yn gosod rôl swyddogol ar Network Rail, mae'n gwneud cyfraniad at amddiffyn yr arfordir trwy gynnal a chadw asedau ar yr arfordir.

Grwpiau a Phwyllgorau

124. Mae nifer o Grwpiau a Phwyllgorau wedi'u sefydlu sy'n helpu i wireddu agweddau gwahanol ar reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol ledled Cymru. Mae'r cysylltiadau ffurfiol rhwng y grwpiau yn cael eu dangos isod.

Ffigur 6: Cysylltiadau rhwng Grwpiau a Phwyllgorau

125. Nid oes gan Grŵp Llifogydd Cymru unrhyw gysylltiadau ffurfiol â'r grwpiau a'r pwyllgorau a ddangosir uchod, ond yn hytrach mae'n darparu cyswllt â Grwpiau Cydnerth ac yn dylanwadu ar waith eraill o fewn FCERM. Mae'n is-grŵp Tîm Partneriaeth Cymru Gydnerth sy'n cefnogi Fforwm Cymru Gydnerth sy'n cael ei gadeirio gan y Prif Weinidog.
126. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn nodi ei bod yn ofynnol cydweithredu. Mae Llywodraeth Cymru yn hyrwyddo dulliau dalgylch, ac mae partneriaid yn gweithio ar raddfa dalgylch i reoli perygl llifogydd. Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru yn annog Awdurdodau Lleol Arfordirol a CNC i gydweithio lle bo hynny'n briodol er mwyn rheoli'r risg sy'n deillio o erydu arfordirol a llifogydd.
127. Trwy ei gysylltiadau ag Awdurdodau Rheoli Risg a rhanddeiliaid, bydd y Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol (FCEC) mewn sefyllfa dda i ystyried yr angen am newidiadau i ddeddfwriaeth yn y dyfodol er mwyn gwella FCERM yng Nghymru.

Mae Llywodraeth Cymru am i FCEC, yn rhinwedd ei swyddogaeth ymgynghorol, ystyried ac argymhell newidiadau i ddeddfwriaeth er mwyn galluogi gwelliannau i Reoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru.

MESUR 1: Bydd y Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn sefydlu'r cwmpas ac yn ystyried yr angen am newidiadau i ddeddfwriaeth er mwyn egluro neu wella'r gwaith o Reoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru erbyn 2021.

Amcanion a gefnogir: A-E

Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol

128. Diben y Pwyllgor yw cynghori Gweinidogion Cymru ar yr holl faterion sy'n ymwneud â rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru, gan gynnwys codi ymwybyddiaeth, gwaith paratoi a gallu cymunedau i wrthsefyll llifogydd. Sefydlwyd y Pwyllgor yn 2019, ac mae'n darparu cyngor lefel uchel ar gyfeiriad strategol rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru, gan weithio'n agos gydag ARhRau a Llywodraeth Cymru.
129. Bydd yn sefydlu ei raglen ei hun o weithgareddau cynghori a allai adlewyrchu blaenoriaethau cenedlaethol presennol a mwy hirdymor, gan gynnwys ymateb i ymgynghoriadau, nodi anghenion ymchwil ac amlygu arferion gorau yng Nghymru a thu hwnt.
130. Hefyd, bydd y Pwyllgor yn darparu adolygiad annibynnol o adroddiad Adran 18 cyn ei gyhoeddi.

Adroddiad Adran 18

Mae'r adroddiad hwn ar FCERM yng Nghymru yn cael ei baratoi gan CNC ar gyfer Gweinidogion Cymru o dan delerau'r Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr.

Caiff yr adroddiad ei lunio gyda mewnbwn gan bob Awdurdod Rheoli Risg, gan ddarparu cyfle i adrodd ar gynnydd ar y mesurau yn y Strategaeth Genedlaethol, yn ogystal â materion FCERM ehangach ac arfer gorau ledled Cymru.

Grwpiau Arfordirol

131. Mae Grwpiau Arfordirol yn cynnwys Awdurdodau Lleol, CNC, Llywodraeth Cymru a chyrff eraill sydd â chyfrifoldebau arfordirol, megis Network Rail. Mae'r Grwpiau Arfordirol yn gyfrifol am lunio, gweithredu a monitro cynnydd Cynlluniau Rheoli Traethlin. O ganlyniad i'r ffaith fod y Grwpiau Arfordirol yn gyfrifol am y Cynlluniau hyn, mae ganddynt drosolwg strategol rhanbarthol o reoli'r arfordir.
132. Mae Grwpiau Arfordirol yn cadeirio cyfarfodydd grŵp arweiniol ac yn cynrychioli Grwpiau Arfordirol mewn grwpiau a fforymau allanol fel bo'r angen. Maent yn darparu cyngor ar faterion arfordirol, yn rhannu arferion da ac yn nodi cyfleoedd ar gyfer cydweithio. Maent wedi chwarae rhan weithredol mewn monitro arfordirol yn y gorffennol, ac maent yn parhau i wneud hynny. Mae pedwar grŵp arfordirol yng Nghymru: Aber Afon Hafren, Abertawe a Bae Caerfyrddin, Bae Ceredigion a Bae Lerpwl.

Fforwm Grŵp Arfordirol Cymru

133. Mae Fforwm Grŵp Arfordirol Cymru yn cynnwys cadeiryddion pob grŵp arfordirol a restrir uchod ynghyd â CNC, CLILC, yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol a Network Rail.
134. Gwaith y Fforwm yw cynrychioli cyd-fuddiannau grwpiau arfordirol a darparu a chyfleu'r cyfeiriad strategol i grwpiau arfordirol ar bob mater sy'n ymwneud â'r arfordir. Er mwyn gwneud hynny bydd y Fforwm yn:
 - Rhannu gwybodaeth ac arferion da rhwng grwpiau arfordirol a phartïon eraill sydd â diddordeb.

- Rhoi adborth i Lywodraeth Cymru ar faterion a pholisi arfordirol.
- Hyrwyddo safonau adrodd a monitro cyffredin.
- Codi proffil perygl llifogydd ac erydu arfordirol.
- Cefnogi'r gwaith o ddatblygu dogfennau strategol allweddol sy'n ymwneud â chyfathrebu ac ymaddasu arfordirol.

135. Mae Cadeirydd y Fforwm yn helpu i hwyluso cyswllt â'r Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol, sy'n sicrhau llif gwybodaeth dda rhwng y ddau.

Canolfan Monitro Arfordirol Cymru

136. Bydd Canolfan Monitro Arfordirol Cymru yn datblygu dull strategol o fonitro arfordirol yng Nghymru, gan gefnogi'r Strategaeth hon trwy ddarparu'r dystiolaeth sydd ei hangen i wneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth er mwyn rheoli perygl arfordirol yn well.
137. Rheolir y Ganolfan gan gonsortwm o Awdurdodau Lleol Arfordirol a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Mae Fforwm Grŵp Arfordirol Cymru yn gweithredu fel panel cynghori i ddarparu cyfeiriad strategol a chymorth i'r Ganolfan.

Dylid rheoli perygl arfordirol trwy ddefnyddio'r wybodaeth orau sydd ar gael.

MESUR 2: Cynnal arolygon topograffig blynyddol gan Ganolfan Monitro Arfordirol Cymru ar ran y Grwpiau Arfordirol er mwyn mesur newid yn yr ardaloedd arfordirol sy'n wynebu'r perygl mwyaf yng Nghymru.

Amcanion a gefnogir: A ac C

Grŵp Llifogydd Cymru

138. Dyma swyddogaeth Grŵp Llifogydd Cymru:
- Creu fforwm ar gyfer cynrychiolwyr Llywodraeth Cymru, Fforymau Cydnerth Lleol ac ymatebwyr Categori 1 a 2 unigol (fel y'u diffinnir yn Neddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004).
 - Cefnogi'r gwaith o ddatblygu a gweithredu rhaglen waith er mwyn gwella gallu Cymru i wrthsefyll llifogydd
 - Gweithio mewn partneriaeth â **Fforymau Cydnerth Lleol** ac ymatebwyr Categori 1 a 2 er mwyn rhoi'r camau gweithredu hyn ar waith yn effeithiol.

Grwpiau Llifogydd rhanbarthol

139. Sefydlwyd 3 grŵp llifogydd rhanbarthol yng Nghymru yn 2012, sef De-ddwyrain Cymru, De-orllewin Cymru a Gogledd Cymru. Fe'u mynychir gan Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol, CNC, Dŵr Cymru a CLILC. Maent yn darparu fforwm ar gyfer y canlynol:
- Darparu ffynhonnell o arbenigedd a phrofiad a rennir;
 - Rhannu gwybodaeth a data yn brydlon;
 - Archwilio dichonoldeb rhannu adnoddau a gwybodaeth;
 - Nodi ac asesu'r angen am is-grwpiau technegol;
 - Hwyluso ymgynghoriad ar Strategaethau Rheoli Perygl Llifogydd Lleol;

- Hyrwyddo deialog a chyfnewid gwybodaeth rhwng y grŵp a Llywodraeth Cymru gan gynnwys adborth ar gyfer a gan Fwrdd y Rhaglen Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol;
- Rhannu arbenigedd ac arfer gorau ac archwilio gyda disgyblaethau eraill sut y gellid ymestyn model paratoi ar gyfer llifogydd er mwyn cwmpasu ymateb i ddigwyddiadau ac argyfyngau eraill.

Bwrdd y Rhaglen Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol

140. Ers 1 Ebrill 2019, mae Bwrdd y Rhaglen Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol a Bwrdd y Rhaglen Rheoli Perygl Arfordirol wedi'u huno i ffurfio un Bwrdd, sef "Bwrdd y Rhaglen Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol". Prif ddiben y Bwrdd fydd cyflwyno'r Rhaglenni a chefnogi'r gwaith o gyflawni canlyniadau a gwireddu manteision.

5 Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol

136. Nod y Strategaeth hon yw rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol ar gyfer pobl a chymunedau trwy bum amcan, a nodir ym Mhennod 2.
137. Mae'r bennod hon wedi'i rhannu'n 5 adran er mwyn adlewyrchu'r amcanion. Mae pob adran yn disgrifio'r camau neu'r mesurau y gall ARhRau ac eraill eu rhoi ar waith i helpu i gyflawni'r amcanion hyn.

Amcan A: Gwella ein dealltwriaeth o berygl a sut rydym yn ei gyfleu

Gwybodaeth a mapio yn ymwneud â pherygl llifogydd ac erydu arfordirol

138. Er mwyn deall perygl llifogydd ac erydu arfordirol yn llawn, a'i gyfleu i bobl Cymru, mae angen i ni ddefnyddio'r data a'r mapio mwyaf cyfredol sydd ar gael. Mae'r data a'r mapiau ar gael i'r cyhoedd³² er mwyn helpu pobl i ddeall y perygl i'w heiddo, perchenogi'r perygl a gweithredu lle y bo'n ymarferol.
139. Mae ein dealltwriaeth o erydu arfordirol a pherygl llifogydd o afonydd, y môr a dŵr wyneb yn gwella'n barhaus diolch i waith modelu a mapio gwell, a gwersi a ddysgwyd o achosion llifogydd. Ers y Strategaeth gyntaf, mae'r mapiau a'r data canlynol wedi'u cyhoeddi:
- Cynlluniau Rheoli Traethlin (CRhTau)³³
 - Map llifogydd wedi'i ddiweddarau ar gyfer dŵr wyneb
 - Map Rheoli Perygl Erydu Arfordirol Cenedlaethol
 - Map Cyngor Datblygu wedi'i ddiweddarau.
140. Mae'r rhain yn ategu Map Llifogydd Cymru sy'n dangos graddau posibl llifogydd ac Asesiad Perygl Llifogydd Cymru. Mae'r mapiau hyn yn dangos y tebygolrwydd neu'r posibilrwydd o lifogydd o afonydd, y môr a dŵr wyneb mewn bandiau:

Perygl	Posibilrwydd o lifogydd mewn unrhyw flwyddyn benodol
Uchel	Yn fwy neu'n hafal i 1 mewn 30
Canolig	Llai nag 1 mewn 30, ond yn fwy nag 1 mewn 100
Isel	Llai nag 1 mewn 100, ond yn fwy nag 1 mewn 1,000
Isel lawn	Llai nag 1 mewn 1,000

Ffigur 7: categorïau perygl llifogydd

141. Dangosir data am berygl llifogydd trwy gyfrwng Map Llifogydd Cymru ac Asesu Perygl Llifogydd Cymru (FRAW). Mae FRAW yn gynnyrch pwysig i bawb sy'n ymwneud â rheoli perygl llifogydd, ac mae'n darparu asesiad cenedlaethol o berygl o bob ffynhonnell llifogydd ar gyfer defnydd cyhoeddus a phroffesiynol. Hefyd, mae'n llywio'r Gofrestr o Gymunedau mewn Perygl a'n rhaglen FCERM.
142. Mae data newydd trwy'r FRAW yn nodi bod 245,118 o adeiladau mewn perygl o lifogydd o bob ffynhonnell yng Nghymru. Mae'r ffigurau newydd hyn (2019) yn

³² Mae gwybodaeth a mapiau cenedlaethol yn ymwneud â pherygl llifogydd ac erydu arfordirol ar gael ar wefan CNC <https://naturalresourceswales.gov.uk/flooding/?lang=cy>

³³ <https://www.gov.uk/government/publications/shoreline-management-plans-smmps/shoreline-management-plans-smmps>

wahanol i gyfrifiadau blaenorol gan eu bod yn cynnwys y perygl o ddŵr wyneb ac yn defnyddio methodoleg fwy cywir. Mae Ffigur 8 isod yn nodi nifer yr eiddo sy'n wynebu perygl o lifogydd.

Perygl Llifogydd Cyfunol	Eiddo mewn perygl
Uchel	117,100
Canolig	44,668
Isel	83,350
Cyfanswm	245,118

Ffigur 8: Nifer yr eiddo sydd mewn perygl, ystadegau FRAW, 2019

143. Rydym yn awyddus i ddeall nifer y cartrefi a'r busnesau³⁴ sy'n wynebu risg uchel, canolig ac isel o lifogydd o afonydd, y môr a dŵr wyneb er mwyn gallu mesur gwelliant o ganlyniad i'r buddsoddiad rydym yn ei wneud ac asesu cynnydd yn erbyn amcan cyffredinol y Strategaeth hon. Bydd manylion a mapiau llawn sy'n defnyddio data FRAW newydd yn cael eu cyhoeddi erbyn diwedd 2019.

Rydym am i'r cyhoedd ddeall y perygl o lifogydd i'w heiddo. Bydd Asesu Perygl Llifogydd Cymru newydd yn nodi ffynhonnell y llifogydd a lefel y risg i bob cymuned yng Nghymru.
MESUR 3: Bydd CNC yn cyhoeddi mapiau Asesu Perygl Llifogydd (FRAW) newydd ar-lein erbyn diwedd 2019.
Amcanion a gefnogir: A-E

Rydym eisiau monitro'r lleihad mewn risg a'r manteision i eiddo o ganlyniad i'n buddsoddiad.
MESUR 4: Bydd CNC yn darparu data ar nifer y cartrefi a'r busnesau sydd mewn perygl uchel, canolig ac isel o lifogydd o bob ffynhonnell yn flynyddol, yn seiliedig ar ddiweddariadau FRAW.
Amcanion a gefnogir: A ac C

144. Er mwyn deall risg, mae angen data cywir arnom ar eiddo, asedau a llifogydd. Mae'r tabl canlynol (Ffigur 9) yn dangos y mathau o ddata, mapiau a chynlluniau sydd ar gael a sut y cânt eu defnyddio i lywio penderfyniadau ar fuddsoddi mewn gwaith rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol. Rydym yn disgwyl i bob ARhR weithio i sicrhau bod data a mapiau yn adlewyrchu'r perygl presennol, gan gynnal adolygiadau a diweddariadau yn unol â'r amserlen isod.

³⁴ Mae busnesau'n cynnwys gwasanaethau allweddol megis ysgolion, gorsafoedd rheilffordd, ysbytai, deintyddion etc. h.y. pob eiddo nad yw'n eiddo 'preswyl'

Map/data	Cynnal	Diweddaru	Defnyddir i lywio
Map Llifogydd Cymru ar gyfer: afonydd, y môr, dŵr wyneb, nentydd a chronfeydd dŵr ³⁵	CNC	O leiaf unwaith y flwyddyn	Y cyhoedd – gwybodaeth am y tebygolrwydd o lifogydd o bob ffynhonnell. Llywio penderfyniadau gan gynllunwyr, y diwydiant yswiriant, ac ar brynu tŷ. Bydd hyn yn disodli'r Map Cyngor Datblygu ar gyfer penderfyniadau cynllunio wrth gyhoeddi'r TAN 15 newydd.
Asesu Perygl Llifogydd Cymru (FRAW)	CNC	O leiaf unwaith y flwyddyn	Defnydd cyhoeddus a phroffesiynol. Gwybodaeth fanwl am berygl llifogydd o bob ffynhonnell. Adrodd ar nifer yr eiddo sy'n wynebu perygl llifogydd amrywiol a sut mae eiddo yn elwa ar gynlluniau a buddsoddiad.
Map Rheoli Perygl Erydu Arfordirol Cenedlaethol (NCERM)	CNC	Diweddariad erbyn 2020; wedyn pan fydd data newydd ar gael. I gael mynediad trwy Fap Llifogydd Cymru erbyn 2022.	Gwybodaeth am eiddo mewn perygl arfordirol o erydu arfordirol Penderfyniadau cynllunio Asesiadau Rheoliadau Cynefinoedd Ymaddasu arfordirol Cynlluniau Rheoli Traethlin
Cofrestr o Gymunedau mewn Perygl	CNC	O leiaf unwaith y flwyddyn	Fe'i defnyddir i flaenoriaethu buddsoddiad yn y cymunedau sy'n wynebu'r perygl mwyaf. Dolenni i'r data mewn FRAW a'r Gronfa Ddata Asedau Cenedlaethol.
Cronfa Ddata Asedau Cenedlaethol	CNC	Bob blwyddyn	Cofrestr o Gymunedau mewn Perygl, FRAW, Map Llifogydd Cymru, gan helpu i gefnogi buddsoddiad mewn gwaith cynnal a chadw.
Cynlluniau			
Cynlluniau Rheoli Traethlin (CRhTau)	Grwpiau Arfordirol	Pan fydd gwybodaeth newydd ar gael	Prosiectau polisi arfordirol a rheoli arfordirol tymor byr, tymor canolig a hirdymor. Cynlluniau Datblygu a phenderfyniadau strategol.
Asesu Perygl Llifogydd Rhagarweiniol	CNC / Awdurdodau	Bob 6 blynedd	Hysbysu Ewrop am Ardaloedd Perygl Llifogydd

35 Mae'r tebygolrwydd y bydd argae yn methu yn isel iawn. Mae trefniadau monitro, cynnal a chadw a diogelwch cadarn ar waith o dan Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975.

	Lleol		
Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd	Mewnbwn gan Awdurdodau Lleol, CNC i gydlyn	Bob 6 blynedd	Rhaglen waith 5 mlynedd Hysbysu Ewrop
Strategaethau Rheoli Perygl Llifogydd Lleol	Awdurdodau Lleol	O fewn 2 flynedd i'r Strategaeth Genedlaethol	Rheoli perygl llifogydd lleol a rhoi gwybod amdano. Nodi meysydd allweddol ar gyfer ymyriadau FCERM.

Ffigur 9: Mapiau a chynlluniau perygl llifogydd ac erydu arfordirol gyda'r amserlen ddiweddaraf

Sicrhau bod y cyhoedd a rhanddeiliaid yn defnyddio'r wybodaeth ddiweddaraf am berygl llifogydd ac erydu arfordirol.

MESUR 5: Bydd Awdurdodau Rheoli Risg yn diweddarau mapiau, cynlluniau a data yn unol â'r amserlen a nodir yn Ffigur 9 o'r Strategaeth Genedlaethol.

Amcanion a gefnogir: A-E

145. Rydym eisiau sicrhau bod Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol yn hysbysu CNC am y lefelau risg diweddaraf yn dilyn ymchwiliadau, gwaith modelu wedi'i ddiweddarau, cwblhau cynlluniau lliniaru newydd a gwelliannau ac ychwanegiadau i amddiffynfeydd presennol. Bydd hyn yn hwyluso diweddariadau amserol i Fap Llifogydd Cymru, FRAW, y Gronfa Ddata Asedau Cenedlaethol a'r Gofrestr o Gymunedau mewn Perygl, ac fe'i nodir yn y Memorandwm sy'n ymwneud â Grantiau FCERM.
146. Dylai ARhRau ddarparu gwybodaeth fodol adeiladu ac ar ôl adeiladu i CNC o fewn chwe mis i gwblhau'r gwaith. Wedyn, bydd CNC yn ymgorffori'r wybodaeth ddiweddaraf i fodelau risg GIS, FRAW a'r haen wedi'i hamddiffyn ym Map Llifogydd Cymru yn unol â'r diweddariadau yn Ffigur 8. Bydd y wybodaeth yn cynnwys lleoliad a nifer yr eiddo sy'n manteisio ar yr ased a'r math o lifogydd y mae'n helpu i'w lliniaru.
147. Yn 2016 dechreuwyd ar y gwaith o ddatblygu'r **Gronfa Ddata Asedau Genedlaethol** er mwyn coladu gwybodaeth am asedau arwyddocaol sy'n eiddo i CNC ac Awdurdodau Lleol, gan gofnodi cyflwr gwaith cynnal a chadw a chyfrifoldeb amdano. Bydd y gronfa ddata hon yn helpu i egluro swyddogaethau a chyfrifoldebau trwy nodi perchenogaeth a chyflwr asedau.
148. Mae gwireddu manteision buddsoddiad FCERM a dangos sut y mae perygl wedi lleihau mewn cymuned yn rhan allweddol o unrhyw gynllun llifogydd ac arfordirol. Yn ogystal â gwella ein dealltwriaeth o berygl trwy ddiweddarau'r modelau, mae'r wybodaeth yn gallu cynorthwyo prosesau adfywio, gwella gwybodaeth ar gyfer penderfyniadau cynllunio a datblygu, a llywio ein hadroddiadau ar berygl llifogydd.
149. Rydym am i'r cyhoedd a busnesau lleol ddeall manteision cynlluniau FCERM a chyfrannu mwy at benderfyniadau sy'n effeithio ar eu hardal. Trwy edrych ar fapiau a chynlluniau a gweld sut mae perygl wedi lleihau, dangosir sut mae cynlluniau wedi gwneud gwahaniaeth. Gall hyn gysylltu â llesiant a manteision economaidd trwy wella tawelwch meddwl a lleihau premiymau yswiriant, ac mae'n

gallu helpu i adfywio ardal trwy ei gwneud yn lle mwy deniadol i fyw, gweithio a buddsoddi ynddo.

Cefnogi'r broses o wneud penderfyniadau ac adlewyrchu llai o berygl yn sgil buddsoddi.
MESUR 6: Erbyn diwedd 2020, bydd CNC ac Awdurdodau Lleol yn cydweithio i sicrhau y bydd y Gronfa Ddata Asedau Genedlaethol yn cynnwys data ar bob ased hanfodol sy'n eiddo i bob ARhR.
MESUR 7: Erbyn diwedd 2021, bydd CNC wedi datblygu'r Gronfa Ddata Asedau Genedlaethol er mwyn caniatáu i bob Awdurdod Lleol fewnbynnu data yn uniongyrchol yn ymwneud â'u hasedau eu hunain.
MESUR 8: Bydd CNC yn sicrhau bod ei fapiau llifogydd yn adlewyrchu'r ffaith fod yna lai o berygl bellach oherwydd cynlluniau lliniaru llifogydd newydd a phresennol a ariennir gan raglenni FCERM Llywodraeth Cymru erbyn 2022.
Amcanion a gefnogir: A-D

150. Dangosir perygl erydu arfordirol yn y **Map Perygl Erydu Arfordirol Cenedlaethol (NCERM)** sy'n cael ei reoli gan CNC. Mae perygl erydu yn annhebygol o newid mor aml â pherygl llifogydd ond rydym yn parhau i ddysgu mwy am berygl erydu trwy ein rhaglen monitro arfordirol a gwaith ARhRau.
151. Bydd CNC yn gweithio gyda'r grwpiau arfordirol, Canolfan Monitro Arfordirol Cymru (WCMC) ac ARhRau er mwyn adolygu'r NCERM a sicrhau ei fod yn parhau i fod yn gywir. Dylai unrhyw gywiriadau neu ddiweddariadau i'r map gael eu gwneud yn brydlon, gan hysbysu'r Awdurdod Lleol perthnasol a Llywodraeth Cymru amdanynt.

Darparu gwybodaeth sydd ar gael yn hwylus i'r cyhoedd am erydu arfordirol.
MESUR 9: Bydd CNC yn sicrhau bod NCERM yn cyd-fynd â pholisïau SMP erbyn 2020 a'i fod yn dangos cyfraddau erydu fel bandiau ar Fap Llifogydd Cymru erbyn diwedd 2022.
Amcanion a gefnogir: A-E

Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd

152. Mae'r gofyniad deddfwriaethol ar gyfer cynllunio i reoli perygl llifogydd yng Nghymru yn seiliedig ar y Rheoliadau Perygl Llifogydd, sy'n annog gwelliant mewn asesiadau, mapiau a chynlluniau perygl llifogydd dros gylch chwe blynedd.
153. Mae Llywodraeth y DU wedi dechrau'r broses o ymadael â'r UE. Byddwn yn parhau i weithio yn unol â'r Rheoliadau Perygl Llifogydd sy'n weithredol o hyd yng nghyfraith y DU, gan weithio yn unol â'r terfynau amser a nodir yn y Gyfarwyddeb Llifogydd.³⁶

³⁶ Cyfarwyddeb 2007/60/EC ar asesu a rheoli perygl llifogydd

154. Rydym wedi gwneud penderfyniad pwrpasol i wella'r cynlluniau hyn trwy symud tuag at asesiad risg cyfunol ar gyfer llifogydd o bob ffynhonnell. Bydd hyn yn defnyddio'r FRAW a'r Gofrestr o Gymunedau mewn Perygl i gynnwys llifogydd o bob math ac asedau amddiffyn yn erbyn llifogydd arwyddocaol. Trwy ddefnyddio'r data hwn i lywio'r cylch presennol o asesu perygl llifogydd, bydd Cynlluniau Rheoli Perygl Llifogydd, sy'n seiliedig ar risg o bob ffynhonnell, yn defnyddio'r wybodaeth orau sydd ar gael ac yn adlewyrchu blaenoriaethau buddsoddi ar gyfer Cymru, gan helpu i hysbysu rhaglenni gwaith tymor canolig ARhRau.

Cynlluniau Rheoli Traethlin

155. Mae Cynllun Rheoli Traethlin (CRhTau) yn asesiad ar raddfa fawr o'r peryglon sy'n gysylltiedig â phrosesau arfordirol. Maent yn ddogfennau anstatudol, ond mae Llywodraeth Cymru eisiau eu gweld yn cael eu hystyried wrth wneud penderfyniadau lleol ac wrth gynllunio'n strategol, gan gynnwys mewn Cynlluniau Datblygu Lleol. Eu bwriad yw nodi a chyflwyno'r polisiâu a ffefrir ar gyfer rheoli perygl arfordirol er mwyn lleihau'r peryglon i bobl ac i'r amgylchedd datblygedig, hanesyddol a naturiol yn yr hirdymor.³⁷ Wedyn, mae cyrff cyfrifol cyfagos yn cydweithio, naill ai ar lefel Grŵp Arfordirol, neu lefel Awdurdod Lleol/perchennog tir, er mwyn rhoi gwybod am y Cynlluniau, a'u cyflwyno.
156. Mae CRhTau yn nodi'r polisiâu mwyaf cynaliadwy dros y 100 mlynedd nesaf yn seiliedig ar adolygiad o'r dystiolaeth sydd ar gael ac asesiad o beryglon ac effeithiau, gan gynnwys ystyried ffactorau technegol, amgylcheddol, cymdeithasol, economaidd a lleol.
157. Dylai polisiâu CRhTau ystyried y cysylltiadau ag amddiffynfeydd, datblygiadau a phrosesau eraill, ac osgoi ymrwymo cenedlaethau'r dyfodol i ddewisiadau anhyblyg a chostus ar gyfer amddiffynfeydd.
158. Mae CRhTau Cymru yn cwmpasu:
- CRhT 19 Anchor Head i Drwyn Larnog (y ddwy ochr i aber afon Hafren)
 - CRhT 20 Trwyn Larnog i St Ann's Head (De Cymru)
 - CRhT 21 St Ann's Head i Ben y Gogarth (Gorllewin Cymru)
 - CRhT 22 Pen y Gogarth i'r Alban (Gogledd-orllewin Lloegr a Gogledd Cymru)³⁸
159. Mae 4 **dewis polisi** mewn CRhT:
- **Cadw'r llinell amddiffyn bresennol** gan gynnal neu wella amddiffynfeydd yn eu safle presennol.
 - **Cynyddu'r llinell amddiffyn bresennol** trwy adeiladu amddiffynfeydd newydd ar ochr y môr o'r amddiffynfa bresennol.
 - **Adlinio rheoledig** gan ganiatáu i'r draethlin symud yn ôl, gyda rheolaeth i annog neu reoli'r ehangder.
 - **Dim ymyrraeth weithredol**, lle nad oes mwy o fuddsoddi mewn amddiffynfeydd presennol.
160. Caiff dewisiadau polisi eu diffinio ar gyfer tri chyfnod mewn CRhT: tymor byr 0-20 o flynyddoedd, tymor canolig 20-50 o flynyddoedd, a hirdymor 50-100 o

³⁷ Canllawiau Cynllun Rheoli Traethlin - Cyfrol 1, DEFRA 2006

³⁸ Caiff CRhT eu rhifo yn ddilyniannol o amgylch arfordir Cymru a Lloegr; mae'r 4 CRhT hyn yn cwmpasu morlin Cymru.

flynyddoedd, ar sail gwaelodlin 2005. Mae data GIS ar gyfer CRhTau ar gael ar-lein.³⁹

161. Fodd bynnag, nid yw'r cyfnodau yn absoliwt, a dylai penderfyniadau amseru yn ymwneud â gweithredu gael eu llywio gan ffactorau fel cyfradd newid yn lefel y môr ac astudiaethau lleol manwl, gan ystyried ffactorau cymdeithasol a llesiant yn ogystal â chyfleoedd amgylcheddol.
162. Dylai'r polisïau rheoli dewisol a nodir mewn CRhTau ddylanwadu ar y broses o baratoi Cynlluniau Datblygu Strategol a Lleol a'u polisïau arfordirol. Dylid canolbwyntio'n benodol ar gynnig i newid polisi arfordirol mewn CRhTau, lle na fydd amddiffynfeydd arfordirol yn cael eu cynnal rhagor, neu os bydd polisi adlinio rheoledig yn cael ei sefydlu. Dylai Cynlluniau Datblygu gynnwys polisïau priodol i reoli datblygiad mewn ardaloedd o'r fath. Gall hyn gynnwys nodi ardaloedd lle na fydd datblygiad yn addas neu, oherwydd ymaddasu arfordirol, lle mae angen cyflwyno polisïau i helpu i gefnogi unrhyw uwchgynllun hirdymor ar gyfer eiddo a seilwaith yn yr ardal.
163. Mae'r CRhT yn ddogfen byw a dylid ei adolygu a'i ddiwygio lle mae gwybodaeth fwy diweddar, fel rhagamcanion newid yn yr hinsawdd, ar gael. Mae'n bosibl y bydd Awdurdodau Lleol Arfordirol yn cynnal astudiaethau lleol manwl i adolygu'r polisïau yn y CRhT, gan ddefnyddio'r data mwyaf cyfredol. Os oes tystiolaeth ar gael, gallai fod yn briodol newid y polisi CRhT ar gyfer lleoliad penodol.
164. Mae angen i'r broses o newid polisïau CRhTau fod yn seiliedig ar resymau cadarn, tystiolaeth ac asesiadau ategol digonol er mwyn dangos pam nad yw'r polisi a ffeirir yn addas i'r diben. Ni ddylid ystyried newid polisïau yn arfer cyffredin o reidrwydd, ac mae angen ystyriaeth ofalus er mwyn peidio â thanseilio pwysigrwydd a phriodoldeb CRhTau presennol.
165. Mae'r Grwpiau Arfordirol yn gyfrifol am lunio a rheoli'r CRhT. Dylai Grwpiau Arfordirol gynnwys cynrychiolwyr o bob awdurdod sydd â chyfrifoldeb gweithredol dros yr arfordir, a sefydliadau sydd â diddordeb yn y draethlin. Ceir rhagor o fanylion yn yr adran Rolau a Chyfrifoldebau.
166. Wrth fynd i'r afael â llifogydd arfordirol a rhoi camau gweithredu'r CRhT ar waith, efallai y bydd Awdurdodau Lleol eisiau siarad â'r WCMC a CNC, sy'n paratoi ac yn cynnal canllawiau technegol ar safonau gwasanaeth arfordirol yn erbyn llifogydd. Mae CNC yn parhau i fodelu risg o'r môr, ac mae'n gwneud gwaith ymchwil i wella dealltwriaeth o debygolrwydd ar y cyd a datblygu canllawiau arfer da.

Mae cynlluniau gweithredu sy'n deillio o'r CRhTau yn nodi mesurau sy'n berthnasol i bob rhanddeiliad, a dylai Grwpiau Arfordirol eu monitro a'u datblygu.

MESUR 10: Bydd Grwpiau Arfordirol yn adrodd am gynnydd blynyddol Cynlluniau Gweithredu CRhT i Lywodraeth Cymru trwy Fforwm Grŵp Arfordirol Cymru ym mis Mai bob blwyddyn am y flwyddyn ariannol flaenorol.

Amcanion a gefnogir: A-D

³⁹ <http://lle.gov.wales/catalogue/item/ShorelineManagementPlanCoastalErosion?lang=cy>

Monitro arfordirol

167. Mae'r morlin yn amgylchedd deinamig. Mae newidiadau a wnaed gan ddyn i'r morlin megis amddiffynfeydd arfordirol yn effeithio ar systemau naturiol, yn enwedig lle mae rheolaethau wedi'u rhoi ar waith i newid y ffordd y mae gwaddodion yn symud ar hyd yr arfordir. Mae angen i ni wella ein dealltwriaeth o dueddiadau hirdymor a natur gyfnewidiol yr arfordiroedd hynny er mwyn rheoli perygl llifogydd ac erydu.
168. Hoffem weld ARhRau yn gweithio gyda'i gilydd trwy Ganolfan Monitro Arfordirol Cymru gan gasglu data yn unol â safonau cyffredin a rhannu arbenigedd er mwyn datblygu storfa wybodaeth hirdymor dros amser gan gefnogi ein strategaeth o flaenoriaethu buddsoddiad.
169. Ar hyn o bryd mae Canolfan Monitro Arfordirol Cymru yn cael ei hariannu drwy Lywodraeth Cymru hyd at 2022.

Amcan B: Paratoi a Datblygu Cadernid**Gwydnwch ac ymddygiad cymunedol**

170. Mae gallu cymuned i wrthsefyll llifogydd yn fesur o sut mae'n ymateb i lifogydd ac yn adfer wedyn. Mae cymuned wydn yn paratoi'n dda ar gyfer llifogydd ac mae'n gwybod pa gamau i'w cymryd er mwyn lleihau'r effeithiau posibl a'r difrod a achosir. Hefyd, mae'n gallu lleihau'r aflonyddwch sy'n cael ei achosi ac mae'n gwella'n gyflym o lifogydd. Mae gan ARhRau, y gwasanaethau brys a sefydliadau gwirfoddol ran i'w chwarae i wella gwydnwch cymunedol.
171. Hefyd, rydym yn sôn am wydnwch amgylcheddol a'r gallu i ecosystemau addasu ac adfer ar ôl llifogydd. Er bod agweddau personol ac economaidd gwydnwch yn cael eu trafod yma, mae mwy o wybodaeth am gadernid dalgylchoedd ar gael yn yr adran Rheoli Llifogydd Naturiol (paragraffau 201-213).
172. Gellir gwella ymateb uniongyrchol cymuned i lifogydd os yw'n barod ar gyfer y digwyddiad, yn ymwybodol o'r risgiau, ac yn deall pa gamau ymarferol y gellir eu cymryd a phwy sydd fwyaf priodol i helpu'r gymuned ar yr adeg y mae angen cymorth arni.
173. O dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004, mae gan bob ymatebydd Categori 1 a 2⁴⁰ ddyletswydd i rybuddio a hysbysu'r cyhoedd os bydd argyfwng llifogydd yn debygol o ddigwydd.
174. O dan Ddeddf Adnoddau Dŵr 1991, mae CNC yn darparu gwasanaeth rhybuddio am lifogydd i'r cyhoedd ar gyfer llifogydd afonol ac arfordirol. Mae CNC wedi sefydlu cytundebau o dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004, ac mae rhai darparwyr telathrebu yn cofrestru cwsmeriaid sy'n byw mewn ardaloedd rhybudd llifogydd ar gyfer eu gwasanaeth rhybuddio. Hefyd, gall y cyhoedd gofrestru ar gyfer rhybuddion llifogydd am ddim ar-lein ar wefan CNC⁴¹ neu drwy ffonio'r Llinell Llifogydd.⁴²
175. Mae deall rhagolygon, asesu'r perygl llifogydd a rhoi gwybod amdano yn rhan allweddol o fod yn barod. Mae CNC yn gweithio mewn partneriaeth â Chanolfan Darogan Llifogydd y Swyddfa Dywydd er mwyn asesu'r risg o ddŵr afon, arfordirol a dŵr wyneb, gan gyhoeddi rhagolwg llifogydd 5 diwrnod ar ei wefan. Mae'r Ganolfan Darogan Llifogydd yn cyhoeddi Datganiad Canllaw ar Llifogydd i Ymatebwyr Categori 1 a 2 yng Nghymru.
176. Gall llifogydd arwain at effeithiau corfforol a seicolegol. Felly, rydym yn cefnogi camau gweithredu i wella gwydnwch cymunedau fel eu bod yn barod i ymateb yn fwy effeithiol ac adfer yn gyflymach. Gall hyn gynnwys cael rhybuddion am lifogydd, paratoi cynlluniau llifogydd cymunedol a gwaith allgymorth gyda thrigolion, busnesau ac ysgolion.
177. Rydym eisiau annog ARhRau i gael trafodaethau â chymunedau am eu dulliau eu hunain o reoli risg, a'u helpu i wrthsefyll effeithiau llifogydd yn well. Mae'n well i gartref neu fusnes unigol ymdrin â rhai elfennau o'r gwaith o reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol, er enghraifft, sicrhau bod ganddynt yswiriant digonol, gwybod

⁴⁰ <https://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/2004/36/contents>

⁴¹ <https://naturalresources.wales/flooding/sign-up-to-receive-flood-warnings/?lang=cy>

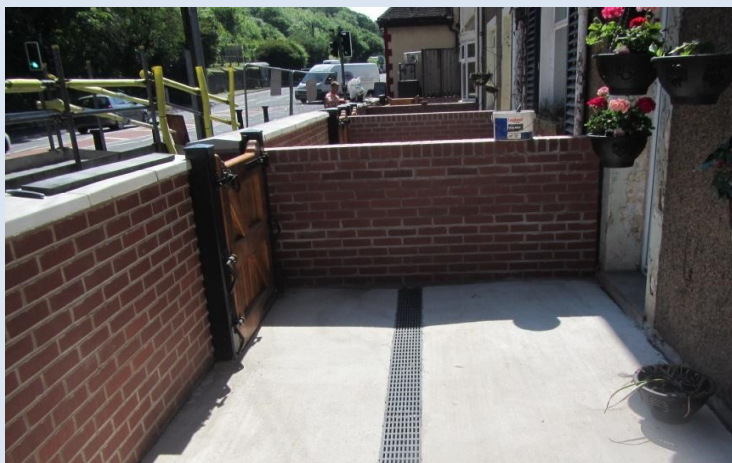
⁴² <https://www.gov.uk/sign-up-for-flood-warnings>

beth i'w wneud pan ddisgwylir llifogydd a rhoi mesurau cryfhau ar waith fel y gallant adfer yn gyflym gan darfu llai ar fywyd bob dydd neu ar eu busnes.

178. Mae angen cymorth a gwybodaeth sydd ar gael yn hawdd ar gyfer newid ymddygiad o'r fath a gwaith yn ymwneud â derbyn a rheoli risg. Mae gan CNC wybodaeth am beth i'w wneud cyn, yn ystod ac ar ôl llifogydd, a bydd y wybodaeth hon yn cael ei gwella fel rhan o welliannau cymorth llifogydd ar-lein CNC (gweler mesur 11) gan gynnwys y mapiau llifogydd newydd.
179. Mae perchennog cartref neu fusnes yn parhau i fod yn gyfrifol am sicrhau bod ganddo yswiriant digonol yn erbyn llifogydd. Mae fforddiadwyedd yswiriant cartref wedi gwella'n sylweddol yng Nghymru o ganlyniad i'r nifer sy'n manteisio ar fenter Llywodraeth y DU o'r enw **Flood Re**, a gyflwynwyd yn 2016 o dan y Ddeddf Dŵr (2014).
180. Yn ogystal â sicrhau bod yswiriant cartref mwy fforddiadwy ar gael i'r rhai sy'n wynebu perygl llifogydd, rhan o gylch gwaith Flood Re yw rhoi gwybodaeth i ddefnyddwyr am sut i wella eu dealltwriaeth o berygl llifogydd a sut y gallant gymryd camau i leihau'r perygl hwnnw h.y. paratoi'n well. Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan Flood Re.⁴³
181. Mae Flood Re ond yn berthnasol i gartrefi a adeiladwyd cyn 2009 i helpu i atal datblygiadau newydd mewn ardaloedd sy'n dueddol o orlifo. Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi'r egwyddor hon ac yn ceisio sicrhau nad yw cartrefi newydd yn cael eu lleoli mewn ardaloedd sydd wedi'u nodi'n risg ganolig neu risg uchel trwy bolisi cynllunio a TAN 15.
182. Gall mesurau Cadernid Lefel Eiddo neu deigelu llifogydd helpu i atal dŵr rhag llifo i adeilad neu gynorthwyo'r broses o adfer yn gyflym ar ôl llifogydd. Gall hyn leihau costau atgyweirio a'r diflastod a'r aflonyddwch a achosir gan lifogydd. Gellir cyflwyno'r mesurau hyn naill ai fel mesur paratoadol ar gyfer eiddo sy'n wynebu perygl llifogydd, neu yn ystod y gwaith o atgyweirio adeiladau ar ôl iddynt ddioddef llifogydd. Hefyd, gall ARhRau ystyried ymyriadau o'r fath pan fydd dulliau Rheoli Llifogydd yn Naturiol neu amddiffynfeydd traddodiadol yn anodd i'w cyflwyno neu eu cyfiawnhau. Fodd bynnag, perchennog y tŷ neu'r busnes sy'n gyfrifol am gymryd camau i ddiogelu ei adeilad a'i eiddo yn ystod llifogydd.

Heol Windsor, Penarth

Ar ôl i 5 adeilad ar Heol Windsor ddioddef llifogydd, gwellodd gallu'r eiddo i wrthsefyll llifogydd yn gynnar yn 2018 pan ddarparodd Cyngor Bro Morgannwg furiau ffiniol newydd gyda gatiau llifogydd.

⁴³ <https://www.floodre.co.uk/>

183. Rydym wedi cefnogi'r gwaith a wnaed gan Gymdeithas Ymchwil a Gwybodaeth y Diwydiant Adeiladu, CIRIA, yn dilyn argymhelliad gan Adolygiad Bonfield⁴⁴ i baratoi cod ymarfer i safoni darpariaeth y DU ar gyfer gwrthsefyll llifogydd. Bydd canllawiau'n cael eu datblygu yn 2019 gyda'r bwriad o greu'r sylfaen i gynnwys mewn Rheoliadau Adeiladu.

Codi Ymwybyddiaeth

184. Mae adroddiad 2013 ar yr angen i sefydlu Gwasanaeth Cymorth Llifogydd i Gymru⁴⁵ yn nodi cyfres o dasgau i wella cymorth i gymunedau cyn, yn ystod ac ar ôl llifogydd. Gall pob Awdurdod Rheoli Risg gyfrannu at y cymorth hwn trwy ei weithgareddau codi ymwybyddiaeth.
185. Mae rhaglen Ymwybyddiaeth Llifogydd Cymru, a gynhelir gan CNC, yn helpu cymunedau i ddeall y perygl o lifogydd a'r camau ymarferol y gallant eu cymryd i reoli'r risg.
186. Mae Ymwybyddiaeth Llifogydd Cymru yn helpu gwirfoddolwyr o gymunedau i ddatblygu a chynnal eu Cynlluniau Llifogydd Cymunedol eu hunain. Mae cynlluniau llifogydd yn casglu gwybodaeth sydd ei hangen ar gymuned mewn achos o lifogydd, gan gynnwys y camau y mae angen eu cymryd i baratoi, ymateb ac adfer, y cyfeirir atynt fel 'cyn, yn ystod ac ar ôl' llifogydd. Mae Ymwybyddiaeth Llifogydd Cymru wedi cynorthwyo dros 1000 o gymunedau, ysgolion a busnesau ledled Cymru i ddatblygu cynlluniau llifogydd, ac mae wedi'i chanmol mewn adolygiad annibynnol⁴⁶. Mae Llywodraeth Cymru yn awyddus i sicrhau bod y gwaith hwn yn parhau, ynghyd â gwelliannau i wybodaeth ar-lein am lifogydd.
187. Hefyd, mae Awdurdodau Lleol yn helpu i godi ymwybyddiaeth o berygl llifogydd mewn cymunedau. Mae Llywodraeth Cymru yn deall bod yr amcan hwn yn heriol i Awdurdodau Lleol, o ystyried y lefelau gwahanol o adnoddau sydd ar gael. Mae adroddiad diweddar gan CLILC⁴⁷ ar y dewisiadau ar gyfer rheoli llifogydd ac erydu arfordirol ar sail ranbarthol yn cynnig dull o'r fath i sicrhau ymwybyddiaeth o lifogydd.
188. Gall paratoi, dylunio ac adeiladu cynllun lliniaru fod yn gyfle gwych i godi ymwybyddiaeth a chynnwys trigolion, ysgolion, tîrfeddianwyr a busnesau lleol mewn penderfyniadau a fydd yn effeithio ar eu cymuned. Gall hyn fod yn hynod effeithiol wrth baratoi cynlluniau ar raddfa dalgylch, esbonio dulliau rheoli llifogydd naturiol a chyflwyno peirianeg a FCERM i bobl ifanc. Mae gwaith allgymorth o'r fath yn gymwys ar gyfer grantiau, a dylid ei gynnwys mewn achosion busnes.
189. Mae Llywodraeth Cymru wedi derbyn argymhelliad gan Adolygiad Llifogydd Arfordirol Cymru⁴⁸ a'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus⁴⁹ i wella gwybodaeth ar-lein

⁴⁴ DEFRA, The Property Flood Resilience Action Plan, 2016

⁴⁵ Llywodraeth Cymru, Eiriolaeth Llifogydd a Gwasanaethau Cymorth ar gyfer Cymunedau yng Nghymru, 2013

⁴⁶ Collingwood Environmental Planning, Adolygiad Annibynnol o Ymwybyddiaeth Llifogydd Cymru, 2016

⁴⁷ <https://www.wlga.wales/SharedFiles/Download.aspx?pageid=62&mid=665&fileid=2042>

⁴⁸ Argymhelliad 15, Adolygiad o Lifogydd Arfordirol Cymru: Cynllun Cyflawni ar gyfer Argymhellion Cam 2 <https://cdn.naturalresources.wales/evidence-and-data/research-and-reports/reports-evidence-and-data-on-flooding/wales-coastal-flooding-review-delivery-plan-phase-2-recommendations/?lang=cy>

⁴⁹ Argymhelliad 4, Adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar Reoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru, Mehefin 2017 <http://www.assembly.wales/laid%20documents/cr-ld11073/cr-ld11073-w.pdf>

gan ddarparu cyngor a gwybodaeth gyson i'r cyhoedd cyn, yn ystod ac ar ôl llifogydd.

190. Mae Llywodraeth Cymru wedi gofyn i CNC weithio gydag Awdurdodau Lleol i wella darpariaeth gwybodaeth ddigidol i'r cyhoedd. Mae gwaith ymchwil diweddar wedi dangos bod angen gwybodaeth glir, gryno a chyson ar y cyhoedd, y gellir dod o hyd iddi'n hawdd trwy ffonau clyfar yn ogystal â dulliau cyfathrebu mwy traddodiadol. Gan ddatblygu'r gwaith ymchwil hwn, bydd CNC yn parhau i ddatblygu ei dudalennau llifogydd ar-lein i ddod yn ganolbwynt gwybodaeth am berygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru.
191. Mae'r mesur isod yn bodloni argymhelliad Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol; fodd bynnag, rydym yn cydnabod bod y gwaith hwn yn gwella'n barhaus wrth i ni fanteisio ar wybodaeth newydd a newidiadau yn y ffordd rydym yn dod o hyd iddi.

Mae Llywodraeth Cymru eisiau gwella ymwybyddiaeth o lifogydd trwy gael un pwynt cyson o wybodaeth am reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol.

MESUR 11: Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn cwblhau ei welliannau i wybodaeth ar-lein am lifogydd, gan weithio gyda CLILC a'r Awdurdodau Lleol, erbyn Gwanwyn 2020. Bydd hyn yn cynnwys gwelliannau i fapiau llifogydd a beth i'w wneud cyn, yn ystod ac ar ôl llifogydd.

Amcanion a gefnogir: A, B, D ac E

Amcan C: Blaenoriaethu buddsoddiad ar gyfer y cymunedau sy'n wynebu'r perygl mwyaf

192. Wrth i gymunedau ddatblygu, mae rhwydwaith sylweddol o asedau rheoli perygl llifogydd, amddiffynfeydd diogelu'r arfordir a seilwaith draenio wedi cynyddu hefyd er mwyn helpu i leihau'r peryglon a wyneb. Er bod y trefniadau hyn wedi gweithio'n dda yn y gorffennol yn gyffredinol, a'u bod yn parhau i lwyddo yn y rhan fwyaf o ardaloedd yng Nghymru, mae effeithiau'r newid yn yr hinsawdd yn golygu y bydd y pwysau ar ein seilwaith presennol yn cynyddu'n sylweddol.
193. Nid yw'n bosibl nac yn gynaliadwy i amddiffyn pob ardal yn erbyn llifogydd neu erydu arfordirol. Mae cynlluniau lliniaru llifogydd yn lleihau'r perygl llifogydd, ond nid ydynt yn dileu'r perygl yn llwyr. Waeth pa mor fawr yw'r amddiffynfa, mae posibilrwydd bob amser y bydd yn torri neu y bydd y dŵr yn mynd drosti, gan arwain at ganlyniadau mwy trychinebus. Felly, bydd yna risg weddilliol bob amser na all draenio nac amddiffynfeydd yn unig fynd i'r afael â hi, a dyna pam mae codi ymwybyddiaeth ymysg y cyhoedd yn bwysig.

Crindau, Casnewydd

Mae Crindau yn ardal o dir isel yng Nghasnewydd sy'n wynebu perygl mawr o lifogydd llanw. Er bod amddiffynfeydd ar waith er mwyn lleihau'r perygl llifogydd, roedd llawer o'r adeiladau yn wynebu risg weddilliol o lifogydd rheolaidd, gyda pherygl blynyddol o 1 mewn 10.

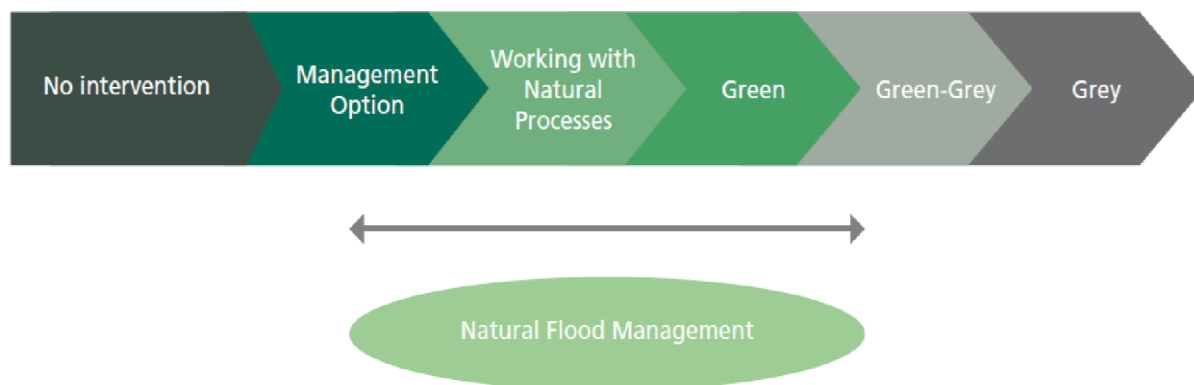
Adeiladodd y cynllun tua 2.5km o amddiffynfeydd newydd wedi'u codi ar hyd Crindau Pill ac Afon Wysg, yn cynnwys muriau, pellennu llen ac argloddiau.

Mae'r cynllun wedi'i ddatblygu i addasu i'r newid yn yr hinsawdd y tu hwnt i 2064.

194. Caiff ymyriadau i leihau perygl llifogydd eu blaenoriaethu ar sail risg gan ddefnyddio'r Gofrestr o Gymunedau mewn Perygl a thystiolaeth o ddigwyddiadau llifogydd, ynghyd â gwybodaeth ategol am eiddo a manteision ehangach.
195. Mae Llywodraeth Cymru yn blaenoriaethu cynlluniau FCERM sy'n lleihau perygl i gartrefi yn bennaf. Hefyd, gall busnesau ac adeiladau cyhoeddus fanteisio ar gynlluniau lliniaru llifogydd, yn enwedig cynlluniau sy'n lleihau perygl i fathau o ddatblygiadau amrywiol, megis cartrefi a siopau ar hyd stryd fawr neu ganolfan ranbarthol leol. Mae cynlluniau sydd ond yn lleihau perygl i fusnesau yn parhau i fod yn gymwys, ond ni ddylid eu blaenoriaethu dros gynlluniau sy'n lleihau perygl i gartrefi.
196. Mae polisi cynllunio yn ceisio sicrhau nad yw datblygiadau sensitif, fel cartrefi, yn mynd rhagddynt mewn ardaloedd sydd â pherygl llifogydd uchel a chanolig. Gellir

caniatáu datblygiadau llai sensitif yn y gorlifdir lle ystyrir bod y risg yn dderbyniol ar gyfer y datblygiad hwnnw a bod modd ei rheoli'n briodol. Ni ddylai fod yn ofynnol i gynlluniau FCERM amddiffyn y datblygiadau hyn.

197. Yn draddodiadol, mae ymyriadau perygl llifogydd ac erydu arfordirol wedi canolbwyntio ar fesurau peirianyddol fel waliau, grwynau, argloddiau a gwelliannau draenio. Fodd bynnag, mewn rhai achosion mae'r ymyriadau hyn wedi arwain at effeithiau andwyol neu fwy o risgiau mewn mannau eraill; dylai ARhRau ddefnyddio modelau priodol i nodi unrhyw effeithiau negyddol sy'n gysylltiedig â mesurau o'r fath.
198. Yn unol â Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010, gall lleihau'r perygl o lifogydd ac erydu arfordirol gynnwys gweithio gyda phrosesau naturiol neu Reoli Llifogydd yn Naturiol. Mae'r dull hwn yn cyd-fynd â'n Polisi Adnoddau Naturiol, ac mae'n cael ei annog ym mhob ymyriad FCERM, naill ai fel cynllun annibynnol neu gynllun hybrid. Hefyd, mae'r dull gweithredu hwn yn ategu gweledigaeth y Prif Weinidog o sicrhau bod Cymru'n dod yn arweinydd byd ym maes technoleg werdd a chynaliadwyedd.
199. Yn ystod y broses o arfarnu dewisiadau fel rhan o waith datblygu'r cynllun, rydym yn annog ARhRau i ystyried rhychwant eang o ddewisiadau mesurau.

Ffigur 10: Continwwm arfarnu dewisiadau - Ffigur wedi'i addasu o Ddogfen Science of the Environment yr NERC

200. Mae'r continwwm yn dangos dewisiadau ar gyfer ymyrryd, gan gynnwys rheoli'r ymddygiad sy'n achosi'r broblem, drwy Reoli Llifogydd yn Naturiol, i ymyriadau 'llwyd' neu 'galed'. Yn draddodiadol, mae gwaith rheoli perygl llifogydd wedi cynnwys ymyriadau peirianyddol caled ar ochr dde'r sbectrwm hwn, ond rydym yn awyddus i weld mwy o fesurau sy'n gweithio gyda phrosesau naturiol i leihau'r perygl o lifogydd.

Rheoli Llifogydd yn Naturiol

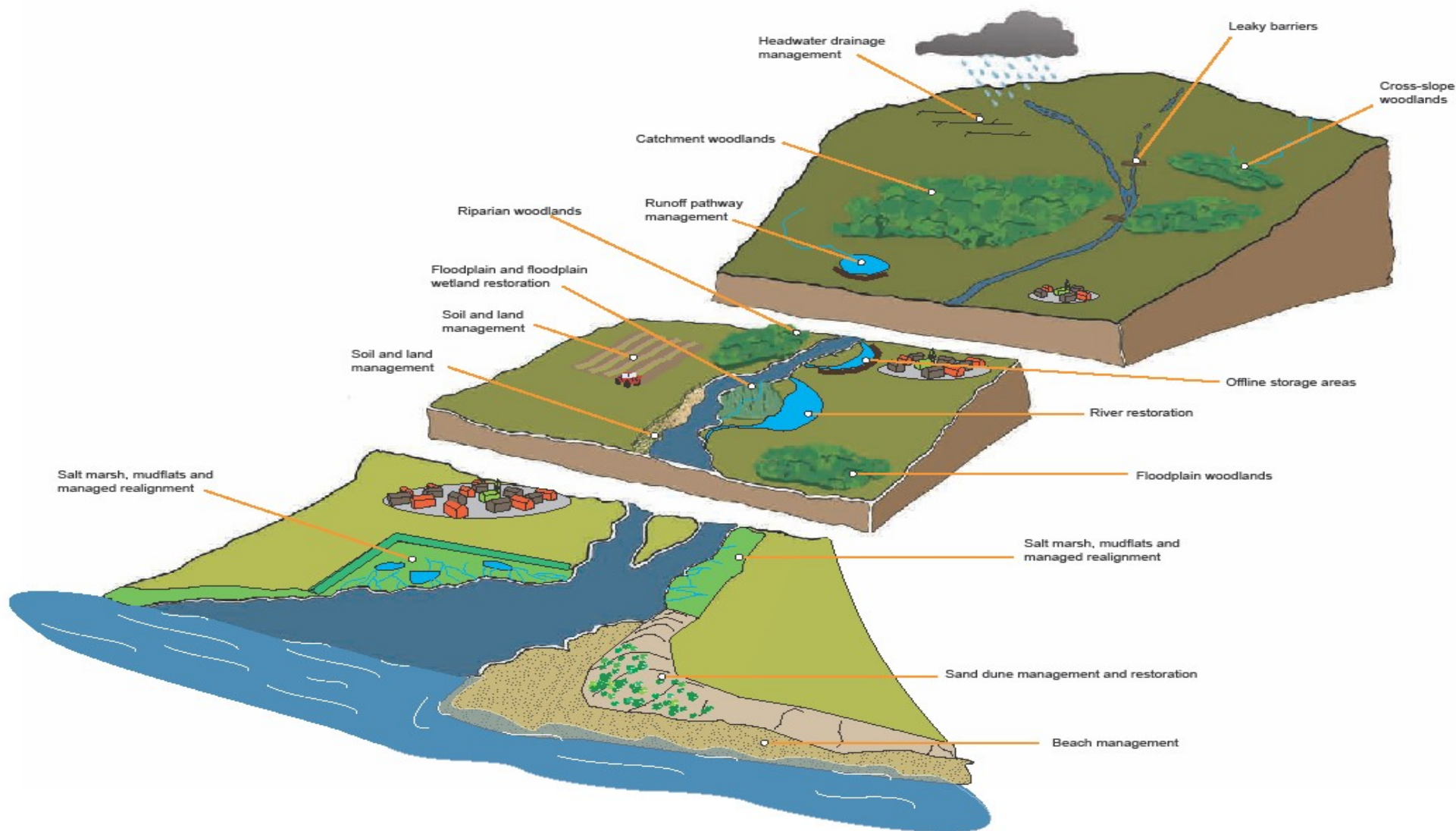
201. Un o flaenoriaethau allweddol y Strategaeth hon yw cyflwyno ymyriadau mwy naturiol a dulliau dalgylchoedd er mwyn helpu i wella cadernid amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd. Mae hyn yn cynnwys gweithio gyda phrosesau naturiol a seilwaith gwyrdd ar y sbectrwm uchod, y diffinnir ar y cyd fel **Rheoli Llifogydd yn Naturiol**. Hefyd, mae lliniaru'r perygl o lifogydd drwy reoli llifogydd

yn naturiol yn cyd-fynd â'r Polisi Adnoddau Naturiol a'n symudiad tuag at economi carbon isel a amlinellir yn y Cynllun Gweithredu ar yr Economi.⁵⁰

202. Disgrifiwyd Rheoli Llifogydd yn Naturiol fel “reducing flood and coastal erosion risk by implementing measures that help to protect, restore and emulate the natural functions of catchments, floodplains, rivers and the coast”.⁵¹ Mae enghreifftiau o Reoli Llifogydd yn Naturiol yn cynnwys ymyriadau fel plannu coed, mannau storio all-lein, rhwystrau mewn nentydd, rheoli pridd a thir, rheoli twyni a thraethau a chreu gwlyptiroedd newydd.

⁵⁰ <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2019-02/ffyniant-i-bawb-y-cynllun-gweithredu-ar-yr-economi.pdf>

⁵¹ <https://www.gov.uk/government/publications/working-with-natural-processes-to-reduce-flood-risk>

Ffigur 11 – Diagram Dalgylchoedd, Gweithio gyda Phrosesau Naturiol, Asiantaeth yr Amgylchedd Delwedd (2017)

203. Er bod gwaith Rheoli Llifogydd yn Naturiol yn gallu helpu i arafu llif dŵr trwy'r dalgylch, mae gwaith ymchwil⁴⁸ yn dangos nad yw mor effeithiol ar ei ben ei hun o bosibl, nac yn ystod llifogydd eithafol. Gall fod yn fwyaf effeithiol mewn prosiectau mwy ar lefel dalgylch neu wrth gael ei ddefnyddio gydag ymyriadau mwy traddodiadol, gan weithredu i leihau a gohirio llifoedd brig, a lleihau'r perygl y bydd amddiffynfeydd eraill yn methu neu'n cael eu trechu. Yn yr achosion hyn, gall y broses o Reoli Llifogydd yn Naturiol arwain at angen am amddiffynfeydd caled llai o ran maint a llai ymwithiol yn y dalgylch. Cyfeirir at amrywiaeth o ddulliau o'r fath fel **cynlluniau hybrid**.
204. Mae cynlluniau Rheoli Llifogydd yn Naturiol a/neu gynlluniau hybrid yn gymwys i gael arian grant FCERM ar yr amod mai lleihau'r perygl llifogydd i eiddo yw prif amcan y cynllun; gweler Pennod 6.
205. Roedd y cynllun lliniaru llifogydd ym Mro Abertawe yn cynnwys ardal storio llifogydd, a chafodd y gorlifdir ei ailgynefino er budd bioamrywiaeth ac amwynderau. Mae'n enghraifft o ymyriad hybrid afonol y mae Llywodraeth Cymru yn awyddus i'w gefnogi.

Ardal Storio Llifogydd Bro Abertawe

Cwblhawyd y cynllun £6.9 miliwn hwn yn 2014, gan greu lle ar gyfer dŵr trwy ffurfio argloddiau pridd newydd ac ardal i ddal dŵr llifogydd o Afon Tawe a'i hisafonydd yn ystod llifogydd. Yn ogystal â chodi argloddiau, mae'r cynllun yn creu mwy o le i ddŵr trwy osod yr amddiffynfeydd yn erbyn llifogydd ym mhen uchaf yr afon a dileu tair pont segur fel bod mwy o ddŵr yn gallu llifo.

Mae'r cynllun wedi creu manteision ehangach megis creu gwlyptir naturiol sydd wedi gwella 6 hectar o dir diwydiannol tir llwyd fel man gwyrdd i bobl leol, a chynefinoedd newydd i gynnal bywyd gwylt. Uwchraddiwyd 3km o'r Rhwydwaith Beicio Cenedlaethol ar hyd yr afon gan gynnwys pont droed newydd.

206. Mae **Canllawiau Achos Busnes FCERM** Llywodraeth Cymru yn nodi bod yn rhaid i ARhRau ystyried defnyddio'r dull Rheoli Llifogydd yn Naturiol i ddatblygu dewisiadau ar gyfer asedau newydd a gwaith cynnal a chadw.
207. Mae llawer o waith ymchwil wedi'i gwblhau i'r dull Rheoli Llifogydd yn Naturiol ers cyhoeddi'r Strategaeth Genedlaethol flaenorol. Mae gwaith ymchwil "Gweithio gyda Phrosesau Naturiol"⁵² (Asiantaeth yr Amgylchedd/CNC), Llawlyfr Rheoli Llifogydd yn Naturiol (SEPA)⁵³ a "Green approaches in river engineering"⁵⁴ yn darparu astudiaethau achos a gwybodaeth a all fod o gymorth i ARhRau er mwyn deall yn well ble a sut y gall rhai mathau o ymyriadau weithio.
208. Mae CNC wedi cyhoeddi⁵⁵ mapiau i gefnogi'r gwaith o Reoli Llifogydd yn Naturiol, gan nodi lleoliadau posibl ar gyfer mesurau o'r fath mewn dalgylch. Mae'r mapiau ar gael fel data agored, a dylid eu defnyddio fel sylfaen i ddechrau sgysiau am Reoli Llifogydd yn Naturiol fel dull cydweithredol wedi'i seilio ar ddalgylch gydag ARhRau eraill a phartneriaid eraill.
209. Yn ogystal â lleihau'r perygl o lifogydd, gall Rheoli Llifogydd yn Naturiol ddarparu manteision ehangach fel storio carbon, hamdden, gwella bioamrywiaeth a llesiant cymdeithasol. Hefyd, gall defnyddio'r mesurau hyn helpu ARhRau i ddangos eu bod yn cyflawni yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, a dyletswyddau o dan Ddeddf Amgylchedd Cymru 2016, gan eu bod yn hyrwyddo dull cyflenwi integredig ac yn darparu cyfleoedd i gydweithio ag awdurdodau cyfagos a pherchnogion tir.

⁵² <https://www.gov.uk/government/publications/Working-with-natural-processes-to-reduce-Flood-Risk>

⁵³ <https://www.SEPA.org.uk/media/163560/SEPA-Natural-Flood-Management-handbook1.pdf>

⁵⁴ Green approaches in river engineering - supporting implementation of Green Infrastructure. Roca et al. HR Wallingford, (2017)

⁵⁵ <https://naturalresources.wales/flooding/managing-flood-risk/maps-for-natural-flood-management/?lang=cy>

Coed y Gurnos, Powys – Cynllun Graddfa Fach/Rheoli Llifogydd yn Naturiol

Mae Cyngor Sir Powys wedi gosod cyfres o fesurau peirianeg gwyrdd i leihau llifogydd sy'n gysylltiedig â chwrs dŵr bach yng Nghoed y Gurnos, Ystradgynlais.

Cyn y cynllun, ni allai'r system cwlfer ymdopi â llifoedd, ac roedd yn cael ei rhwystro oherwydd silt a golchiad cerrig i lawr yr afon. Roedd y gwaith yn cynnwys adeiladu argaeau a oedd yn gollwng, argaeau byrnau gwellt ac adeileddau helyg i arafu llif y dŵr. Mae

cerrig bloc wedi'u gosod hefyd i leihau grym y dŵr ac atal y cloddiau rhag erydu.

Mae Powys wedi monitro'r ymyriadau hyn ers y gwaith adeiladu, gan nodi nifer o fanteision sylweddol: mae'r holl falurion yn cael eu dal y tu ôl i bob adeiledd gan leihau rhwystrau; mae llifoedd o fewn y sianel yn lanach gan ddenu mwy o fywyd gwyllt i'r ardal; ceir briglifau llifddwr llai, a llai o erydu ar yr argloddiau.

210. Rydym am wella ein dealltwriaeth o fanteision Rheoli Llifogydd yn Naturiol, yn enwedig o ran perfformiad a gofynion cynnal hirdymor. Byddwn yn parhau i ymgymryd â gwaith ymchwil yn y maes hwn ac annog ARhRau i fonitro canlyniadau gwaith Rheoli Llifogydd yn Naturiol er mwyn deall ei fanteision a chyfrannu at ymchwil lle y bo'n briodol.
211. Mae mesurau Rheoli Llifogydd yn Naturiol eisoes yn cael eu rhoi ar waith ledled Cymru.⁵⁶ Bydd defnyddio gwersi a ddysgwyd a gwaith ymchwil parhaus⁵⁷ i'r maes hwn yn helpu i wella ein dealltwriaeth ehangach o effaith ac effeithiolrwydd mesurau amrywiol mewn lleoliadau gwahanol ac ar raddfeydd gwahanol. Bydd hyn yn helpu i lywio arferion gorau yn y dyfodol a chynorthwyo penderfyniadau buddsoddi, ac rydym yn disgwyl i ARhRau rannu eu profiadau a'u gwaith ymchwil trwy grwpiau a fforymau presennol.
212. Mae polisi rheoli tir⁵⁸ yn y dyfodol wrthi'n cael ei lunio i ddisodli'r Polisi Amaethyddol Cyffredin ar ôl i'r DU ymadael â'r UE. Mae'n canolbwyntio ar ddarparu nwyddau cyhoeddus amgylcheddol, fel ymyriadau wedi'u targedu i leihau'r perygl llifogydd. Mae'r fenter hon yn debygol o ehangu'r broses o Reoli

⁵⁶ <https://cdn.naturalresources.wales/media/684090/rheoli-perygl-llifogydd-ac-erydu-arfordirol-yng-nghymru-2011-2014.pdf?mode=pad&rnd=131625790280000000>

⁵⁷ <http://www.nerc.ac.uk/research/funded/programmes/nfm/>

⁵⁸ <https://llyw.cymru/brexit-tir-ein-hymatebion? ga=2.137744697.885768747.1561026919-1766201983.1548263143>

Llifogydd yn Naturiol, gan gynnwys gan y rhai nad oes ganddynt gyfrifoldeb uniongyrchol dros reoli perygl llifogydd.

213. Mae'r Strategaeth hon yn ategu polisiâu coedwigaeth ac amaethyddiaeth er mwyn helpu i leihau'r perygl llifogydd trwy leihau lefelau dŵr ffo, a sicrhau bod arferion plannu, aredig a thrin coed yn cael eu hannog am yr un rheswm. Mae manteision plannu coed mewn rhannau priodol o ddalgylch yn parhau i gael eu deall, ond mae gwaith ymchwil⁵⁹ yn dangos bod y gwaith hwn yn lleihau risg ac yn darparu manteision bioamrywiaeth fel rhan o becyn o fesurau.

Mae Llywodraeth Cymru am annog pobl i fanteisio ar Reoli Llifogydd yn Naturiol yng Nghymru. Byddwn yn cefnogi astudiaethau peilot ac ymyriadau sy'n ceisio lleihau perygl llifogydd ac erydu arfordirol er mwyn deall y manteision yn well.

MESUR 12: Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda CNC a CLILC i ymchwilio i sut y gellir darparu mwy o gynlluniau Rheoli Llifogydd yn Naturiol a chynlluniau hybrid.

Amcanion a gefnogir: A, B ac C

Mae Llywodraeth Cymru eisiau gweld Rheoli Llifogydd yn Naturiol fel opsiwn ar gyfer pob cynllun rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol fel y nodir yn y Canllawiau Achos Busnes FCERM.

MESUR 13: Hysbysir Llywodraeth Cymru bob blwyddyn am nifer y cynlluniau Rheoli Llifogydd yn Naturiol a chynlluniau hybrid sy'n cael eu cwblhau trwy adroddiadau grant, a bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn cyflwyno adroddiad ar hyn i Weinidogion Cymru yn ei adroddiad Adran 18.

Amcanion a gefnogir: A, B ac C

Seilwaith Gwyrdd-Llwyd

214. Rydym yn cydnabod pwysigrwydd ymyriadau gwyrdd-llwyd wrth liniaru llifogydd ac erydu arfordirol. Rydym am weld seilwaith FCERM yn dod yn fwy cynaliadwy yn yr hirdymor gan gydweithio mwy ag atebion sy'n seiliedig ar natur er mwyn gwella cydnerthedd a darparu manteision ehangach i ecosystemau.
215. Mae **ymyriadau gwyrdd-llwyd** yn cynnwys elfen naturiol er mwyn gwella bioamrywiaeth, ecoleg ac estheteg adeiledd peirianyddol wrth gynnal uniondeb yr amddiffynfa. Gellir disgrifio'r broses fel cynefino adeileddau caled i ddynwared yr amgylchedd naturiol. Gallant greu lle ar gyfer hamdden a helpu i liniaru'r newid yn yr hinsawdd ac addasu iddo, neu ymgorffori cynefin naturiol, fel fflatiau llaid neu forfa heli, mewn cynllun FCERM.

⁵⁹ Mae gwaith ymchwil ar effaith plannu coed ar berygl llifogydd wedi'i ddogfennu yn y Cyfeirlyfr Tystiolaeth ar Weithio gyda Phrosesau Naturiol - <https://www.gov.uk/government/publications/working-with-natural-processes-to-reduce-flood-risk> gan gynnwys astudiaeth achos ym Mhontbren.

216. Mae enghreifftiau'n cynnwys ychwanegu amddiffynfeydd nodweddion, fel unedau concrit sy'n dynwared pyllau creigiau, neu adeiladu gwead i mewn i furiau môr ac argloddiau afonydd er mwyn hybu bioamrywiaeth.⁶⁰

Vertipools, Ynys Wyth⁶¹

Gosodwyd vertipools wrth ochr y doc yn Fishbourne, Ynys Wyth yn 2017 yn ystod prosiect buddsoddi i wella cyfleusterau fferi a phorthladdoedd.

Mae'r Vertipools yn darparu pwll glan môr artiffisial sy'n cadw dŵr wrth i'r llanw gilio, gan ddarparu cynefin ar gyfer pysgod ac anifeiliaid di-asgwrn-cefn. Gall bywyd morol sy'n cytrefu'r pyllau gryfhau cyfanrwydd yr adeiledd hefyd, a gwella gwydnwch yr ased trwy ddarparu gorchudd o organebau fel cregyn llong, cregyn gleision a gwymon. Fe'u defnyddir at ddibenion addysgol hefyd, gan ganiatáu i blant ysgol lleol fynd ar deithiau maes i ymgymryd â gweithgareddau pyllau glan môr a dysgu am fioleg môr.

217. Mae gwaith ymchwil fel 'Integrated Green Grey Infrastructure'⁶² (IGGI) yn dangos cyfleoedd i 'wyrddu'r llwyd' ac ychwanegu manteision ehangach at gynllun traddodiadol. Fel sy'n wir am Reoli Llifogydd yn Naturiol, dylid ystyried seilwaith gwyrdd-llwyd wrth gynllunio amddiffynfeydd newydd neu wrth gynnal a chadw amddiffynfeydd presennol ac os yw'n gymwys am grant.

⁶⁰ Living Flood Defence Walls: Reconciliation Ecology in an Urban Estuary" Francis et al. (2015). Adroddiad Technegol.

⁶¹ <http://artecology.gofod/wightlink>

⁶² Naylor, L. A., Kippen, H., Coombes, M. A., Horton, B., MacArthur, M. a Jackson, N. (2017) Greening the Grey: A Framework for Integrated Green Grey Infrastructure (IGGI). Adroddiad Technegol. Prifysgol Glasgow, Glasgow

Amcan D: Atal mwy o bobl rhag dod yn agored i risg

218. Yn naturiol, mae FCERM yn canolbwyntio ar leihau'r risg i gymunedau mewn ardaloedd sydd mewn perygl. Yn hanesyddol, bu angen datblygu ar hyd afonydd, aberoedd a'r arfordir at ddibenion masnach, economaidd neu amaethyddol ond, dros amser, mae pobl wedi wynebu perygl cynyddol o lifogydd. Oherwydd datblygiadau ym meysydd peirianeg ac adeiladwaith, mae modd rheoli rhai o'r peryglon hyn, ond mae rhywfaint o risg yn parhau bob amser, ac wrth i hyn gynyddu gall fod angen cynlluniau lliniaru drud a gwaith cynnal a chadw cyson i gadw pobl yn ddiogel.
219. Trwy gael data gwell a mwy agored am lifogydd, gallwn wneud penderfyniadau mwy gwybodus am ble i ddatblygu a sut i addasu ein cymunedau i ddileu elfennau risg. Hefyd, gallwn ddarparu'r wybodaeth sydd ei hangen ar y cyhoedd i ddeall sut y gallai llifogydd effeithio arnynt fel y gallant wneud eu dewisiadau eu hunain am osgoi neu reoli eu risg bersonol eu hunain.
220. Mae'r amcan newydd hwn yn tanlinellu pwysigrwydd gwneud penderfyniadau synhwyrol, gan gynnwys dewisiadau personol a pholisïau'r Llywodraeth, er mwyn peidio â chynyddu perygl llifogydd neu erydu arfordirol neu achosi problemau ar gyfer y dyfodol.

Rheoli risg datblygu

221. Mae cynllunio yn gwneud cyfraniad hanfodol at reoli datblygu er mwyn osgoi lleoli amhriodol, lleihau'r perygl llifogydd lle y bo'n bosibl a pheidio â chynyddu risg mewn mannau eraill. Mae polisi Llywodraeth Cymru o geisio rhwystro datblygiadau mewn ardaloedd sy'n wynebu risg uchel o lifogydd a rheoli dŵr wedi'i nodi ym Mholisi Cynllunio Cymru a **Nodyn Cyngor Technegol (TAN) 15** sy'n cael ei ddiweddarau ochr yn ochr â'r Strategaeth hon, ac sy'n ei hategu.
222. Dylid ystyried y perygl o lifogydd mor fuan â phosibl nid yn unig er mwyn osgoi datblygiad amhriodol ond hefyd er mwyn gallu rheoli dŵr yn gynaliadwy mewn datblygiadau tai newydd. Mae'r gofyniad statudol ar gyfer **Systemau Draenio Cynaliadwy** (SDCau) a rheoli dŵr ffo o ddatblygiadau a seilwaith yn helpu i leihau'r perygl o lifogydd, ar y safle ac ymhellach i lawr y dalgylch, yn ogystal â lleihau pwysau ar systemau draenio a gwella ansawdd dŵr.
223. O fis Ionawr 2019,⁶³ mae SDCau ar gyfer rheoli dŵr wyneb yn ofynnol ar gyfer datblygiadau newydd.⁶⁴ Dylid eu cynllunio a'u hadeiladu mewn ffordd sy'n cydymffurfio â Safonau SDCau Statudol Gweinidogion Cymru.
224. Mae SDCau yn ceisio rheoli dyodiad mewn ffordd sy'n debyg i brosesau naturiol er mwyn rheoli llif a chyfaint dŵr wyneb, gan leihau'r perygl o lifogydd. Mae hyn yn rhan hanfodol o'r ymateb wrth addasu i'r newid yn yr hinsawdd a helpu i sicrhau datblygu cynaliadwy. Hefyd, mae SDCau yn creu cyfleoedd ar gyfer gwella

⁶³Mae Atodlen 3 i Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn gwneud darpariaethau ar gyfer draenio cynaliadwy. Mae manylion y fframwaith rheoleiddio a'r Safonau SDCau Statudol a'r canllawiau ar gael yn: <https://gweddill.gov.wales/topics/environmentcountryside/epq/flooding/drainage/?skip=1&lang=cy>

⁶⁴ Os yw'r ardal adeiladu yn fwy nag 1 tŷ neu arwynebedd sy'n fwy na 100m².

bioamrywiaeth a hamdden, a amlygir fel arfer da gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, ymhlith eraill, ar gyfer gwella iechyd a llesiant meddwl.⁶⁵

Bydd Llywodraeth Cymru yn cadarnhau a yw'r gofyniad am SDCau mewn eiddo newydd yn cael ei weithredu ac yn gweithio yn ôl y bwriad.
MESUR 14: Bydd Llywodraeth Cymru yn adolygu effeithiolrwydd deddfwriaeth SDCau erbyn 2021
Amcanion a gefnogir: B a C

225. Mae angen rhoi ystyriaeth ychwanegol i ddatblygiadau mewn ardaloedd arfordirol gan roi sylw i'r nodweddion a'r heriau sy'n deillio o leoliad o'r fath. Yn ogystal â pherygl llifogydd ac erydu arfordirol, mae'r Cynlluniau Rheoli Traethlin yn ystyriaeth berthnasol ar gyfer Cynlluniau Datblygu Lleol a phenderfyniadau datblygu mewn lleoliadau arfordirol. Ceir cyngor pellach ym mharagraffau 155-166 ac yn TAN 15.
226. Bydd TAN 15 yn darparu cyngor polisi cliriach a mwy cadarn ar reoli ardaloedd sy'n wynebu perygl llifogydd uchel a chanolig. Mae'n rhaid sicrhau cydbwysedd gofalus gan y bydd angen rhywfaint o ddatblygu ar orlifdiroedd o hyd o bosibl oherwydd y ffaith fod ein trefi a'n dinasoedd wedi tyfu o amgylch afonydd, aberoedd a'r arfordir. Byddai gwaharddiad llwyr ar ddatblygiadau gorlifdir yn atal twf yn y rhan fwyaf o'n hardaloedd poblog, gan arwain at bwysau cynyddol i ganiatáu gwaith datblygu ar dir amaethyddol ac ardaloedd maes glas eraill.
227. Mae TAN 15 yn cynnig parth risg uwch newydd lle na ellir lleoli datblygiadau sensitif, fel cartrefi newydd. Hefyd, mae'n gosod profion clir i ganiatáu datblygiad gwydn mewn ardaloedd risg is priodol pan fo hynny'n ddiogel, a lle na fydd yn cynyddu'r perygl o lifogydd mewn mannau eraill. Mae dull o'r fath sy'n seiliedig ar risg yn ategu'r Strategaeth hon, a bydd yn helpu i leihau nifer y bobl sy'n byw mewn ardaloedd lle mae perygl llifogydd mawr a chanolig. Hefyd, mae'n sicrhau bod Llywodraeth Cymru yn cadw at ei rhan o gytundebau yswiriant Flood Re.⁶⁶
228. Ni ddylai fod yn ofynnol i gynlluniau FCERM amddiffyn cartrefi newydd neu sicrhau bod tir yn ddiogel i'w ddatblygu (gweler paragraffau 197-198), gan atgyfnerthu ein polisiâu i beidio ag annog datblygiadau amhriodol mewn ardaloedd risg uchel.
229. Mae rheoli datblygiadau o safbwynt perygl llifogydd yn dibynnu ar y ffaith fod y wybodaeth ddiweddaraf ar gael ar gyfer cyngor a phenderfyniadau strategol. Bydd TAN 15 yn defnyddio Map Llifogydd Cymru fel prif ffynhonnell cyngor ar lifogydd ar gyfer cynllunwyr, gan ddisodli'r Map Cyngor Datblygu a ddefnyddiwyd yn flaenorol i helpu i atal unrhyw ddryswch ynglŷn â pha fap i'w ddefnyddio neu ba un yw'r diweddaraf. Mae CNC yn gyfrifol am reoli a diweddarau Map Llifogydd

⁶⁵Ceir crynodeb o'r cysylltiadau rhwng mannau agored ac iechyd yn: *Green Space and Health* (2016) <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/POST-PN-0538/POST-PN-0538.pdf>

⁶⁶ Y cam ymgynghori, Memorandwm cyd-ddealltwriaeth, y Bil Dŵr, 2013 https://consult.defra.gov.uk/flooding/floodinsurance/supporting_documents/20130626%20Flood%20Insurance%20MOU%20June%202013%20unprotected.pdf

Cymru, gan ddarparu eglurder i'r cyhoedd a chynllunwyr fel ei gilydd. Fodd bynnag, mae pob ARhR yn helpu i ddarparu data asedau i CNC, fel y disgrifiwyd yn gynharach yn y bennod hon, er mwyn sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud ar sail y wybodaeth ddiweddaraf.

Mae Llywodraeth Cymru am i'w pholisïau Cynllunio ac FCERM ategu ei gilydd, gan leihau risg trwy atal datblygiadau amhriodol ar y gorlifdir a helpu Awdurdodau Cynllunio i wneud penderfyniadau clir yn seiliedig ar y wybodaeth orau sydd ar gael.

MESUR 15: Bydd Llywodraeth Cymru yn diweddarau TAN 15 erbyn 2020 gan gydnabod y wybodaeth am berygl llifogydd sydd ar gael erbyn hyn i Awdurdodau Cynllunio Lleol

Amcanion a gefnogir: B a D

Ymaddasu arfordirol

230. **Ymaddasu arfordirol** yw'r broses o addasu er mwyn rheoli'r risgiau cynyddol i ardaloedd arfordirol sy'n gysylltiedig â'r newid yn yr hinsawdd.
231. Mae ein dealltwriaeth o'r newid yn yr hinsawdd yn gwella trwy'r amser, ond rydym yn gwybod y bydd yn arwain at gynnydd yn lefelau'r môr a stormydd dwysach, gan roi cymunedau arfordirol mewn mwy o berygl. Mae CRhTau yn ategu polisi cenedlaethol ac yn nodi'r dewisiadau y cytunwyd arnynt i reoli ein harfordir mewn ffordd gynaliadwy dros y 100 mlynedd nesaf. Mae testun yn gynharach yn y bennod hon yn cynnwys mwy o wybodaeth am bolisïau CRhT.
232. Dylai ymyriadau arfordirol fod yn hyblyg ac yn sensitif i'r amgylchedd y maent yn rhan ohono, yn ogystal ag amddiffyn y cymunedau y maent yn eu gwasanaethu yn ddigonol. Mae'r angen i gynllunio ar gyfer ymaddasu arfordirol yn bwysig iawn i gymunedau lle y bydd polisïau CRhT yn newid o 'reoli'r terfyn' i 'adlinio rheoledig' neu 'dim ymyrraeth weithredol'.
233. Rydym wedi sefydlu'r Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol i ddarparu cyllid i Awdurdodau Lleol rhwng 2019 a 2022 ar gyfer gwaith ymaddasu arfordirol a rheoli risgiau yn unol â'r CRhTau, gan gydnabod y perygl cynyddol y mae cymunedau arfordirol yn ei wynebu oherwydd y newid yn yr hinsawdd.
234. Ni allwn amddiffyn ein morlin cyfan. Mewn rhai achosion, bydd yn anghynaliadwy neu'n wrthgynhyrchol i gynnal rhai amddiffynfeydd yn eu safle presennol. Hefyd, gall amddiffynfeydd arwain at gywasgu arfordirol mewn perthynas â chynefinoedd rhynglanwol, gan gynyddu gwaddod neu'n colli traeth drwy ganoli erydiad neu sgwriad. Mae ardaloedd poblog iawn yn debygol o barhau i ddibynnu ar ryw fath o seilwaith arfordirol (yn ogystal ag afonol). Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi nad ydynt yn dileu pob risg; mae yna berygl o hyd yn deillio o amddiffynfa'n methu yn drychinebus, llifogydd uwch sylweddol neu lifogydd dŵr daear.

235. Dylai Awdurdodau Lleol Arfordirol, CNC a pherchnogion asedau preifat ystyried sut y gall seilwaith addasu i'r cynnydd yn lefelau'r môr cyn i'r risg fynd yn ormod. Yn yr un modd, dylai ARhRau ystyried sut i gyflwyno newid mewn rheoli arfordirol ymhell cyn i'r CRhT nodi'r perygl. Mae monitro prosesau arfordirol yn rhan hanfodol o'r gwaith hwn er mwyn hysbysu ARhRau am risg gynyddol fel y gallant reoli'r rig hon a hysbysu'r gymuned ymhell ymlaen llaw.
236. Rydym yn cefnogi rôl atebion sy'n seiliedig ar natur wrth reoli llifogydd arfordirol, erydiad ac addasu i'r newid yn yr hinsawdd yn unol â'r polisïau a nodir mewn CRhTau. Gall hyn gynnig cyfleoedd amgen mewn ardaloedd lle y bydd amddiffynfeydd yn cael eu hadlinio, neu os oes llai o waith cynnal a chadw rheolaidd yn cael ei wneud er mwyn symud tuag at arfordir mwy naturiol.
237. Mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu Canolfan Monitro Arfordirol Cymru er mwyn darparu data cyson a dibynadwy ar brosesau ar gyfer awdurdodau arfordirol a helpu i ddeall tueddiadau mwy hirdymor (gweler paragraff 128-129).
238. Dylai cynllunio ar gyfer ymaddasu ystyried amseriad y camau arfaethedig. Gall gweithredu'n rhy gynnar amharu ar gymunedau sydd mewn perygl, ond gallai gweithredu'n rhy hwyr effeithio ar risgiau yn yr ardaloedd hynny. Mae darparu gwybodaeth a thystiolaeth glir yn allweddol er mwyn sicrhau bod trigolion a busnesau yn ymwybodol o benderfyniadau a allai effeithio arnynt, a'u bod yn gallu cymryd rhan yn y gwaith cynllunio hirdymor a allai ddod â newid i'w harfordir a'u cymuned.
239. Dylai'r Grwpiau Arfordirol flaenoriaethu'r cymunedau lle mae angen ymgysylltu er mwyn cyfleu negeseuon ymaddasu arfordirol a datblygu cynlluniau addasu os oes newid i bolisi Dim Ymyriad Gweithredol neu bolisi Adlinio Rheoledig.
240. Mae'n well gan Lywodraeth Cymru bod safbwynt y CRhT ar gyfer pob rhan o'r arfordir yn cael ei ategu mewn Cynlluniau Strategol a Chynlluniau a Strategaethau Datblygu Lleol yn ymwneud â seilwaith neu weithgarwch ar yr arfordir, fel cynllunio morol, amaethyddiaeth neu dai. Mae CRhTau yn ystyriaeth berthnasol mewn Cynlluniau Datblygu Lleol, ac mae'n briodol bod polisïau strategol, hirdymor o'r fath yn cael eu gosod yn y cyd-destun hwn er mwyn eu hystyried wrth flaengynllunio a llywio datblygiadau o amgylch arfordir Cymru. Wrth ddatblygu cynllun ar gyfer ymaddasu arfordirol, bydd Awdurdodau Lleol yn cyfleu polisi ac amserlenni'r CRhT ledled adrannau a rhanddeiliaid perthnasol.
241. Pan fydd gwybodaeth newydd ar gael a allai ddylanwadu ar bolisi CRhT ar gyfer darn o'r morlin, dylai'r Awdurdod Lleol a'r Grŵp Arfordirol perthnasol ei hadolygu. Mae gwybodaeth am sut a pham y dylid diwygio polisïau CRhT ar raddfa leol wedi ei hamlinellu'n gynharach yn y bennod hon.
242. Lle mae poblogaethau mawr a seilwaith hanfodol yn golygu bod angen dibynnu ar amddiffynfeydd caled, dylid ystyried lleihau'r perygl trwy ddatblygu cadernid yn y cymunedau hynny trwy fesurau cefnogol, fel cynllun llifogydd. Mae'n bosibl y bydd angen rhagor o ymyriadau arfordirol hefyd, fel adfer traethau neu forgloddiau er mwyn amsugno ynni'r tonnau a lleihau'r risg ymhellach.

243. Rydym yn cydnabod bod angen rhagor o ganllawiau ar gyfleu polisïau CRhT, a byddwn yn gweithio gyda rhanddeiliaid i ddatblygu Canllawiau Ymaddasu Arfordirol, wedi'u llywio gan waith ymchwil parhaus mewn lleoedd fel Fairbourne, Gwynedd, i roi cyngor ymarferol i ymarferwyr a chymunedau.

Mae Llywodraeth Cymru a'r Grwpiau Arfordirol eisïau cyhoeddi mwy o gyngor ar ymaddasu arfordirol ar gyfer Awdurdodau Rheoli Risg a chymunedau

MESUR 16: Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r Grwpiau Arfordirol a CNC i ddatblygu Canllawiau Ymaddasu Arfordirol i'w cyhoeddi erbyn 2021

Amcanion a gefnogir: A, B a D

244. Gall newid yn yr hinsawdd arwain at wasgfa arfordirol: colli cynefin arfordirol o ganlyniad i gynnydd yn lefel y môr yn erbyn seilwaith, tir sy'n codi neu glogwyni. Er ein bod yn rhoi blaenoriaeth i ddiogelu'r morlin er mwyn lleihau'r canlyniadau i gymunedau a phobl, mae angen cydnabod effaith y cynnydd yn lefel y môr ar amgylchedd ac economi Cymru. Mae'r diffiniad o wasgfa arfordirol a sut i'w mesur wedi bod yn destun gwaith ymchwil⁶⁷ yn ddiweddar, a chefnogwyd y gwaith hwn gan Lywodraeth Cymru.
245. Menter Llywodraeth Cymru yw'r Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd, a reolir gan CNC. Mae wedi'i sefydlu er mwyn gwneud iawn am y wasgfa arfordirol sy'n gysylltiedig â phrosiectau newydd sy'n ymwneud â llifogydd ac erydu arfordirol, gan helpu i gyflawni ein cyfrifoldebau o dan y Gyfarwydddeb Cynefinoedd (UE) a'r Rheoliadau Cynefinoedd.
246. Mae'r Gyfarwydddeb Cynefinoedd⁶⁸ yn ei gwneud yn ofynnol i Aelod-wladwriaethau fonitro statws cadwraeth cynefinoedd a warchodir gan Ewrop. Mae Llywodraeth Cymru wedi gofyn i CNC ymgymryd â'r rôl hon fel rhan o'r Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd.
247. Er bod CNC yn rheoli'r Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd, mae llwyddiant y rhaglen yn dibynnu ar gymorth gan bob ARhR. Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, rydym yn gofyn i bob ARhR yng Nghymru gydweithio tuag at gyflawni'r nod hwn, gan nodi a chyfrannu at gynefinoedd yn lle'r rhai a gollir.

⁶⁷ What is Coastal Squeeze; Ymchwil Jacobs – heb ei gyhoeddi eto

⁶⁸ Erthygl 11, 92/43/EEC ar warchod cynefinoedd naturiol a ffawna a fflora gwyllt

Cwm Ivy, Creu Morfa Heli

Mae Morfa Cwm Ivy, ar arfordir gogledd Gŵyr, yn safle o weirglodd iseldir a ffosydd dŵr croyw y tu ôl i amddiffynfa môr, sy'n eiddo i'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol. Polisi'r CRhT ar gyfer y rhan hon o'r arfordir yw Dim Ymyrraeth Weithredol, ac nid oes unrhyw fuddsoddiad arfaethedig mewn amddiffynfeydd newydd gan nad yw'n gost effeithiol, a chredir bod yr amgylchedd naturiol yn gallu ymateb yn effeithiol.

Roedd y morfa wedi'i amddiffyn gan fur môr ers y 17^{eg} ganrif, ac fe gynyddodd maint a chryfder y mur dros y blynyddoedd. Torrodd y mur yn 2014, ac mae'r môr yn adennill y tir bellach, gan drawsnewid Cwm Ivy o forfa dŵr croyw i forfa heli. Mae'r ardal o forfeydd heli newydd a grëwyd yn ymestyn dros tua 20 hectar, a bydd yn cynyddu i 38 hectar o bosibl.

Mae Llywodraeth Cymru am i CNC reoli'r gofynion ar gyfer y Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd.

MESUR 17: Bydd CNC yn cytuno ar linell sylfaen ac yn sefydlu rhaglen fonitro ar gyfer yr ardaloedd risg uchaf er mwyn hysbysu'r Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd erbyn 2021.

Amcanion a gefnogir: C

Cynnal a chadw asedau

248. Roedd y Strategaeth Genedlaethol flaenorol wedi pennu mesur i ARhRau sefydlu rhaglen cynnal a chadw reolaidd ar gyfer asedau rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol.
249. Mae gwaith **cynnal a chadw** asedau perygl llifogydd yn allweddol i gynnal y safon bresennol o warchodaeth yn erbyn llifogydd ac erydu arfordirol, a bydd y gwaith yn cael ei lywio gan gofrestrau o asedau unigol⁶⁹ a chynlluniau rheoli asedau. Bydd y Gronfa Ddata Asedau Cenedlaethol yn coladu'r wybodaeth hon ac yn cofnodi cyflwr yr asedau a chyfrifoldeb am y gwaith cynnal a chadw.
250. Yn ogystal ag ariannu cynlluniau newydd, mae'r rhaglen FCERM yn darparu cyfalaf ar gyfer gwaith cynnal a chadw mawr a refeniw ar gyfer gweithrediadau mwy cyffredin. Wrth i ni barhau i roi cynlluniau ar waith, bydd yr angen am waith cynnal a chadw yn parhau i gynyddu. Mae hyn yn wir am Reoli Llifogydd yn Naturiol yn ogystal ag amddiffynfeydd hybrid, gwyrdd-llwyd a chaled.
251. Mae'n rhaid i ARhRau ystyried gofynion cynnal a chadw wrth arfarnu ymyriadau FCERM newydd er mwyn sicrhau bod y gwaith cynnal a chadw hirdymor yn gynaliadwy. Mae angen cynnwys yr ymrwymïadau ariannol parhaus hyn mewn cynlluniau busnes.
252. Rydym yn cydnabod bod angen buddsoddiad hirdymor i gynnal ein gallu i wrthsefyll perygl llifogydd ac erydu arfordirol. Bydd gwybodaeth i gefnogi anghenion ariannu yn y dyfodol ar gael trwy ddiweddarau'r adroddiad ar Llifogydd yng Nghymru yn y Dyfodol (gweler paragraff 284).

⁶⁹ Mae adran 21 o Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol sefydlu a chynnal cofrestr o adeileddau neu nodweddion sydd mewn perygl o lifogydd, a fydd yn cynnwys gwybodaeth am berchenogaeth a chyflwr.

Amcan E: Darparu ymateb effeithiol a pharhaus

Ymateb Brys

253. Mae Deddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004 yn nodi bod yn rhaid i sefydliadau sy'n ymateb fod â chynlluniau i atal argyfyngau. Mae Fframwaith Ymateb i Lifogydd Cymru yn darparu gwybodaeth, canllawiau a pholisïau allweddol yn ymwneud ag ymateb i lifogydd ar gyfer sefydliadau perthnasol.
254. Argymhellodd yr Adolygiad o Lifogydd Arfordirol Cymru y dylai CNC ddatblygu asesiadau, mapiau a/neu ddatganiadau posibl ledled Cymru ar gyfer 'senario effaith ', a fydd yn helpu i lywio'r ymateb gofynnol i ddigwyddiadau gwahanol. Atgyfnerthwyd hyn gan Adolygiad o Wasanaethau Rhybuddion Llifogydd a gynhaliwyd gan CNC.
255. Mae llifogydd yn creu perygl i seilwaith cenedlaethol Cymru, fel iechyd, trafnidiaeth a gwasanaethau ynni. Mae rhai asedau wedi'u disgrifio'n Seilwaith Cenedlaethol Critigol, a phe bai'r asedau hyn yn cael eu difrodi, byddai'n arwain at effeithiau sylweddol a/neu'n llesteirio ymdrechion achub yn ystod llifogydd. Hefyd, gallant ledaenu'r effeithiau dros ardal ehangach, er enghraifft, byddai colli is-orsafoedd ynni neu'r cyflenwad dŵr yn effeithio ar gymunedau sy'n bell i ffwrdd o'r llifogydd.
256. Ar ôl mynd i'r afael â chanlyniadau uniongyrchol y llifogydd, mae'r broses adfer yn dechrau. Mae hyn yn amrywio gan ddibynnu ar raddfa'r difrod ond hefyd ar ba mor wydn neu barod oedd y gymuned.
257. Cyhoeddwyd Fframwaith Ymateb i Lifogydd Cymru⁷⁰ yn 2017, ac mae'n egluro sut mae partneriaid gwahanol a'r gwasanaethau brys yn ymateb i lifogydd yng Nghymru. Er mai prif nod y Fframwaith yw rhoi gwybodaeth i'r rhai sy'n mynd ati i gynorthwyo cymunedau sy'n dioddef llifogydd, mae'n rhoi gwybodaeth i'r cyhoedd am sut mae asiantaethau ymateb yn cynllunio ar gyfer llifogydd, yn ymateb iddynt, a'r gwaith adfer wedyn.
258. Mae dyletswydd ar Awdurdodau Lleol, fel ymatebwyr Categori 1 o dan y Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl, i baratoi Cynllun Ymateb sy'n cynnwys gwybodaeth am hyfforddiant ac ymarferion argyfwng a'u hamlder, a bydd yn cwmpasu rheoli achosion o lifogydd. Mae'n rhaid cynnal ymarferion argyfwng⁷¹ ar lefel leol er mwyn profi'r ymateb, y trefniadau adfer a pharodrwydd i ymateb i argyfwng.
259. Ers 2017, mae gan y tri Gwasanaeth Tân ac Achub yng Nghymru ddyletswydd i ymateb i lifogydd.⁷²

Adolygu achosion llifogydd

⁷⁰ Llywodraeth Cymru, Fframwaith Ymateb i Lifogydd Cymru, 2017
<https://gweddiill.gov.wales/topics/environmentcountryside/epq/flooding/flooding2/responseframework/?skip=1&lang=cy>

⁷¹ Rheoliadau Argyfyngau Sifil Posibl 2005, rheoliad 25A

⁷² Gorchymyn Gwasanaethau Tân ac Achub (Argyfyngau) (Cymru) (Diwygio) 2017

260. Mae'r Fframwaith Ymateb i Lifogydd Cymru yn amlinellu'r angen i Lywodraeth Cymru fod yn ymwybodol o ddigwyddiadau sy'n arwain at lifogydd mewn eiddo o bob ffynhonnell.
261. Rydym am i ARhRau weithio gyda Fforymau Lleol Cymru Gydnerth er mwyn datblygu proses ar gyfer coladu data ar lifogydd mewn fformat safonol er mwyn adrodd yn ôl i Weinidogion Cymru yn unol ag amserlen y cytunwyd arni. Dylai hyn leihau cyfrif dwbl a darparu cofnod cyson o effeithiau rhwng ymatebwyr.

Yn dilyn achos o lifogydd, mae Llywodraeth Cymru eisiau gwybod am yr effeithiau uniongyrchol sy'n effeithio ar eiddo fel bod modd gwneud penderfyniadau cyflym yn ymwneud â chymorth.

MESUR 18: Bydd Grŵp Llifogydd Cymru yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru, CLILC, CNC a Fforymau Lleol Cymru Gydnerth i safoni'r gwaith o roi gwybod ar unwaith am lifogydd mewn eiddo a digwyddiadau erydu erbyn diwedd 2021.

Amcanion a gefnogir: D

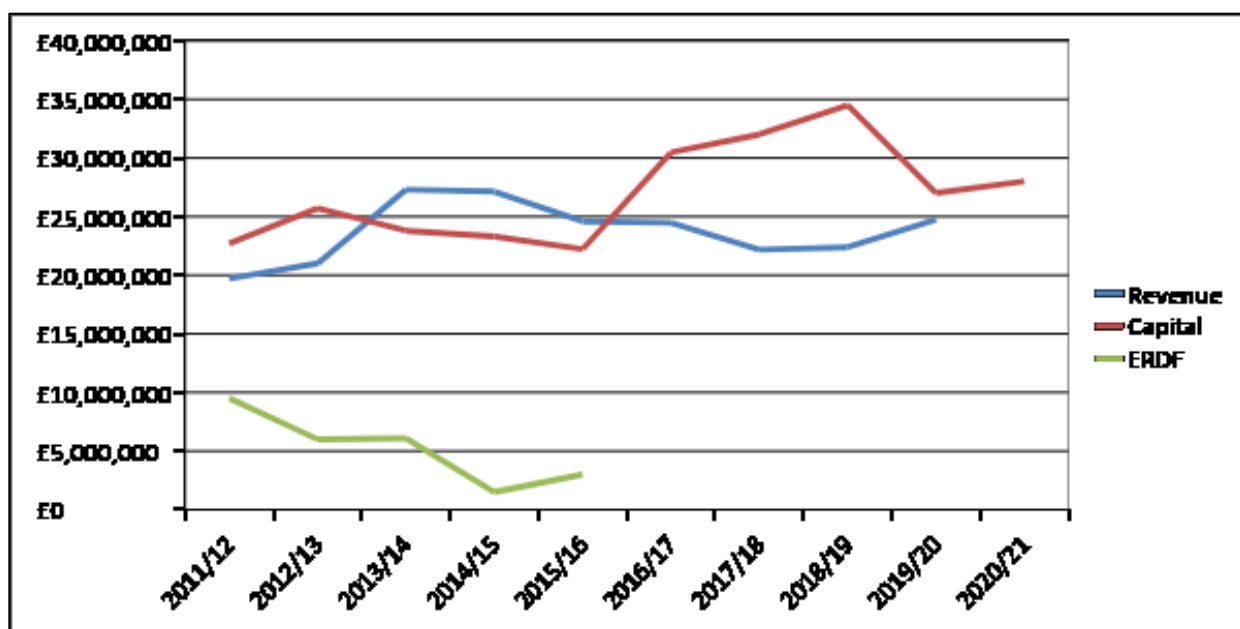
262. Hefyd, mae yna gyfleoedd i ddysgu gwersi, deall mwy am y perygl i'r ardal a diweddarau modelau a mapiau trwy ddarparu gwybodaeth am ddifrifoldeb llifogydd. Mae'r broses o gasglu a diweddarau data o'r fath yn cymryd mwy o amser ac ni fwriedir iddi fod yn rhan o'r mesur uchod, ond yn hytrach i ategu adroddiadau llifogydd Adran 19.
263. Mae Adran 19 o Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol gynnal ymchwiliadau ar lifogydd a chyhoeddi'r canlyniadau. Mae'r rhain yn ddefnyddiol er mwyn deall graddfa'r effeithiau a gwella ein modelau data. Hefyd, gallant lywio systemau cynnal a chadw neu waith lliniaru pellach. Dylai'r Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol hysbysu CNC a Llywodraeth Cymru pan fydd adroddiad yr ymchwiliad wedi'i gyhoeddi.
264. Wrth gwblhau adroddiad ymchwiliad, mae'n rhaid i Awdurdodau Lleol hysbysu unrhyw ARhR perthnasol sydd â swyddogaethau rheoli perygl llifogydd mewn perthynas â'r digwyddiad. Rydym yn disgwyl i ARhRau eraill, gan gynnwys CNC, cwmnïau dŵr ac Awdurdodau Lleol cyfagos, gydweithio'n llawn â'r Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol yn yr achosion hyn.
265. Mae Llywodraeth Cymru am i Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol ddefnyddio adroddiadau Adran 19 fel rhan o dystiolaeth leol i gefnogi achosion busnes ar gyfer buddsoddi yn y dyfodol lle y bo'n briodol, ynghyd â gwaith modelu ac asesiad manwl o berygl llifogydd yn y dyfodol.
266. Er nad oes unrhyw drothwy statudol wedi'i bennu, mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl y bydd adroddiadau Adran 19 yn cael eu cwblhau **pan fydd 20 neu fwy o gartrefi mewn un ardal yn dioddef llifogydd mewnol**. Gall Awdurdodau Lleol ddewis defnyddio trothwy is ac asesu hyn mewn perthynas â phob digwyddiad, gan nodi y gall llifogydd sy'n effeithio ar lai o gartrefi barhau i achosi difrod

sylweddol a/neu farwolaethau. Yr Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol sy'n gyfrifol am benderfynu hyd a chymhlethdod yr adroddiadau hyn, a gallant ddibynnu ar raddfa'r llifogydd, os yw achos y llifogydd eisoes yn hysbys, neu natur y gweithredu arfaethedig.

6 Ariannu'r Gwaith o Reoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol

Cyllid a chyllidebau ar gyfer FCERM

267. Mae'r penderfyniadau ynglŷn â dyrannu arian ar gyfer swyddogaethau datganoledig yn cael eu gwneud gan Weinidogion Cymru.
268. Ers rhyddhau'r Strategaeth Genedlaethol gyntaf, mae Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi dros £320 miliwn mewn rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol⁷³260. Mae hyn yn cynnwys Cyfalaf, Refeniw ac arian o Gronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop (ERDF). Daeth Rhaglen ERDF i ben ym mis Mehefin 2015.
269. Mae ein buddsoddiad blynyddol cyfartalog (refeniw a chyfalaf) mewn rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru dros y saith mlynedd ariannol diwethaf (ers 2011/12) wedi dod i £53 miliwn.

Ffigur 12 - Crynodeb o fuddsoddiad Llywodraeth Cymru ers 2011.

270. Mae'r newid yn yr hinsawdd yn debygol o gynyddu'r perygl o lifogydd, nid yn unig trwy'r codiad yn lefel y môr ond hefyd o stormydd mwy aml a dwys, hyrddiadau stormydd a mwy o hinsawdd tonnau. Felly, mae angen i ni barhau i fuddsoddi mewn rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol ledled Cymru.
271. Mae adroddiadau ac adolygiadau i ddigwyddiadau llifogydd diweddar wedi dangos bod buddsoddiad parhaus Llywodraeth Cymru mewn rheoli perygl llifogydd, asedau amddiffyn, codi ymwybyddiaeth a systemau rhybuddio wedi cael effaith gadarnhaol, gan leihau effaith stormydd a llifogydd i gymunedau. Fodd

⁷³ Mae'r Ffigur yn cwmpasu'r buddsoddiad o fis Ebrill 2012 hyd at fis Mawrth 2018

bynnag, ni allwn fod yn hunanfodlon ac mae angen i ni dderbyn y bydd stormydd arfordirol tebyg neu waeth yn digwydd eto a bod angen parhau i fuddsoddi.

272. O dan Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010, gall Gweinidogion Cymru ddarparu grantiau refeniw a chyfalaf mewn perthynas â gweithgareddau rheoli perygl llifogydd neu erydu arfordirol.
273. Mae Llywodraeth Cymru yn rhoi cyfle i CNC ac Awdurdodau Lleol wneud cais am gyllid grant i gefnogi eu rôl fel ARhRau i gyflawni gweithgareddau rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol. Nodir y broses ar gyfer gwneud cais am y cyllid hwn, gan gynnwys meini prawf cymhwysedd a chyfraddau grant, ym Memorandwm Grant FCERM.
274. Mae cyllid ar gael hefyd i Dŵr Cymru lle maent yn gweithio ochr yn ochr ag awdurdodau lleol a/neu CNC ar gynlluniau a lle mae'r gwaith sy'n cael ei wneud gan Dŵr Cymru y tu allan i'w rwymedigaethau statudol.

Buddsoddi mewn Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol

Cwblhawyd cynllun amddiffyn Arfordir Porthcawl yn 2019 gyda chyllid o £2.3 miliwn gan Lywodraeth Cymru. Mae'r gwaith wedi diweddarau hen amddiffynfeydd er mwyn lleihau'r risg o lifogydd ac erydu arfordirol i 260 o dai ar lan y môr.

Cynllun arfordir traeth Tref Porthcawl, a gwblhawyd yn 2019.

275. O 2019 ymlaen, bydd ein buddsoddiad yn cael hwb trwy gyflwyno'r **Rhaglen Rheoli Risg Arfordirol** a fydd yn cefnogi buddsoddiad ychwanegol o £150 miliwn

mewn cynlluniau arfordirol. Sefydlwyd y rhaglen hon i helpu Awdurdodau Lleol i ymateb i heriau'r newid yn yr hinsawdd a rhoi'r camau gweithredu a'r dulliau rheoli risg a nodir yn yr CRhTau ar waith.

276. Bydd y rhaglen yn galluogi cyfnod o fuddsoddi dwys dros gyfnod o 3 blynedd o fis Ebrill 2019 i gefnogi cynlluniau arfordirol i leihau'r risg i gartrefi a busnesau a sicrhau manteision ehangach.
277. Cyflwynwyd Grant Gwaith ar Raddfa Fach newydd yn 2016 i gefnogi Awdurdodau Lleol i wneud gwaith llai o faint, NFM a gwaith cynnal a chadw hanfodol trwy broses symlach. Mae'r arian hwn ar gael bob blwyddyn ar gyfer gwaith hyd at £100,000, gydag £1 miliwn wedi'i neilltuo'n flynyddol ar gyfer y grant hwn hyd at 2021.
278. Mae refeniw yn dal i fod yn rhan hanfodol o gyllid FCERM. Fe'i defnyddir gan CNC ac Awdurdodau Lleol ar gyfer gwaith megis darogan llifogydd, mapio risg, codi ymwybyddiaeth a chynnal a chadw asedau er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i weithredu'n effeithiol.
279. Nid yw Llywodraeth Cymru yn darparu grantiau lliniaru llifogydd nac adfer i berchenogion tai unigol; y perchnogion tai a busnesau eu hunain sy'n gyfrifol am sicrhau bod gan eu heiddo yswiriant digonol rhag difrod llifogydd. Rydym yn canolbwyntio ein cyllid ar fesurau cymunedol mawr neu ar raddfa dalgylch i leihau risg a sicrhau mwy o fanteision.
280. Gall ARhRau gyflwyno achosion busnes ar gyfer mesurau cydnerthed megis Diogelu Lefel Eiddo ar raddfa gymunedol, lle na ellir cyfiawnhau cost amddiffynfa llifogydd fawr.
281. Rydym eisiau ganolbwyntio cyllid FCERM ar gamau ataliol h.y. rhoi mesurau ar waith i leihau'r risg o lifogydd, yn hytrach na gwaith adweithiol. Fodd bynnag, bydd adegau pan fydd llifogydd yn digwydd ac mae angen cymorth ychwanegol ar unwaith gan Awdurdod Rheoli Risg. Mae hyn yn dangos pwysigrwydd rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru am lifogydd fel bod tystiolaeth o'r angen ac fel y gall sgwrsiau ynghylch cymorth gychwyn cyn gynted â phosibl.
282. Nid oes unrhyw gyllid FCERM awtomatig i ARhRau sydd wedi dioddef llifogydd. Ni all y Llywodraeth ddarogan llifogydd a dyrannu cronfeydd llifogydd ymlaen llaw ar gyfer argyfyngau o'r fath na fyddent yn cael eu defnyddio o bosibl. Fodd bynnag, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ystyried rhoi cymorth ar ôl llifogydd fesul achos ac, yn y gorffennol, mae wedi darparu cymorth eithriadol i atgyweirio asedau FCERM hanfodol ac ailadeiladu cydnerthedd ar ôl llifogydd. Bydd costau glanhau sylweddol yn parhau i gael eu hystyried o dan y Cynllun Cymorth Ariannol Brys (EFAS)⁷⁴.

Ariannu yn y dyfodol

⁷⁴ https://llyw.cymru/cynllun-cymorth-ariannol-brys-bellwin-ar-gyfer-awdurdodau-lleol?_ga=2.85593567.796156504.1560844730-934351652.1546955653

283. Bydd Asesiad Perygl Llifogydd Cymru a'r Gronfa Ddata Asedau Genedlaethol newydd yn helpu i wireddu a chyfathrebu effaith buddsoddiad FCERM.
284. Yn 2010, cyhoeddodd Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru ei hadroddiad Llifogydd yng Nghymru yn y Dyfodol, a helpodd i lywio lefel y buddsoddiad sydd ei angen i reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol. Rydym eisiau gweld hyn yn cael ei ddiweddarau gan ddefnyddio'r rhagamcanion diweddaraf o ran y newid yn yr hinsawdd a FRAW i lywio anghenion buddsoddi yn y dyfodol ar gyfer pob ffynhonnell o lifogydd ac erydu arfordirol.

Rydym eisiau diweddarau ein gofynion buddsoddi tymor hir gan ddefnyddio'r data risg a'r rhagolygon diweddaraf ynghylch y newid yn yr hinsawdd

MESUR 19: Bydd CNC yn gweithio gydag Awdurdodau Lleol a Llywodraeth Cymru i gyhoeddi gofynion buddsoddi tymor hir ar gyfer FCERM, gan ategu Asesiad Perygl Llifogydd Cymru, erbyn diwedd 2020.

Amcanion a gefnogir: A-D

Blaenoriaethu

285. Mae Llywodraeth Cymru yn blaenoriaethu cyllid FCERM i gynlluniau sy'n lleihau'r risg o lifogydd neu erydu arfordirol i gartrefi presennol. Gall busnesau a seilwaith arall elwa hefyd, yn enwedig mewn cynlluniau mwy o faint, ond rhaid i gostau ychwanegol neu warchodaeth i asedau trydydd parti fod yn amodol ar gyfraniad partneriaeth sy'n gymesur â'r asedau hynny sy'n elwa.
286. Mae'r Gofrestr Cymunedau mewn Perygl yn cynnig ffordd gyson o ystyried a graddio'r perygl o lifogydd o bob ffynhonnell. Rydym wedi ymrwymo i ddefnyddio hyn i helpu i flaenoriaethu buddsoddiad ond, wrth wneud hynny, rydym yn cydnabod mai dim ond un arf yn y broses hon yw hwn. Mae gwybodaeth sydd ar gael yn lleol am ddigwyddiadau llifogydd y gorffennol yr un mor bwysig, ac fe'i hystyrir hefyd wrth flaenoriaethu rhaglen FCERM.
287. Cymeradwywyd methodoleg ar gyfer blaenoriaethu cyllid FCERM yn 2018 ar ôl ymgynghori ag ARhRau, sy'n cynnwys:
- Graddfa ar y Gofrestr Cymunedau mewn Perygl
 - Manylion am ddigwyddiadau llifogydd blaenorol
 - Eiddo sy'n elwa
 - Cymhareb cost a budd
 - Cyfleoedd am fanteision ehangach
 - Cyfleoedd ar gyfer cyllid partneriaeth
288. Mae cyllid ar gael i gefnogi cynlluniau sy'n lleihau'r risg i gartrefi a busnesau presennol neu'n cynnal safon wreiddiol o warchodaeth. Mae hyn yn cynnwys asedau FCERM newydd, gwaith cynnal a chadw neu wella asedau presennol, datblygu cynlluniau i'r dyfodol, cynnal NFM neu osod mesurau cydnerthedd eiddo i gefnogi cymunedau sydd mewn perygl.

289. Nid oes safon benodol o warchodaeth; fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru yn annog cynlluniau lliniaru sy'n dileu statws risg uchel neu ganolig cartrefi (llai nag 1% o risg o lifogydd afonol neu 0.5% o risg o lifogydd arfordirol). Mae hyn yn helpu polisi FCERM i gyd-fynd â safonau cynllunio ac yswiriant.
290. Nid yw cyllid FCERM ar gael i alluogi datblygiadau newydd, ac ni fydd cynlluniau i leihau'r risg i gartrefi neu fusnesau newydd yn unig yn cael eu blaenoriaethu.

Manteision ehangach a chyfraniadau cyllid partneriaeth

291. Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 a Chanllawiau Achos Busnes FCERM, anogir ARhRau sy'n gwneud cais am gyllid i nodi manteision ehangach y gellid eu cyflawni trwy eu cynlluniau FCERM. Gallai hyn gynnwys cyfleoedd adfywio, gwelliannau i gynefinoedd/bioamrywiaeth neu fuddion hamdden.
292. Mae enghreifftiau diweddar o gynlluniau sydd â manteision ehangach yn cynnwys:
- Y cynllun lliniaru llifogydd yn Nhal-y-bont, Gwynedd, sydd o fudd hefyd i gefnffordd yr A55, gan leihau'r perygl o gau ffyrdd ar y cyswllt hollbwysig hwn;
 - Cynllun Bro Abertawe sy'n lleihau'r risg i gartrefi a busnesau ac yn darparu manteision o ran hamdden a bioamrywiaeth; a
 - Cynllun arfordirol Bae Colwyn a ddarparodd ar gyfer adfywio'r ardal, gan gynyddu twristiaeth a swyddi yn y dref.
293. Mae Llywodraeth Cymru eisiau annog mwy o ystyriaeth o gyllid partneriaeth i ddenu buddsoddiad pellach yn FCERM. Cyflwynwyd dull o ariannu partneriaethau gan DEFRA yn 2011 ac fe'i hadolygwyd yn ddiweddar⁷⁵.
294. Lle nodir manteision sylweddol i drydydd partïon, disgwylir y bydd RMAs yn gweithio'n fewnol ac yn allanol (er enghraifft, gyda darparwyr seilwaith, cyfleustodau, diwydiant a masnach) i ganfod a sicrhau cyfraniadau cyllid partneriaeth priodol gan y rhai sy'n elwa ar gynllun.
295. Gall partneriaethau o'r fath gyflwyno manteision ychwanegol sylweddol a chynnig mwy o werth i bob parti na thrwy weithio ar wahân. Fodd bynnag, rydym yn cydnabod hefyd nad yw trafodaethau o'r fath yn syml ac y byddant yn cael eu dylanwadu gan flaenoriaethau a rhaglenni gwaith presennol ym mhob sector. Gall deall a rhannu rhaglenni tymor hir helpu i nodi cyfleoedd o'r fath ymhell ymlaen llaw er mwyn galluogi dull mwy cydweithredol o ariannu partneriaethau.
296. Lle mae manteision i gartrefi yn gwneud cyfraniad bach at gynllun sy'n cael ei ddatblygu ac os mai asedau eraill neu sectorau masnachol yw'r prif fuddiolwr, mae'n annhebygol y caiff y cynlluniau hyn eu blaenoriaethu ar gyfer cyllid trwy raglenni FCERM. Fodd bynnag, gellid ystyried cyfraniadau ariannol i gynlluniau o'r fath yn seiliedig ar gyfran y budd i gartrefi.

⁷⁵ Defra: *Further evaluation of partnership funding-FD2702* (2019)

Byddwn yn annog cyfraniadau cyllid partneriaeth yng Nghymru ac yn dysgu o'r dulliau gweithredu a sefydlwyd mewn mannau eraill.
MESUR 20: Bydd y Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn archwilio cyfleoedd i wneud y mwyaf o gyfraniadau gan bartneriaid a buddsoddiad yn FCERM erbyn diwedd 2021.
Amcanion a gefnogir: C

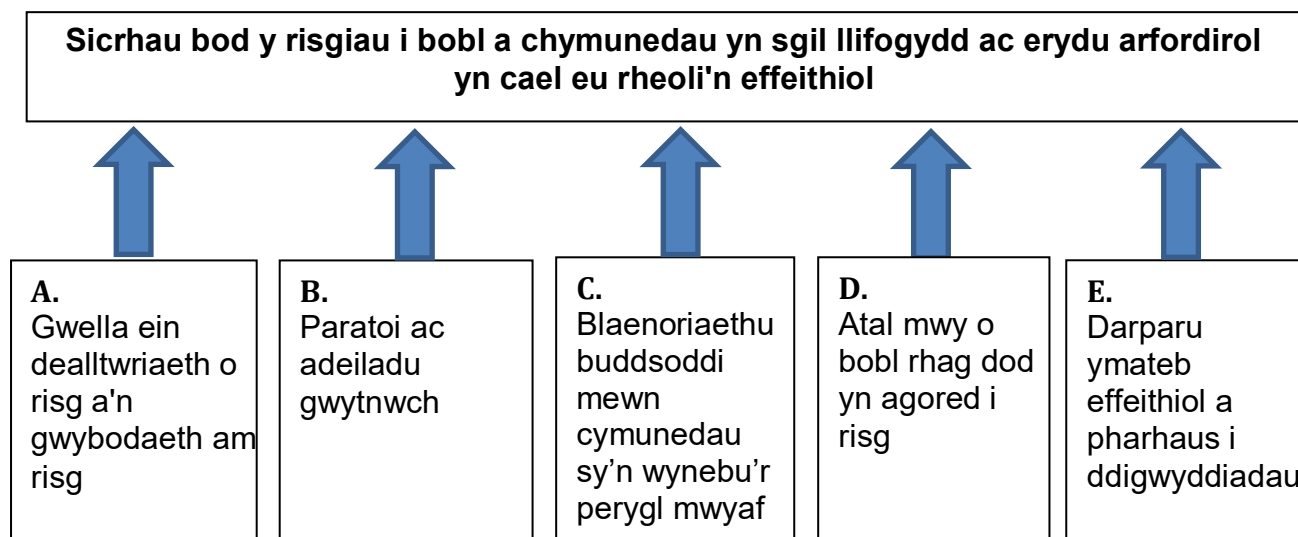
Monitro ac Adrodd ar y Strategaeth Genedlaethol hon

297. Mae Adran 18 o Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn nodi sut y mae'n rhaid i CNC roi gwybod i Weinidogion Cymru am y wybodaeth am gymhwyso'r Strategaeth hon.
298. Mae Llywodraeth Cymru wedi gofyn i'r Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol ddarparu adolygiad annibynnol o'r adroddiad hwn cyn ei gyhoeddi. Disgwylir yr adroddiad cyntaf ddwy flynedd ar ôl cyhoeddi'r Strategaeth hon.
299. Bydd Llywodraeth Cymru hefyd yn cyhoeddi crynodeb o'r Strategaeth Genedlaethol hon ar ei gwefan.

Mae'r tudalennau canlynol yn crynhoi nod, amcanion a mesurau'r Strategaeth Genedlaethol.

Crynodeb o'r Mesurau

300. Mae nod ac amcanion y Strategaeth Genedlaethol hon i'w gweld isod, gyda thabl sy'n cynnwys pob mesur, y cefndir i'r rheswm dros y mesurau a chysylltiadau i amcanion y byddant yn helpu i'w cyflawni.

Rhif	Cefndir	Mesur	Arweinir gan	Amcan a gefnogir
1	Mae Llywodraeth Cymru am i FCEC, yn rhinwedd ei swyddogaeth ymgynghorol, ystyried ac argymhell newidiadau i ddeddfwriaeth er mwyn galluogi gwelliannau i Reoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru.	Bydd y Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn sefydlu'r cwmpas ac yn ystyried yr angen am newidiadau i ddeddfwriaeth er mwyn egluro neu wella'r gwaith o Reoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru erbyn 2021.	FCEC	A-E
2	Dylid rheoli perygl arfordirol trwy ddefnyddio'r wybodaeth orau sydd ar gael.	Cynnal arolygon topograffig blynyddol gan Ganolfan Monitro Arfordirol Cymru ar ran y Grwpiau Arfordirol er mwyn mesur newid yn yr ardaloedd arfordirol sy'n wynebu'r perygl mwyaf yng Nghymru.	Grwpiau Arfordirol a/neu WCMC	A ac C

Rhif	Cefndir	Mesur	Arweinir gan	Amcan a gefnogir
3	Rydym am i'r cyhoedd ddeall y perygl o lifogydd i'w heiddo. Bydd Asesu Perygl Llifogydd Cymru newydd yn nodi ffynhonnell y llifogydd a lefel y risg i bob cymuned yng Nghymru.	Bydd CNC yn cyhoeddi mapiau Asesu Perygl Llifogydd (FRAW) newydd ar-lein erbyn diwedd 2019.	CNC	A-E
4	Rydym eisiau monitro'r lleihad mewn risg a'r manteision i eiddo o ganlyniad i'n buddsoddiad.	Bydd CNC yn darparu data ar nifer y cartrefi a'r busnesau sydd mewn perygl uchel, canolig ac isel o lifogydd o bob ffynhonnell yn flynyddol, yn seiliedig ar ddiweddariadau FRAW.	CNC	A ac C
5	Sicrhau bod y cyhoedd a rhanddeiliaid yn defnyddio'r wybodaeth ddiweddaraf am berygl llifogydd ac erydu arfordirol.	Bydd Awdurdodau Rheoli Risg yn diweddarau mapiau, cynlluniau a data yn unol â'r amserlen a nodir yn Ffigur 9 o'r Strategaeth Genedlaethol.	Awdurdodau Lleol, CNC	A-E
6,7,8	Cefnogi'r broses o wneud penderfyniadau ac adlewyrchu llai o berygl yn sgil buddsoddi.	Erbyn diwedd 2020, bydd CNC ac Awdurdodau Lleol yn cydweithio i sicrhau y bydd y Gronfa Ddata Asedau Genedlaethol yn cynnwys data ar bob ased hanfodol sy'n eiddo i bob ARhR.	CNC, ARhRau	A-D
		Erbyn diwedd 2021, bydd CNC wedi datblygu'r Gronfa Ddata Asedau Genedlaethol er mwyn caniatáu i bob Awdurdod Lleol fewnbynnu data yn uniongyrchol yn ymwneud â'u hasedau eu hunain.	CNC	

Rhif	Cefndir	Mesur	Arweinir gan	Amcan a gefnogir
		Bydd CNC yn sicrhau bod ei fapiau llifogydd yn adlewyrchu'r ffaith fod yna lai o berygl bellach oherwydd cynlluniau lliniaru llifogydd newydd a phresennol a ariennir gan raglenni FCERM Llywodraeth Cymru erbyn 2022.	CNC	
9	Darparu gwybodaeth sydd ar gael yn hwylus i'r cyhoedd am erydu arfordirol.	Bydd CNC yn sicrhau bod NCERM yn cyd-fynd â pholisïau SMP erbyn 2020 a'i fod yn dangos cyfraddau erydu fel bandiau ar Fap Llifogydd Cymru erbyn diwedd 2022.	CNC	A-E
10	Mae cynlluniau gweithredu sy'n deillio o'r CRhTau yn nodi mesurau sy'n berthnasol i bob rhanddeiliad, a dylai Grwpiau Arfordirol eu monitro a'u datblygu.	Bydd Grwpiau Arfordirol yn adrodd am gynnydd blynyddol Cynlluniau Gweithredu CRhT i Lywodraeth Cymru trwy Fforwm Grŵp Arfordirol Cymru ym mis Mai bob blwyddyn am y flwyddyn ariannol flaenorol.	Grwpiau Arfordirol	A-D
11	Mae Llywodraeth Cymru eisiau gwella ymwybyddiaeth o lifogydd trwy gael un pwynt cyson o wybodaeth am reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol.	Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn cwblhau ei welliannau i wybodaeth ar-lein am lifogydd, gan weithio gyda CLILC a'r Awdurdodau Lleol, erbyn Gwanwyn 2020. Bydd hyn yn cynnwys gwelliannau i fapiau llifogydd a beth i'w wneud cyn, yn ystod ac ar ôl llifogydd.	CNC	A, B, D ac E

Rhif	Cefndir	Mesur	Arweinir gan	Amcan a gefnogir
12	Mae Llywodraeth Cymru am annog pobl i fanteisio ar Reoli Llifogydd yn Naturiol yng Nghymru. Byddwn yn cefnogi astudiaethau peilot ac ymyriadau sy'n ceisio lleihau perygl llifogydd ac erydu arfordirol er mwyn deall y manteision yn well.	Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda CNC a CLILC i ymchwilio i sut y gellir darparu mwy o gynlluniau Rheoli Llifogydd yn Naturiol a chynlluniau hybrid.	Llywodraeth Cymru, CNC, CLILC	A, B ac C
13	Mae Llywodraeth Cymru eisiau gweld Rheoli Llifogydd yn Naturiol fel opsiwn ar gyfer pob cynllun rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol fel y nodir yn y Canllawiau Achos Busnes FCERM.	Hysbysir Llywodraeth Cymru bob blwyddyn am nifer y cynlluniau Rheoli Llifogydd yn Naturiol a chynlluniau hybrid sy'n cael eu cwblhau trwy adroddiadau grant, a bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn cyflwyno adroddiad ar hyn i Weinidogion Cymru yn ei adroddiad Adran 18.	Pob ARhR	A, B ac C
14	Bydd Llywodraeth Cymru yn cadarnhau a yw'r gofyniad am SDCau mewn eiddo newydd yn cael ei weithredu ac yn gweithio yn ôl y bwriad.	Bydd Llywodraeth Cymru yn adolygu effeithiolrwydd deddfwriaeth SDCau erbyn 2021.	Llywodraeth Cymru	B ac C
15	Mae Llywodraeth Cymru am i'w pholisïau Cynllunio ac FCERM ategu ei gilydd, gan leihau risg trwy atal datblygiadau amhriodol ar y gorlifdir a helpu Awdurdodau Cynllunio i wneud penderfyniadau clir yn seiliedig ar y wybodaeth orau sydd ar gael.	Bydd Llywodraeth Cymru yn diweddarau TAN 15 erbyn 2020 gan gydnabod y wybodaeth am berygl llifogydd sydd ar gael erbyn hyn i Awdurdodau Cynllunio Lleol.	Llywodraeth Cymru	B a D

Rhif	Cefndir	Mesur	Arweinir gan	Amcan a gefnogir
16	Mae Llywodraeth Cymru a'r Grwpiau Arfordirol eisiau cyhoeddi mwy o gyngor ar ymaddasu arfordirol ar gyfer Awdurdodau Rheoli Risg a chymunedau.	Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r Grwpiau Arfordirol a CNC i ddatblygu Canllawiau Ymaddasu Arfordirol i'w cyhoeddi erbyn 2021.	Grwpiau Arfordirol	A, B a D
17	Mae Llywodraeth Cymru am i CNC reoli'r gofynion ar gyfer y Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd.	Bydd CNC yn cytuno ar linell sylfaen ac yn sefydlu rhaglen fonitro ar gyfer yr ardaloedd risg uchaf er mwyn hysbysu'r Rhaglen Genedlaethol Creu Cynefinoedd erbyn 2021.	CNC	C
18	Yn dilyn achos o lifogydd, mae Llywodraeth Cymru eisiau gwybod am yr effeithiau uniongyrchol sy'n effeithio ar eiddo fel bod modd gwneud penderfyniadau cyflym yn ymwneud â chymorth.	Bydd Grŵp Llifogydd Cymru yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru, CLILC, CNC a Fforymau Lleol Cymru Gydnerth i safoni'r gwaith o roi gwybod ar unwaith am lifogydd mewn eiddo a digwyddiadau erydu erbyn diwedd 2021.	Grŵp Llifogydd Cymru	E
19	Rydym eisiau diweddarau ein gofynion buddsoddi tymor hir gan ddefnyddio'r data risg a'r rhagolygon diweddaraf ynghylch y newid yn yr hinsawdd.	Bydd CNC yn gweithio gydag Awdurdodau Lleol a Llywodraeth Cymru i gyhoeddi gofynion buddsoddi tymor hir ar gyfer FCERM, gan ategu Asesiad Perygl Llifogydd Cymru, erbyn diwedd 2020.	CNC	A-D

Rhif	Cefndir	Mesur	Arweinir gan	Amcan a gefnogir
20	Byddwn yn annog cyfraniadau cyllid partneriaeth yng Nghymru ac yn dysgu o'r dulliau gweithredu a sefydlwyd mewn mannau eraill.	Bydd y Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn archwilio cyfleoedd i wneud y mwyaf o gyfraniadau gan bartneriaid a buddsoddiad yn FCERM erbyn diwedd 2021.	FCEC	C

Geirfa/diffiniadau

Ailgronnu:

Pan fo'r tir yn cael ei ymestyn yn raddol gan rymoedd naturiol, er enghraifft pan fo'r môr yn ychwanegu tywod at draeth, neu pan fo'r gorlifdir yn cael ei ymestyn gan waddodion yn sgil llifogydd.

Ymaddasu arfordirol:

Y broses o addasu o ganlyniad i newid hinsawdd gwirioneddol neu ddisgwyliedig. Nod ymaddasu yw ceisio lleihau neu osgoi niwed i gymunedau.

Erydu arfordirol:

Pan fo'r tir yn cael ei dreulio a phan fo gwaddod traeth neu waddod twyn yn cael ei ddileu trwy weithred tonnau, cerrynt llanw, cerrynt tonnau, draenio, hindreulio neu wyntoedd cryf.

Perygl erydu arfordirol:

Mesur o erydu arfordirol posibl o safbwynt tebygolrwydd ac effaith.

Awdurdod rheoli perygl erydu arfordirol

Diffiniwyd o dan Ddeddf Amddiffyn y Glannau 1949, fel y'i diwygiwyd trwy Atodlen 2 o Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010. Awdurdodau sydd â phwerau penodol i wneud gwaith i ddiogelu'r arfordir. Yng Nghymru, y rhain yw'r awdurdodau lleol arfordirol a CNC.

Rhaglen Rheoli Perygl Arfordirol:

Sefydlwyd y rhaglen hon i helpu Awdurdodau Lleol Arfordirol i roi camau gweithredu'r Cynlluniau Rheoli Traethlin ar waith.

Canllawiau Achos Busnes FCERM:

Canllawiau Llywodraeth Cymru ar baratoi achos busnes ar gyfer cyllid cyfalaf FCERM, wedi'u cyflwyno i awdurdodau lleol a CNC a'u cyhoeddi gan Lywodraeth Cymru.

Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010:

Deddf Seneddol sy'n diweddarau ac yn addasu deddfwriaeth i ymdrin â bygythiad llifogydd a phrinder dŵr.

Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol (FCEC):

Corff cynghori annibynnol i Weinidogion Cymru ac Awdurdodau Rheoli Risg Cymru ar faterion yn ymwneud â rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol.

Asesu Perygl Llifogydd Cymru (FRAW):

Asesiad cenedlaethol o berygl holl ffynonellau llifogydd ar gyfer y cyhoedd a gweithwyr proffesiynol.

Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol (FCERM):

Rheoli pob agwedd ar berygl llifogydd ac erydu arfordirol drwy ddeall perygl (tebygolrwydd a chanlyniad) a cheisio addasu'r ffactorau hyn i leihau'r effeithiau.

Seilwaith gwyrdd:

Yn darparu atebion rheoli perygl llifogydd, a wnaed yn draddodiadol gyda pheirianeg galed, drwy ddefnyddio priodweddau naturiol llystyfiant brodorol. Mae mesurau gwyrdd yn cynnwys defnyddio deunyddiau naturiol yn unig i reoli perygl.

Ymyriadau gwyrdd-llwyd:

Gwella prosiectau seilwaith llwyd er mwyn creu a sicrhau manteision amgylcheddol/bioamrywiaeth. Mae mesurau gwyrdd-llwyd yn defnyddio deunyddiau naturiol ar y cyd â defnyddiau peirianyddol traddodiadol er mwyn lleihau perygl.

Dŵr daear:

Dŵr a gedwir o dan ddaear yn y pridd neu mewn mandyllau a holltau creigiau.

Cynlluniau hybrid:

Defnyddio dulliau Rheoli Llifogydd Naturiol gydag ymyriadau traddodiadol.

Effaith:

Effeithiau llifogydd ar bobl a'r amgylchedd. Rydym yn categoreiddio effeithiau llifogydd fel mân, bach, sylweddol neu ddifrifol.

Y Bwrdd Draenio Mewnol (IDB):

Awdurdod gweithredu sy'n cael ei sefydlu mewn ardaloedd lle mae angen draenio arbennig yng Nghymru a Lloegr. Mae ganddo bwerau caniatol i wneud gwaith i sicrhau draenio dŵr glân a rheoli lefel y dŵr mewn ardaloedd draenio.

Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol (ALILIA):

Awdurdod Lleol (y Cyngor Sir neu'r Cyngor Bwrdeistref Sirol) ar gyfer yr ardal fel y'i diffinnir yn y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr.

Tebygolrwydd:

Term ansoddol sy'n disgrifio'r siawns y bydd rhywbeth yn digwydd, a fynegir fel arfer fel tebygolrwydd isel iawn, isel, canolig neu uchel, a thrwy defnyddio ymadroddion bob dydd fel 'posibl ond nid yn ddisgwyliedig', 'posibl', 'tebygol' a 'disgwyliedig'.

Fforymau Lleol Cymru Cydnerth:

Grŵp gofynnol o dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004 sy'n gyfrifol am gydlynw gwaith cynllunio ar gyfer argyfyngau mewn ardaloedd lleol.

Prif Afon:

Cwrs dŵr a nodir ar y Map o'r Prif Afonydd, y mae gan CNC gyfrifoldebau a phwerau yn ei gylch.

Gwaith cynnal a chadw:

Gwaith sy'n cael ei wneud i ddiogelu cyflwr amddiffynfa a chynnal safon gwarchodaeth.

Mesur:

Y camau gweithredu a nodir i gyflawni'r amcanion ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol.

Cronfa Ddata Asedau Cenedlaethol:

Cronfa ddata o asedau llifogydd a reolir gan CNC. Y bwriad yw gwella'r gwaith o ddadansoddi a mapio perygl. Bydd yn cadw data ar asedau llifogydd critigol a gynhelir gan Awdurdodau Rheoli Risg, gyda manylion ynglŷn â'u lleoliad, eu perchenogaeth a'u cyflwr.

Rheoli Perygl Erydu Arfordirol Cenedlaethol (NCERM):

Mae'r map Rheoli Perygl Erydu Arfordirol Cenedlaethol yn dangos amcangyfrif o raddau erydiad yn seiliedig ar ddealltwriaeth gyfredol. Mae'r mapiau'n dangos senarios o dan y polisi SMP y cytunir arno yn ogystal ag o dan 'dim ymyrraeth weithredol' dros y 3 chyfnod SMP.

Rheoli Llifogydd yn Naturiol (NFM):

Mesurau sy'n helpu i ddiogelu, adfer ac efelychu swyddogaethau naturiol dalgylchoedd, gorlifdiroedd, afonydd a'r arfordir. Mae gwaith NFM yn amrywio a gellir ei ddefnyddio mewn ardaloedd trefol a gwledig, ac ar afonydd, aberoedd ac arfordiroedd. Mae'r term hwn yn cynnwys atebion rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yn y ddogfen hon.

Cwrs dŵr cyffredin:

Pob cwrs dŵr nad yw wedi'i ddynodi'n Brif Afon, ac y mae Awdurdod Lleol neu, lle maent yn bodoli, y Byrddau Bwrdd Draenio Mewnol, yn gyfrifol amdano.

Awdurdod Rheoli Risg (ARhR):

Diffinnir Awdurdod Rheoli Risg yng Nghymru gan Adran 6 o Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 fel CNC; Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol, cyngor dosbarth ar gyfer ardal lle nad oes awdurdod unedol, neu awdurdod prifffyrdd sydd yn gyfan gwbl yng Nghymru; bwrdd draenio mewnol ar gyfer ardal draenio mewnol sydd yn gyfan gwbl neu'n rhannol yng Nghymru; a chwmni dŵr sy'n arfer swyddogaethau mewn perthynas ag ardal yng Nghymru.

Adfer:

Y broses o ailadeiladu, adfer ac adsefydlu'r gymuned yn dilyn argyfwng.

Cynllun Rheoli Traethlin (CRhT):

Asesiad ar raddfa fawr o'r peryglon sy'n gysylltiedig â phrosesau arfordirol, er mwyn helpu i leihau'r peryglon hyn i bobl a'r amgylcheddau datblygedig, hanesyddol a naturiol. Mae Cynlluniau Rheoli Traethlin yn seiliedig ar ffiniau celloedd gwaddodion sy'n ymwneud â symud tywod a graean bras ar hyd yr arfordir.

System Draenio Cynaliadwy (SDCau):

Dull o reoli dŵr wyneb sy'n helpu i ddelio â gormodedd o ddŵr drwy efelychu prosesau a phatrymau draenio naturiol.

Llifogydd dŵr wyneb:

Yr enw arall amdanynt yw llifogydd glaw. Pan fydd cyfradd glawiad yn fwy na'r gyfradd y gall dŵr dreiddio i'r ddaear, pridd neu systemau draenio.

Rhediad dŵr wyneb:

Swm neu gyfradd dŵr sy'n llifo oddi ar dir i gyrsiau dŵr neu'n achosi llifogydd mewn mannau eraill.

Nodyn Cyngor Technegol (TAN) 15 - Datblygu a Pherygl Llifogydd:

Mae TAN 15 yn cefnogi Polisi Cynllunio Cymru ac yn rhoi cyngor ynghylch datblygu ar orlifdiroedd, gan gynnwys ystyried perygl llifogydd o bob ffynhonnell.

Manteision ehangach:

Mae manteision ehangach yn helpu i gyflawni amcanion Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol gan ddarparu manteision ychwanegol. Yng nghyd-destun y Strategaeth hon, byddai'r enillion neu'r manteision hynny'n deillio o'r broses o reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol. Mae hyn yn golygu, ar wahân i leihau perygl llifogydd neu erydu arfordirol i gymuned, y gall cynllun gyflwyno manteision eraill fel manteision hamdden, twristiaeth a/neu fioamrywiaeth.

Rhestr o Gwestiynau'r Ymgynghoriad

C1.	Nod y Strategaeth Genedlaethol yw 'Sicrhau bod y risgiau i bobl a chymunedau yn sgil llifogydd ac erydu arfordirol yn cael eu rheoli'n effeithiol'. Ydi hyn yn glir ac yn ddealladwy? YDY/NAC YDY Os nad ydyw, eglurwch sut y gellir ei wella.
C2.	A yw'r amcanion a'r mesurau yn glir? YDYNT/NAC YDYNT Os nad ydynt, eglurwch sut y gellir eu gwella.
C3.	Ydych chi'n cytuno ag Amcan A: Gwella ein dealltwriaeth o berygl a sut rydym yn ei gyfleu? YDW/NAC YDW Unrhyw sylwadau am yr amcanion newydd hyn
C4.	Ydych chi'n cytuno ag Amcan D: Atal mwy o bobl rhag dod yn agored i risg? YDW/NAC YDW Unrhyw sylwadau am yr amcanion newydd hyn
C5.	A yw'r Strategaeth Genedlaethol yn egluro'r rolau a'r cyfrifoldebau o ran rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol? YDY/NAC YDY Os nad ydyw, sut y gellid ei gwella?
C6.	A yw'r adran ar Reoli Llifogydd yn Naturiol a chynlluniau hybrid yn pwysleisio eu swyddogaeth o ran rheoli perygl yn ddigonol? YDY/NAC YDY Os nad ydyw, sut y gellid ei gwella?
C7.	A yw'r Strategaeth Genedlaethol yn nodi'n glir beth yr ydym yn ei ariannu?

	YDY/NAC YDY Os nad ydyw, sut y gellid ei gwella?
C8.	A oes unrhyw faterion neu dueddiadau allweddol eraill a ddylai gael eu hystyried yn yr SEA yn eich barn chi? Oes / NAC Oes Os oes, eglurwch sut y gellir ei wella.
C9.	A oes effeithiau amgylcheddol ychwanegol (gan gynnwys y rhai ar bobl) y mae angen eu hystyried wrth ddatblygu'r Strategaeth? Oes / NAC Oes Os oes, eglurwch sut y gellir ei wella.
C10.	Hoffem wybod eich barn am yr effeithiau y byddai'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn eu cael ar yr iaith Gymraeg, yn benodol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a hefyd yr effaith y byddent yn ei chael o ran peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
C11.	Eglurwch hefyd sut, yn eich barn chi, y gellid llunio neu newid y Strategaeth Genedlaethol er mwyn cael effeithiau positif, neu fwy o effeithiau positif, ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, ac o ran peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, a sicrhau na fydd unrhyw effeithiau andwyol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac o ran peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
C12.	Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych unrhyw faterion cysylltiedig nad ydyn ni wedi mynd i'r afael â nhw yn benodol, defnyddiwch y lle hwn i'w nodi: Rhowch eich sylwadau yma:

Mae ymatebion i ymgynghoriadau yn debygol o gael eu gwneud yn gyhoeddus, ar y rhyngwrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb aros yn ddienw, ticiwch yma.